

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**GÜNCEL SANATTA MAKRO-MİKRO YAKLAŞIMLAR VE
AİDİYET OLGUSU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Binnaz KOCA

HAZIRLAYAN
Onur FENDOĞLU

Malatya - 2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK ANASANAT DALI
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI

GÜNCEL SANATTA MAKRO-MİKRO YAKLAŞIMLAR
VE AİDİYET OLGUSU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur FENDOĞLU

MALATYA, 2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÜNCEL SANATTA MAKRO-MİKRO
YAKLAŞIMLAR VE AİDİYET OLGUSU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. BİNNAZ KOCA

HAZIRLAYAN
ONUR FENDOĞLU

Jürimiz 28/12/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu **Yüksek Lisans** Tezini (oybirliği /oyçokluğu) ile başarılı bulunarak **Grafik Ana Sanat** Ana Bilim Dalı, **Grafik Tasarım Ana Sanat** Bilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

- Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı**
1. Doç. Dr. Binnaz KOCA
 2. Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR
 3. Dr. Öğr. Üyesi Sevtap KANAT

İmza

ONAY

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20..../..... sayılı Kararıyla da uygun görülmüştür.

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Binnaz KOCA'nın danışmanlığında İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri uyarınca yüksek lisans tezi olarak sunduğum "GÜNCEL SANATTA MAKRO-MİKRO YAKLAŞIMLAR VE AİDİYET OLGUSU" başlıklı bu tezin kendi çalışmam olduğunu, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını, sunduğum bütün sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi, elde edilemeyen ve yararlandığım bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ayrıca kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterildiğini, bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede diğer bir tez çalışması içinde sunmadığımı, bütün kısımlarında bilimsel etik kurallarına uyduğumu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

İmza

Onur FENDOĞLU

/ ... /2020

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca öneri, bilgi ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danıőmanım Doç. Dr. Binnaz KOCA' ya,

Tez çalıőmamda tecrübelerini ve bilgilerini esirgemeyen tez jüri üyeleri, değerli hocalarım Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR ve Dr. Öğr. Üyesi Sevtap KANAT' a,

Tez sürecim boyunca beni destekleyen ve motive eden dostum Mehmet BAYDEMİR'e ve arkadaşlarıma,

Hayatım boyunca beni destekleyen ve en değerli varlığım olan canım AİLEM'e, ve ailemizin bir üyesi olan kedim Draşan'a ve bu tez sürecimde özellikle bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak bana büyük destek olan biricik kardeşim Eda FENDOĞLU'na,

SONSUZ TEŞEKKÜR EDERİM.

ÖZET

GÜNCEL SANATTA MAKRO-MİKRO YAKLAŞIMLAR VE AİDİYET OLGUSU

Güncel sanat sınırlarını, kurallarını kendi içinde oluşturarak ve değiştirerek özgür dinamikleriyle var olurken içerisinde pek çok yaklaşımlar barındırmaktadır. Sanat kavramı ve sanatçılar güncel sanatla daha da özgürleşmişlerdir. Sanatçının bireysel özgürlüğü sanatçının aidiyet hissetmesinde önemli rol oynamaktadır. Sanatla aidiyetini güçlü oluşturan sanatçı makro mikro ölçekli pek çok yaklaşımla üretimlerde bulunarak kendisini ait hissettiği sanata fayda sağlamaktadır. Sanatçı hissettiği aidiyetsizliğini de üretimine dönüştürebilmektedir. Bu aidiyetsizlik duygusu sanatçının farklı aidiyet noktalarındaki eksiklikleridir. Bu eksiklikler bazen aileden kaynaklı, bazen, sosyolojik kaynaklı olduğu gibi bazen de psikolojik kaynaklı olabilmektedir. Güncel sanat içerisinde mikro ölçekli günlük hayat nesnelere sanat eserine dönüşerek oluşturdukları makro etkilerle sıkça karşımıza çıkmaktadırlar. Bu durum sanatsal sorgulama biçimlerinde de kendisini göstermektedir. Sanatçılar sorunsalları olan makro ölçekteki evrensel sıkıntıları sanatlarıyla eleştirirken mikro ölçekte var olan seyirciyle yine mikro ölçekte yalnız bir dille buluşturarak makro ölçekli etkiler yaratmaktadırlar. Böylece güncel sanat toplum üzerinde makro bir etki bırakırken bütün mikroları (sanatçı, sanat eseri, izleyici) kendi içerisinde bir araya getirmektedir.

“Güncel Sanatta Makro-Mikro Yaklaşımlar ve Aidiyet Olgusu” isimli bu tez çalışmasında güncel sanatın üretim biçimleri ve kavramsal yaklaşımlarındaki makro mikro ölçekli durumları ele alınarak aidiyet kavramı sorgulanmaktadır. Ait olma kavramı hayatın pek çok alanında kendisi göstermektedir. Bu alanlar incelenirken aidiyetle sanat ilişkisi incelenmektedir. Ait olma biçimlerine dair uygulamalar yapılarak kavramsal yaklaşımlarda bulunmaktadır. Bireysel aidiyetler ile beraber evrensel aidiyetlerin de sorgulandığı uygulamalarda güncel sanatın içinde var olan pek çok disiplinin bir arada kullanılma biçimleri uygulamalarda kendini göstermektedir. Bu uygulamaların tamamında video art tekniği kullanılmıştır. Video artlar oluşturulurken fotoğraf, ses, resim gibi pek çok farklı teknik yaklaşımlar bir araya getirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Güncel Sanat, Makro Mikro, Aidiyet

ABSTRACT

MACRO-MICRO APPROACHES IN CONTEMPORARY ART AND THE PHENOMENON OF BELONGING

While contemporary art exists with its new and less regular and free dynamics, it contains many approaches. The notion of art and artists have become even more liberated with contemporary art. The individual freedom of the artist plays an important role in the artist's sense of belonging. The artist, who creates a strong sense of belonging with art, makes use of many macro-micro-scale approaches and benefits the art she feels belonging to. In contemporary art, micro-scale daily life objects are frequently encountered with the macro effects they create by transforming them into works of art. This situation also manifests itself in questioning styles. While the artists criticize the problematic global problems on a macro scale with their art, they create macro-scale effects by bringing them together with the micro-scale audience with a simple language on a micro scale. Thus, while contemporary art leaves a macro effect on society, it brings together all micro (artist, artwork, audience) within itself.

In this thesis named “Macro-Micro Approaches in Contemporary Art and The Phenomenon of Belonging”, the notion of belonging is questioned by addressing the macro micro-scale situations in the production styles and notional approaches of contemporary art. The notion of belonging manifests itself in many areas of life. In the thesis, while these areas are examined, the relationship between belonging and art is examined. Notional approaches are made by making applications regarding the forms of belonging.

KEYWORDS: Contemporary Art, Macro Micro, Belonging

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	iii
ONUR SÖZÜ.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1.....	3
1. MAKRO MİKRO YAKLAŞIMLAR VE GÜNCEL SANAT.....	3
1.1. Sanat.....	3
1.2. Güncel Sanat.....	4
1.3. Güncel Sanatın Makro Mikro Kaotiği.....	5
BÖLÜM 2.....	21
2. AİDİYET.....	21
2.1. Aidiyet Kavramı.....	21
2.2. Sosyolojik Olarak Aidiyet.....	23
2.3. Psikolojik Olarak Aidiyet.....	25
2.4. Sanat - Aidiyet İlişkisi.....	28
BÖLÜM 3.....	45
3. UYGULAMALAR.....	45
3.1. Sanat Uygulamaları Örnekleri ile Teknik ve Kavramsal Açıklamaları.....	45
SONUÇ.....	98
KAYNAKÇA.....	100

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Yayoi Kusama, 'In Infinity' (Sonsuzlukta) Retrospektifinde Sergilenen Cosmic, Danimarka, 2013.	9
Şekil 1.2. Anish Kapoor, Gök Ayna (SkyMirror), Paslanmaz Çelik, 2010.....	10
Şekil 1.3. Marina Abramovic, The Artist is Present, MoMA, 2010.....	11
Şekil 1.4. Mike Kelley, Memory Ware Flat. Ahşap Panel Üzerine Karışık Teknik.	13
Şekil 1.5. Jeff Koons, Oxford'daki "Ashmolean Müzesi".	14
Şekil 1.6. Ai Weiwei, Ay Çekirdekleri, 2010.	15
Şekil 1.7. Felix Gonzalez, Torres Portrait of Ross, 1991.	17
Şekil 1.8. Doris Salcedo, Untitled (İsimsiz), 2003 (Gwarlingo, 2017).....	18
Şekil 1.9. Nele Azevedo, "Eriyen İnsanlar", Brezilya, 2018.	19
Şekil 2.1. Leonardo da Vinci, Kadın Vücudundaki Organlar, Tarihi bilinmiyor. ...	31
Şekil 2.2. Marcel Duchamp, Çeşme, 1917.	32
Şekil 2.3. Andy Warhol, Campbell Çorba Konserveleri, 1962.	33
Şekil 2.4. Frida Kahlo, "İki Frida", Meksiko City Modern Sanat Müzesi, 1939.	37
Şekil 2.5. Taner Ceylan, Ten Kafesi, 2012.	39
Şekil 2.6. Vincet Van Gogh, Ulusal Galeri, Londra, 1888.	40
Şekil 2.7. Vahap Avşar, Kara Albüm, Son Uyarı, Enstelasyon 1993	42
Şekil 2.8. Vahap Avşar, Kara Albüm, Keçe Üzerine Metalik Gümüş Boya, 2013.	42
Şekil 3.1. "Karanlık Işıksız mısınız?" İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	46
Şekil 3.2. "Karanlık Işıksız mısınız?" İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	47
Şekil 3.3. "Duyduğum sessizin zıttı mı?" İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	50
Şekil 3.4. "Duyduğum sessizin zıttı mı?" İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	51
Şekil 3.5. "Ayrılık kavuşmanın zıttı mı?" İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	54
Şekil 3.6. "Ayrılık kavuşmanın zıttı mı?" İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	55
Şekil 3.7. "Sanal gerçeğin zıttı mı?" İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	58

Şekil 3.8. “Sanal gerçeğin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	59
Şekil 3.9. “Virüs hayatın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	62
Şekil 3.10. “Virüs hayatın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	63
Şekil 3.11. “Anneannem (bebek benim) zıttım mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	66
Şekil 3.12. “Anneannem (bebek benim) zıttım mı? İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	67
Şekil 3.13. “Skorlar kendinin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	71
Şekil 3.14. “Skorlar kendinin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	72
Şekil 3.15. “Kırmızı tutkunun zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	75
Şekil 3.16. “Kırmızı tutkunun zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	76
Şekil 3.17. “Köpük altı köpük üstünün zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	79
Şekil 3.18. “Köpük altı köpük üstünün zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali...	80
Şekil 3.19. “Kolay, aidiyetin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	84
Şekil 3.20. “Kolay, aidiyetin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	85
Şekil 3.21. “Kış sıcaklığın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali.....	87
Şekil 3.22. “Kış sıcaklığın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	88
Şekil 3.23. “Çocuk Anne-Babanın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali....	91
Şekil 3.24. “Çocuk Anne-Babanın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali.....	92
Şekil 3.25. “Vahap Avşar Malatya’nın zıttı mı? İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali	94
Şekil 3.26. “Vahap Avşar Malatya’nın zıttı mı? İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali....	95

GİRİŞ

Sanat tarihi boyunca sanat pek çok kırılma noktaları yaşamış ve akımlarla hayatına devam etmiştir. Güncel sanat bu değişimlerin en radikal olanları arasındadır. Sanatın hemen bütün dinamiklerinin değiştiği bir dönemdir. Sanat kurallardan sıyrılmış daha özgür olmuştur ve kavramsal yaklaşımlarla ilerlemektedir. Sanat daha zihinsel olup mesajlar verirken sanatçıların sanatın malzemesi olarak hemen her şeyi tercih etmeleri mümkündür. Güncel sanatla beraber sanat teknik ve kavramsal olarak değişime uğramıştır. Güncel sanat sorgulayan, eleştiren, mesaj kaygıları taşıyan eserler verirken daha az kurallı olması hatta kuralsızlığıyla özgürleştirdiği sanatçılarla arasında güçlü bir aidiyet oluşturmaktadır.

Sanatçılar, güncel sanat eserleri üretirken hayatın her alanından yararlanmaktadırlar. Günlük hayat içerisinde kullanılan veya kullanılmayan bütün nesnelere sanatçılar için araç olmaktadır. Güncel sanatın bu sınırsız teknik özgürlüğü sağlaması hayatın içerisindeki konulara yaklaşımını da sınırsızlaştırmaktadır. Sanatçılar, güncel sanatla beraber eleştiren, sorgulayan ve mesaj veren işler üretmektedirler. Mikro ölçekli bir günlük hayat nesnesiyle sanatçı makro ölçekte bir eleştiri yapabilmekte, sorgulayabilmekte veya mesaj verebilmektedir.

Güncel sanatla beraber sanatçı sadece sanat nesnesi üreten olmaktan çıkarak toplumun kanaat önderlerinden biri haline dönüşmektedir. Toplum içerisinde çoğu zaman aidiyet sorunu yaşayan sanatçı toplumun sorunlarına değinerek toplumla makro ölçekte bir aidiyet oluşturabilmektedir. Güncel sanatla beraber toplumla aidiyetini oluşturan sanatçı kendisini daha güçlü hissederek topluma fayda sağlamaktadır. Bu durum sadece sanatçı için geçerli değildir. Sosyolojik ve psikolojik olarak kendisini ait hissedenden her birey içinde bulunduğu sisteme hizmet ederek fayda sağlamaktadır. Bu bireyin varlığının sistem tarafından önemsenmesi ve sistemin bilinçli aidiyetler oluşturması gerekmektedir. Sistem bazen gelenekçi, kuralcı yaklaşımlarıyla kendisine fayda sağlayacak bireyin aidiyetini gerçekleştirmesini engelleyebilmektedir. Bu durum sistemin kendisi için ve birey adına zararlara sebep olabilmektedir.

Bütün bu zorluklardan sanat sayesinde sıyrılan sanatçı sanat aracılığıyla kendisine bir aidiyet oluşturabilmektedir. Ürettikleriyle toplumu eleştirebilmekte topluma mesaj verebilmektedir. Güncel sanatta sanatçı sempatik olmak zorunda değildir. Sanat sadece

güzeli betimlemek zorunda da değildir ve yapılan sanat eylemini herkesin beğenmesi, anlaması beklenmemektedir. Beğenilmemek veya anlaşılmamak sanatı ve sanatçıyı yok yapmamaktadır. Sadece döneminde bulunduğu toplum içerisinde eksik kılmaktadır. Makro ölçekte sanat varlığını ispatlarken mikro ölçekte de sanat eylemlerine devam etmektedir.

Güncel sanatın sanatçıyla olan bu güçlü aidiyetiyle beraber sanatçılar daha özgür ve cesur işler üretebilmektedirler.

BÖLÜM 1

1. Makro Mikro Yaklaşımlar ve Güncel Sanat

1.1. Sanat

Toplumsal normların, kurallarının çerçevesinde şekillenmeyen, hayatın bir yansıtıcısı olmakla beraber buna zorunlu olmayan sanatı kendi başına düşünüp değerlendirmek gerekir. Sanat, bu ayrıcalığı ile bireysel varoluşunu elbette bu dünyanın bir parçası olarak devam ettirmektedir. Sanat, hazır bulunuşluklarına ve sisteme hizmet etmekten uzaktır. Buna kendisini zorunlu hissetmemektedir. Sanat kendi gerçeğinin peşindedir. Yani sanat kendi gerçeğini var ederek devam edebilen ve kendini bu şekilde koruyabilen bir kavramdır. Var olduğu toplumun pek çok geleneksel argümanlarından uzak kendi argümanı içerisinde şekillenerek yol almaktadır (Canatan, 2017:249-252).

Sanat sanatçının varlığı ve üretimi ile var oluyorsa içinde bulunduğu dünya ile kopuk, ilintisiz olduğu düşünülmemelidir. Sanatın mikro ölçeği içerisinde özgünlük temelli gerçekleri vardır. Evrensellik sanatın makro kozmosudur. Sanat bütün sanat eylemleri ve sanatçılar ile var olurken makro bir kavrama dönüşmektedir.

Evrensel olmak, sanat için vazgeçilmezler arasındadır. Mikro düzeyde sanatçı farklı sanat disiplinleri ile sanat üretirken bu üretimi sanatın makro ölçeğe ulaşmasındaki sürece hizmet etmelidir. Evrensellik makrosunu mikro yolculuğunda yakalamaya çalışan sanatçının ilerlediği yol özgünlükten geçmektedir. Özgün bir tavır ile özgün bir sanat eseri üreten sanatçı eserinde artık evrensellik makrosunu yakalamış bir mikroyu temsil etmektedir. Aynı zamanda sanatın mikrosu olarak sanatçı sanata makro bir katkıda bulunmaktadır.

Hayatın içerisinde var olan bütün faaliyetlerimiz gibi sanat da bir faaliyet biçimidir. Sanat kendi disiplini içerisinde bireysel problemler ve gerçeklikler barındırır. Sanat, politika ve inanç kavramı ile beraber varoluş biçimiz ile ilişkilidir. (Baynes, 1981: 19).

Süregelen sistem içerisinde çoğu zaman bütün kavramlar ilk olarak maddesellik gösterebilmektedir. Sanat da bunlardan biridir. Sanat diğer bütün maddesellik gösteren kavramlar tipik bir sözlük tanımına sahiptir. Türk Dil Kurumu'na göre sanat; "Bir

duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.” Sanat bu dünya üzerindeki bütün kavramlar ile ilişki içerisindedir. Etkiler ve etkilenir. Sanat kıymetli ve özel duruşuyla bile maddesellikten kendini soyutlayamaz çünkü bu durum sistemin gerçeği temeline terstir. Sanatın içerisindeki sanatçı da aynı durumu deneyimler. Sanatçı maddesellikten uzaklaşamaz ancak arasındaki bağı sanatını etkileyemeyecek düzeyde tutar, tuttuğu sürece sanatçı olur ve sanat üretebilir.

1.2. Güncel Sanat

Güncel sanat pek çok farklı sanat disiplini ile bir arada olabilen, felsefik, politik, sosyolojik, psikolojik, bilimsel vb. gibi konulara değinen, bu konuları sorgulayan, eleştiren düşünselliğin yoğun olduğu ve kavramsal yaklaşımlarda bulunan sanat biçimi olarak değerlendirilebiliriz. Kavramsal yönü ön planda ve güçlü hissedilmektedir. Genellikle uzun araştırmalar ve yorumlamalar sonucunda ortaya çıkan işlerden oluşmaktadır.

Güncel sanatla beraber sanatın değişiminin en belirgin özelliğini edindiği yeni sorunsallar olarak görmekteyiz. Bu sorunsallar çeşitlilik göstermektedir. Psikolojik travmalar, politik uygulamalar, çoğunluk kültürü gibi daha sosyal hayatın konularından oluşmaktadır. Güncel sanat her şeyi içine alan yeni medya anlayışı ile geleneksel bütün uygulamaların önüne geçmiş durumdadır (Stallabrass, 2009:135)

Fikir odaklıdır ve temsil ettiği biçim itibari ile gelenekçi yaklaşımlardan uzaktır. Güncel sanatı okumanın ve anlamının yolu klasik okumalardan uzaklaşarak pek çok yaklaşımla analiz edip değerlendirmekten geçmektedir.

Güncel sanatın malzemesi genellikle günlük hayat içerisindeki nesnelere ve düşüncelerdir. Hatta bazen sanatçının kendisi bir araçtır. Güncel sanatla beraber düşünce temel alınmaktadır. Teknik özgürlükler artmış hatta sınırsız bir hal almıştır. Sanatçının anlatmak istediği konu o konuyu nasıl anlattığından daha önemli bir almıştır. Günlük sanat nesnelere güncel sanatla beraber sanatın malzemesi olmasıyla güncel sanat hayatla paralellik gösteren bir akım haline gelmektedir. (Ersen, 2010:48).

Güncel sanatın sınırlarının belirlenmesi ve tek bir tanım ile ifade edilmesi oldukça zordur. İlk akla gelen öncü bir çalışma Duchamp tarafından yapılmıştır. Sanatçının “Çeşme“ isimli işi 1917 yılında bir Dada Sergisi’nde sergilenmiştir. Bu iş bir pisuvar nesnesinden ibarettir. Güncel sanatçılar endüstriyel nesnelere kendi işlevsel özelliklerinden başka anlamlar yükleyerek sanat eseri üretebilmektedirler. Bu üretim biçiminin de ready-made ismini veriyorlar. Duyarlı toplum algısının güçlü olduğu konuların işlenmesi ağırlıklıdır. Politika, göç, çevre kirliliği, küreselleşme, yapay zekâ vb. sıklıkla bu konularda kavramsal işler görülebilmektedir.

Baruch Spinoza başlangıçta makro ve mikro olarak ayrılmamış, bütün olan evren bireyin duygularının ve arzularının esiri olması ile ayrılmıştır diye tanımlar. Makro evrende güzel, çirkin ve iyilik ile kötülük tanımlıdır. Spinoza ancak bireyin duygu ve arzularının tutsaklığından kurtulup oluşturduğu mikro evrenden çıkarak makro evrene ulaşması sonucunda özgürlüğe kavuşacaktır demiştir (Metin, 2015).

1.3. Güncel Sanatın Makro Mikro Kaotiği

Sanat zaman içerisinde evrilirken güncel sanatla beraber daha kavramsal bir hal almıştır. Kavramsallığın ön planda olduğu felsefik temelli eserler üretimi artmıştır. Sanatçıların bu tercihleri belli başlı kavramları sorgulamaları ve sanat disiplinlerinin parçası yapması güncel sanat akımının vazgeçilmezi haline gelmiştir.

Güncel sanatla beraber sanatçılar belirledikleri konu ve sorunsallar doğrultusunda veya belirlemek zorunda bırakılmadıkları herhangi bir durum hakkında bir amaç gütmeyen sanat yapabilmelerinin özgürlüğünü bulmuşlardır. Buda ancak geçmişim bütün geleneklerinden kurtularak mümkün olabilmektedir (Danto, 2010:38)

Güncel sanatın temel anlayışlarından biri olan kendisiyle alakalı alakasız her disiplini içerisinde barındırması ve kullanması durumu, güncel sanatı içinde pek çok mikro barındıran bir makro ölçeğe taşımaktadır. Güncel sanat, sanatçıların kendilerini de sanat nesnesi olarak kullanmalarına olanak tanıırken sanatçıyı da artık kendisinin farklı bir mikrosu haline getirmektedir. Bu iletişim biçiminin özgürlüğüyle beraber sanatçılar üretimlerinde de daha sınırsız ve özgür pek çok mikroyla yol almaktadır.

Güncel sanatçılar İçinde buldukları toplumun sorunları ile kavramsal süreçler yaşarken evrensel yaklaşımlarla dünyanın sorunlarıyla da ilgilenebilirler. Aslında sorguladıkları kavramların içerisinde de makro ve mikro ölçekler vardır. Aidiyeti olan toplumun sorunlarını içselleştiren sanatçı mikro bir ölçekle sorgulama yaşarken dünya sorununu bütün insanlık adına sorgulayarak makro ölçekte bir sorgulama gerçekleştirmektedir. Güncel sanat kavramsallığa olan büyük ilgisi ile sanat üretiminin en başından itibaren makro ve mikro ölçekli biçimleri var etmiştir.

Sanat eseri kendine has, korunaklıdır ve sınırlarına dair yorum ve müdahale yapılamayacak bir mikrokozmosdur. Sanat eserinin bu özelliklerinden dolayı ona yapılacak her müdahale onun varoluş biçimine ve amacına zarar vermektedir. Sanatın ve sanat eserinin tarifinin onlarla alakasız dışarıdan yapılan açıklamalar başarısız olmakla beraber zedeleyici olabilmektedir (Hauser, 2011: 313-317).

Sorgulayan ve eleştiriye giden sanatçı ürettiği sanat eseri ile mesajını vermektedir. Bu bakış açısı ile sanatçı mikro bir eylemde bulunurken sanat eserinin etkisi makro bir etkiye sahiptir. Bir kavramsallığı üzerine almış, taşımış ve sunmuş olan sanat eseri artık makro bir etkiye sahip olmaktadır. Bununla beraber sanatçının atölyesinden çıkan mikro ölçekli sanat eseri sadece sanatçı ile iletişim halindeyken mikro bir etkileşimdedirler. Ancak artık sergilenen eser pek çok insanla etkileşim haline geçerek sorguladır ve düşündürür. Bu yeni iletişim biçimiyle güncel sanat eseri makro ölçege taşımış olur. Sanat eseri düşündürebilmesi ve sorgulatabilmesi sayesinde kavramsallığıyla seyirci üzerinde daha güçlü bir etki yaratabilmektedir.

Temel olarak maddenin saltlığı ile bakınca konuya yine bir makro-mikro ölçegi ile karşılaşmaktayız. Tek başına maddesel öğeler olan boya, fırça, çamur, tuval, kalem, kağıt vs.. birbiri ile etkileşim kurdurularak sanatçı tarafından mikro hallerinden çıkıp bütünlüklerinin sağladığı durum ile makro ölçek oluştururlar. Güncel sanat bu geleneksel teknik ve malzemelerin içerisine hayatın içerisindeki bütün teknikleri ve nesnelere dâhil ederek daha büyük, makro bir havuz oluşturmaktadır.

Maddesel, üretimsel, kavramsal ve daha pek çok basamağında güncel sanatın makro mikro ölçegine ve birbiriyle sınırsız ilişkisine rastlamak mümkündür. Sanatçı ve sanat eseri tek başına bir mikro varlıklardır, güncel sanatla beraber pek çok disiplinle ve

genişletilmiş sınırlarıyla etkileşime geçerek makro ölçeğe taşınmaktadırlar. Bu zelliklerinin tamamından dolayı güncel sanatı sanatın makrosu olarak değerlendirmek mümkün olabilir.

"İnce duyma, ince düşünme, ince yaşama, mikro düzeyde zenginlik, oğulluk anlamına geliyor. Makro düzeyde ise, geniş bakabilme, derinlikleri, ayrıntıları kavrama, alternatifleri görebilme gibi özellikler taşıyor." (İnam, 2017:41)

Güncel sanat kavramsallıktan beslenirken en ince detaylarda gezinir. Etkilendiği konular çokça dşnlmş ya da güncel sanatın sorunsalı haline gelmiş konulardır. Detaylarda sorgulamasını gerçekleştiren güncel sanat, mikro ölçekte zor fark edilecek kavramları bulur ve inceler. Bu hassas yaklaşım biçimi güncel sanatı daha işsel kılmaktadır. Sorunsalı haline gelmiş etkilendiği kavram güncel sanat için var olma biçimidir. Bu sebeple güncel sanat konulara daha hassas bir duyarlılıkla yaklaşan, duygusal bağ kurarak onu ifade etmektedir.

Kavramsal yaklaşımlarda bütün gelenekçi yaklaşımlardaki var olan biçim önemsizdir. Sanatçının düşüncesini ifade etmesi hemen her form ile olabilmektedir. Kavramsallığı sayesinde sanat nesnesi sadece izlenilen olmaktan çıkmış üzerinde düşünülen bir yapıt haline gelmiştir. Görsel beğeni yargılarının geriye itilerek düşünsel temelli oluşturulan eser kavram üretme yolundadır. Güncel sanatın üretim biçimlerin de esas olarak kavram ve bir anlatım içerikli uygulamalar görülmektedir (Erzen,1991:24).

Kavramlar üzerinde detaylarda sorgulamasını gerçekleştirebilmenin yolu ince duyma, ince düşünme, ince yaşama biçimlerinden geçmektedir. Bu zellikleri derinlemesine uygulayan güncel sanat makro ölçekte konulara daha kapsamlı ve türevli bakabilmektedir. Güncel sanatın bu derinlikli yaklaşımı izleyici üzerinde de makro bir etkiye sebep olmaktadır. Bir güncel sanat eserini izleyen izleyici eserin kavramsal olarak derinlikli sorgulamasıyla kendisi de bu sorgulanan kavramın farkına varır ve bireysel sorgulamayı gerçekleştirir. Dşndrmeyi temel alan güncel sanat istedik eylemi izleyici üzerinde böylece gerçekleştirmiş olur. Birey sadece izleyici olarak kalmayıp, artık mikro leğinden çıkararak güncel sanat ile makro ölçek oluşturmuştur. Kavramsal sanat mikro ölçekle bireyle iletişim kurarken sanat eseri aracılığıyla, eserin

kavramsallığıyla iletişimini makro ölçeğe taşımayı hedefler. Ancak bu bir kural değildir, güncel sanatın amaçlarından biridir.

Çünkü izleyici toplumsal öğrenmişlikleri, konuya hakimiyetsizliği gibi sebeplerden eser ile bağ kuramayabilir. Bu bağı kuramayan izleyici sorgulama ve düşünme yoluna gidemeyebilir. İletişim seyirci için sadece görsel olarak mikro ölçekte kalabilir. Her seyirci her eser ile makro ölçekli sorgulama yoluna gidemeyebilir. Tek bir seyirciyle bile bu sorgulama gerçekleşiyorsa güncel sanat eseri amacına ulaşmaktadır.

Güncel sanatı özgürleştiren durum kurallarının az olmasıdır. Her seyirci tarafından algılanması ve içselleştirilmesi beklenmez. Bu sadece güncel sanat eserini amaç sürecinde yavaş ilerlemesini sağlayabilir. Fakat bu durum eserin olmadığı veya yokluğu anlamına gelmez.

Güncel sanatçılar bu sınırsız özgürlükleriyle beraber pek çok farklı iletişim dilleri oluşturarak sanat eserleri üretmişleridir. Yerleştirme, video sanatı, performans sanatı, çevre sanatı gibi dallarda üretim biçimlerinin görüldüğü güncel sanat tek bir sanat disipliniyle tanımlanmamaktadır. Güncel sanat hemen her nesneyi aracı haline getirirken, sanatçının kendisi hatta bazen sergi mekânın kendisi bile güncel sanatın malzemeleri içerisinde yer almaktadır.

Şekil 1.1. Yayoi Kusama, 'In Infinity' (Sonsuzlukta) Retrospektifinde Sergilenen
'Cosmic', Danimarka, 2013

(Kaynak: <http://www.tempomag.com.tr/detail/yayoi-kusama-sinir-tanimayan-obsesyon>, Erişim Tarihi:
07/08/2019)

Sanatçının örnekte (Şekil 1.1) görünen çalışmasında mekân ve eserin iç içe geçtiği görülmektedir. Puantiyelerden oluşan mekân, birim tekrarı ile yine puantiyelerden oluşan kabak formundaki enstelasyonu ve puantiyelerden oluşan kıyafeti ile sanatçı bir bütün oluşturmaktadır. Burada puantiye tek başına mikro ölçekteyken puantiyenin büyüklü küçüklü tekrarlarıyla oluşturulan eserde makro ölçekte bir etkiye ulaşmaktadır. Başka bir mikro makro etkisi de mekân, eser ve sanatçının oluşturduğu durumda karşımıza çıkmaktadır. Mekân, eser, sanatçı tek başlarına mikro etkideyken ortak görüntüleri ile bir aradayken makro etkiye ulaşmaktadırlar.

Yayoi Kusama, 1929'da Japonya'da doğmuştur. Sanatçı aynı zaman da yazardır. Birim takibi ile oluşturduğu eserlerinde yuvarlak lekeler hâkimdir. Mikro bir öge olan yuvarlak lekenin büyüklü küçüklü tekrarları ile makro boyutta eserler oluşturmaktadır. Puantiyeler adeta onun obsesyonu haline gelmiştir. Çocukluğundan itibaren yaşadığı

psikolojik sorunları sebebi ile 1973'ten beri kendi isteği ile bir hastanede yaşamayı tercih etmiştir. Sanatçı kendi cümleleri ile sanatına dair şu ifadeyi kullanırken bütün sanat hayatını özetliyor gibidir:

“Dünyamız, kozmosdaki milyonlarca yıldız arasında tek puantiyedir. Puantiyeler sonsuzluğa ulaşan bir yoldur. Doğayı ve vücudumuzu puantiyelerle sildiğimizde çevre bütünlüğümüzün bir ögesi haline geleceğiz.”
(<https://sanatkaravani.com/yayoi-kusamanin-garip-ve-renkli-dunyasi/>, Erişim Tarihi:07/08/2019)

Sanatçının bu tarzda resim, enstelasyon, heykel ve performans çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca Feminist Sanat, minimalizm ve pop-art öncülerindedir.

Şekil 1.2. Anish Kapoor, Gök Ayna- SkyMirror, Paslanmaz Çelik, 2010.

(Kaynak: <https://seyahatgunlukleri.com/2014/01/08/ben-anish-kapoor-gordum/>, Erişim Tarihi:07/08/2019)

Anish Kapoor 1957 yılında Hindistan’da dünyaya gelmiştir. Hindu babaya ve Musevi anneye sahip olan sanatçı eserlerinde çoğu zaman bu inançlar üzerinden etkileşimlerine yer vermiştir. Güncel heykel sanatçıları arasında önemli yere sahiptir.

Londra’da yaşayan ve sanat çalışmalarına burada devam eden sanatçı, çalışmalarında her türlü malzemeyi kullanmaktadır.

Günlük hayat içerisindeki bir nesneyi sıradanlığından kurtararak herhangi bir nesne olmanın ötesine taşımaktadır. Sıradanlaşmış nesne sanatçının güçlü felsefik kavramsal yaklaşımıyla artık önemli bir yerde durmaya başlamaktadır. Sıradan nesne artık güncel sanat eserine dönüşmesiyle önem kazanmaktadır.

Sanatçının “Gök Ayna” (Şekil 1.2) isimli eserin de gördüğümüz durumda tamda böyle bir durumdur. Günlük hayat nesnesi olan ve mikro ölçekte duran ayna sanatçının yaklaşımı ile makro ölçekte duran yüceleşmiş gökyüzünü seyircinin izlem düzeyine indirmektedir. Yer ve gök bir bütündür, gök yerdir yer de göktür demek istemektedir. Makro ve mikro düzeyde her şeyin bir bütün içindedir. Bu enstelasyon bir tür alternatif dünya yaratım çabasını sembolize etmektedir.

Şekil 1.3. Marina Abramovic, The Artist is Present, MoMA 2010.

(Kaynak:<https://news.artnet.com/art-world/marina-abramovic-ulyay-relationship-interview-1045136>,

Erişim Tarih: 07/08/2019)

Marina Abramoviç Yugoslavya’da 1946 senesinde dünyaya gelmiştir. Sanatçının anne ve babası 2. Dünya Savaşı sırasında görev almışlardır. Sanatçı ailesinin bu özelliğinden dolayı askeri bir disiplin ile büyüdüğünden bahsetmektedir.

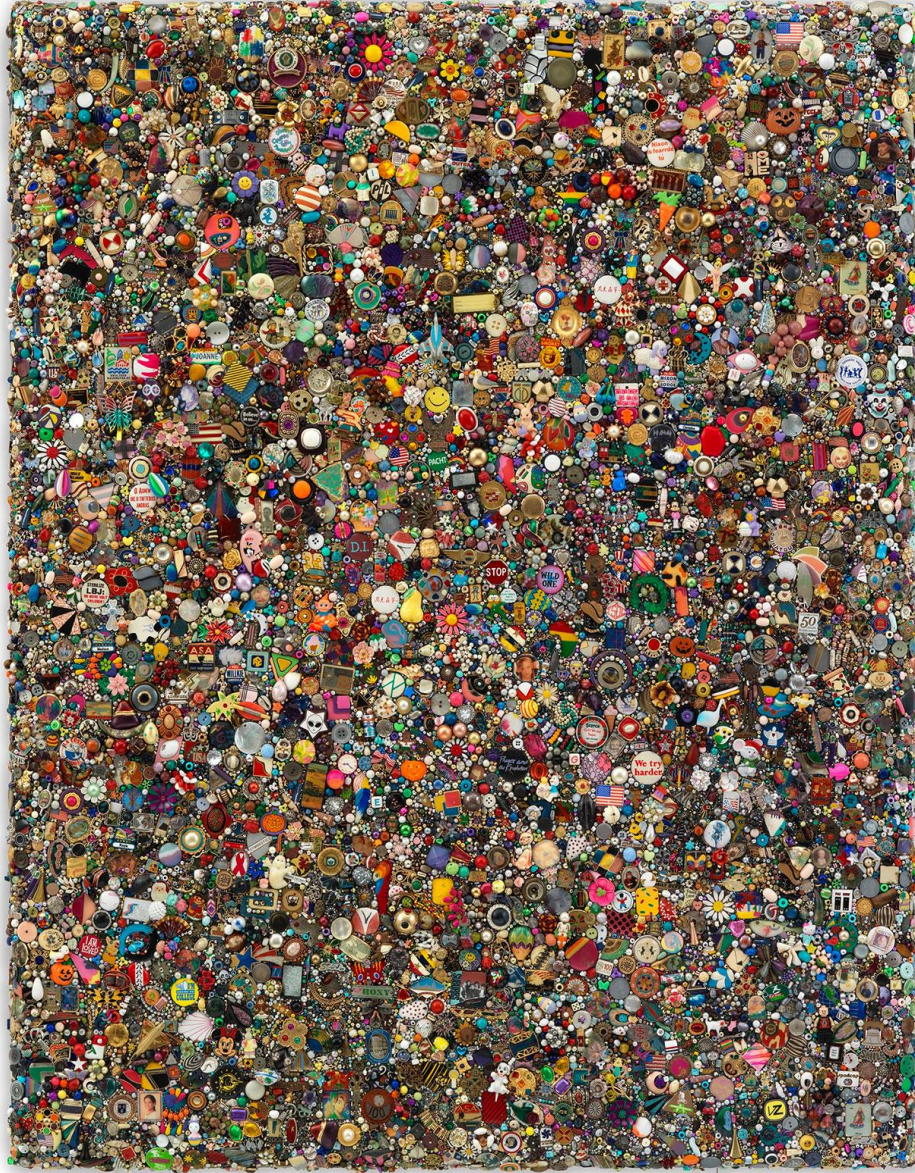
1976 yılına kadar Yugoslavya’da yaşayan sanatçı daha sonra Amsterdam’a yerleşmiştir. Güncel sanatın önemli performans sanatçıları arasında gösterilmektedir.

2010 yılında Londra’da MomA’da sergilediği performansı toplamda 736 saat sürmüştür. Performansına iki sandalye ve bir masa olmak üzere günlük hayat nesnelerini bir sahneye kurdurarak başlamıştır (Şekil 1.3.). Her gün sandalyede sadece su içerek oturan sanatçının karşısındaki sandalyeye seyircilerden biri gelerek oturmaktadır.

Performans seyircinin dâhil olmasıyla başlamaktadır. İsteddiği kadar oturma hakkına sahip olan seyircinin gözlerinin içine bakan sanatçı konuşmadan duygu durumları yaratmayı amaçlamaktadır.

Sanatçımızın bu tavrı günlük hayatımızın içerisinde yer alan basit bakma eyleminin mikro temsilini oluşturmaktadır. Birbirinin sadece gözlerine bakan sanatçı ve seyirci arasında zaman zaman ağlayarak sonuçlanan süreçler yaşanmıştır. Basit bir bakma eyleminden iki kişi arasında oluşan büyük duygu durumu performansın makro ölçeğini oluşturmaktadır.

Sanatçının performansı sırasında yıllar önce ayrıldığı sevgilisi de seyirci olarak gelerek karşı sandalyesine oturmuş duygusal anların yaşanmasına sebep olan performansa katkı sağlamıştır.

Şekil 1.4. Mike Kelley, Memory Ware Flat. Ahşap Panel Üzerine Karışık Teknik.

(Kaynak: <https://www.yatzer.com/mike-kelley-memory-ware/slideshow/5>, Erişim Tarihi: 07/08/2019)

Mike Kelley, 1954 yılında Amerika'da doğmuştur. Güncel sanat kuramsalı ile günlük yaşam nesnelere kullanmaktadır. Sanatçı daha çok atık malzemeleri sanatına araç etmiştir. Sanatçının resim, heykel, fotoğraf, performans ve video çalışmaları da bulunmaktadır.

Amerika'nın popüler kültüründen ilham alan sanatçı, popüler kültür nesnelere değersiz hallerinden çıkarıp değerli kılmayı amaçlayarak yol almaktadır. Bastırılmış hafıza, din, politika, sınıfsal farklılıklar gibi konulara eğilimleri bulunmaktadır.

Sanatçı örnekte (Şekil 1.4.) görülen çalışmasında hafızası olan ve bir dönem kullanılan popüler nesnelere yalnız başına bırakarak yok olmalarını istemeyen sanatçı onları sanat nesnesine dönüştürmektedir. Günlük nesnelere bir düzlem üzerinde kendi estetik kaygısı ile kompozize etmektedir.

Mike belleği olan, küçük, bir zamanlar değerli ama şimdi değersiz bulunan nesnelere mikro hallerinden çıkararak bir aradalık sağlamış ve makro ölçekli bir etki yaratmaktadır. Bu bir aradalık sadece maddesel değil, her biri başka bir belleğe sahip olan nesnelere bellek birleşimlerini oluşturmaktadır. Bu birleşim, bu kompozisyon mikroların artık maddesel ve belleksel olarak birleşmesiyle makro bir sanat eserine dönüşmektedir.

Şekil 1.5. Jeff Koons, Oxford'daki “Ashmolean Müzesi”

(Kaynak: <https://fortune.com/2019/03/28/jeff-koons-rabbit-auction/>, Erişim Tarihi: 07/08/2019)

Jeff Koons, 1955 yılında Amerika’da doğmuştur. Sanatçı resim ve heykel dallarında eserler üretmektedir. Günlük basit nesnelere estetik yorumlama biçimi ile kavram yönü güçlü işler sergilemektedir. Çalışmalarında metal ve parlak, yansıtıcı yüzeyli balonlar kullanan sanatçı “kiç” olgusu üzerine felsefik yaklaşımlarda

bulunmaktadır. Kiç yapılmış bir eserin veya tarzın daha basit, yetisiz tekrar edilme biçimine verilen isimdir. Sanatçı bu kavrama dâhil nesnelere günlük hayat içerisinde durdukları rüküşlükten çıkararak kavramsal temelli eserler vermektedir. Sanatçı, pop-art sanatının önemli temsilcilerinden biridir.

Örnekte (Şekil 1.5.) görülen sanatçının “Tavşan” isimli çalışması, paslanmaz, parlak çelikten yapılmıştır ve heykel 1986 yılına aittir.

Tavşan heykeli popüler kültürün süsleme amaçlı dekoratif nesnelere Koons’un eleştirel diliyle karşımıza çıkan iyi bir örneğidir. Diğer çalışmalarında olduğu gibi bu çalışmada da sanatın elitize edilmiş, seçkincilik tarzını eleştirmektedir. Günlük hayatın sıradan bir nesnesini sanat dili ile sanat eserine dönüştürürken mikro etkisinden çıkarmaktadır. “Tavşan” heykeli eleştiren kavramsal dili ile toplumsal bir mesaj verirken makro etki yaratmaktadır.

Eser 2019 yılının Mayıs ayında düzenlenen bir müzayede de 91.1 milyon dolara rekor bir fiyata satılmıştır.

Şekil 1.6. Ai Weiwei, Ay Çekirdekleri, 2010.

(Kaynak:<https://der-farang.com/de/pages/raeume-fuer-tonnenschwere-kunst-kunstsammlung-nrw-zeigt-ai-weiwei>, Erişim Tarihi: 08/08/2019)

Ai Weiwei, Pekin’de 1957 yılında doğmuştur. Şair bir babanın oğludur. Babasının görüşlerinden dolayı doğduktan bir yıl sonra bir işçi kampına gönderilmiştir ve 16 yaşına kamp da hayatına devam etmiştir. Film akademisin de eğitim alan sanatçı belli bir dönem Amerika’da yaşadıkdan sonra tekrar ülkesine dönmüştür.

Ai Weiwei aynı zaman da bir eleştirmendir. Siyasal, sosyal, ve sanat konuları özellikli ilgi alanlarındandır. Küreselleşme ve mülteciler konusunda da çalışmaları bulunan sanatçı iyi bir insan hakları savunucusudur. Protest bir tavra sahip olan sanatçı, yönetimler tarafından belli dönemlerde cezalara çarptırılmış hapse girmiştir.

Örnekte (Şekil 1.6) görülen çalışmasının adı “Ay Çekirdekleri” Sergisinin bir parçası olan eser porselen ayçiçeklerinden oluşmaktadır. 100 milyon civarındaki porselen ayçiçekleri yaklaşık 164 ton gelmektedir. Ai Weiwei Ay çekirdekleri çalışması için üretim sürecinde neredeyse bütün bir köy halkına iş vermektedir. Köy halkının kazancına katkı sağlıyor olması onun için önemlidir. Ay çekirdekleri çoklu yorumlara maruz kalsa da temelde bir yorumu barındırmaktadır. Sanatçının kültüründe ay çekirdekleri, bir arada olunduğunda tüketilen bir üründür. Herkesin birbiriyle paylaştığı bir şeydir. Ay çekirdekleri inanç, görüş farklılığı ne olursa olsun herkesi bir arada buluşturan bir sembolü temsil etmektedir. Sanatçı, azalan bu beraberlik durumunu, farklılıklara saygı duymayı unutmayı, paylaşmanın azaldığını tonlarca porselen ay çekirdeklerini sergileyerek vurgulamak istemektedir. Sanatın dili sayesinde günlük hayatın küçük bir tüketim parçası olan mikro ay çekirdeğinin tonlarcası bir araya gelerek makro bir etki yaratmaktadır. Aynı zaman da kavramsal olarak da sıradan mikro ay çekirdeği kavramsal ele alınışı ile yüklendiği anlam bakımından artık makro bir ölçek oluşturmaktadır.

Şekil 1.7. Felix Gonzalez, Torres Portrait of Ross, 1991.

(Kaynak:<https://www.sartle.com/artwork/untitled-portrait-of-ross-in-l.a.-felix-gonzalez-torres>, Erişim Tarihi:08/08/2019)

Felix Gonzalez-Torres, Newyork'ta çalışan Küba doğumlu bir heykeltıraş ve enstalasyon sanatçısıdır. Sanatçının işleri genellikle süreç kavramsalındadır. Bitmişlik ve devam edebilirlik ikileminden doğan eserler görülmektedir. Sanatçının konuları arasında sürekli kendini yeniden yaratmak konusu ilk göze çarpanlar arasında yer almaktadır. Sanatçı 1996 yılında aids hastalığından hayatını kaybetmiştir.

Örnekte (Şekil 1.7) görülen çalışmasının adı "Portrait of Ross" dur. Mekânın bir köşesine jelatinli yığılmış şekerlerin kavramsalı sanatçı için çok derin bir duygu gelimidir. Aids hastalığı sonucu ölen sevgilisinin sanatçıda yarattığı etki üzerine doğmuştur. Sevgilisinin adı Ross dur, çalışmanın adı da buradan gelmektedir. Şeker yığının tamamı 175 kilodur, sevgilisi hastalanmadan önce tamda bu kilodadır. Korumasız olan şeker yığını Ross'un yakalandığı hastalığı temsil etmekle beraber şeker yığının toplan ağırlığı sevgilisinin ağırlığı ile eş değerdir 175 kilogramdır. Şekeri

yığının korunmasız sergileniyor olmasının amacı seyircinin şekerlerden almasını sağlamaktır. Bu durum sevgilisin zaman içinde hastalığından sebep zayıflayarak ölüme doğru ilerleyişini temsil etmektedir. Alınan her bir şeker Ross'un verdiği kilolar ve ölüme yaklaşımını yeniden yaşatmaktadır. Sanatçı her gün alınan şeker kadar yeniden 175 kiloya denk gelecek şekilde şeker eklenmesini istemiştir. Böylece bir bitiş olmaz süreç başa döner yeniden var etme eylemi yinelenir. Böylece bir şeker yığını günlük hayatın tüketim nesnesi halinden kurtulmuş, mikro boyutundan artık makro boyuta geçmektedir.

Şekil 1.8. Doris Salcedo, Untitled (İsimsiz), 2003 (Gwarlingo, 2017)

(Kaynak: <http://www.sanatblog.com/doris-salcedo-hafiza-duraklari/>, Erişim Tarihi: 08/08/2019)

Doris Salcedo, 1958 yılında Kolombiya'da doğmuştur. Sanatçı genel olarak günlük hayat içerisindeki sıradan nesnelere olan mobilyalar ile çalışmaktadır. Sanatçı

mekân olarak kamusal alanları tercih etmektedir. Duyarsızlaşan, öteleyen, acı veren psikolojik olaylar konuları arasında yer almaktadır.

Fotoğrafta (Şekil 1.8) görülen çalışması 2003 İstanbul bienali kapsamında sergilenmiştir. Yine bir kamusal alanı kendisine mekân seçen sanatçı Eminönü'ndeki binalardan ikisinin arasına 1550 sandalyeyi kompozize etmiştir. Bir endüstriyel nesne olan sandalyeler sürekli göç alan İstanbul'daki göçmenleri temsil etmektedir. Bir aşırılık içinde düzensiz birbiri üstüne geçmiş sandalyeler göçmenlerin nasıl zorluklarda var olmaya çalıştığını anlatmaktadır. Aşırılığın yarattığı çaresizlik, mutsuzluk bu büyük boyutlu eserde bütün hüznü ile seyircinin karşısında durmaktadır. Eser boyutuna göre küçük sayılabilecek bir nesne olan sandalye, mikro ölçekte bir mobilya ürünüyken birden çok kullanımıyla ve kavramsal dili ile artık makro ölçeklidir.

Şekil 1.9. Nele Azevedo, “Eriyen İnsanlar”, Brezilya, 2018.

(Kaynak: <https://inhabitat.com/nele-avecedos-melting-ice-figures-beautifully-pay-tribute-to-civilians-killed-in-wwi/nele-azevedo-ice-sculptures-2/>, Erişim Tarihi:10/08/2019)

Nele Azevedo, Brezilya doğumlu bir sokak sanatçısıdır. İklim değişikliği sonucu küresel ısınmayı odak noktası olarak belirleyerek buzdan insan figürleri yapmaktadır. (Şekil 1.9). Binlerce buzdan insan heykelleri mikro düzeyde ve minimal bir tavırla ele almaktadır.

Sanatçı buzdan heykellerini şehrin önemli, kalabalık meydanında merdivenlere halkın yardımı ile dizmektedir. Sanat etkinliğinde sadece seyirci olmaktan çıkan izleyici eylemin artık bir parçası haline dönüşmektedir. Küresel ısınma herkesin sorunudur, bu sorunun sebepleri ve mağduru olan insanların katkı sağlaması ile eserin kavramsal etkisi daha güçlü hale gelmektedir.

İnsanların gözü önünde erimeye başlayan buzdan insanlar yaşam ve ölümü sembolize etmektedir. Küresel ısınmanın önüne geçilmezse hepimiz böyle yok olacağız mesajını veren sanatçı bu mesajla makro bir etki yaratmaktadır. Sanatçı bu gösterisini Paris, Tokyo, Berlin gibi pek çok yerde sergilemiştir.

BÖLÜM 2

2. ADİYET

2.1. Aidiyet Kavramı

Aidiyet kavramının en önemli sebebi gereksinimdir.

Zamanımıza kadar olan süreçte aidiyet kavramı pek çok incelemeler içinde bireyin ana gereksinimleri ve dünya üzerindeki genel ihtiyaçları arasında görülmektedir (Baumeister ve Leary, 1995:497).

Aidiyet var olan her şeyin birbiri ile ilişkisinde görünen bir durumdur. Fakat günümüz literatürün de karşımıza çoğu zaman insan odaklı çıkar. Sözlük tanımı olarak kısaca 'ait olma durumu', "ilişkili olma" diye ifade edebiliriz. İlişkili olma halinin gereklilikleri vardır. Bunlar ihtiyaç cevaplayabilmek ve kimyasal, biyolojik, ruhsal, zihinsel gibi benzerliklere sahip olmaktır. Bu ilk olarak toplumun en küçük yapı taşı olan ailede karşılığını bulur. Genetik olarak var olan benzerliklerle ve duygusal boyutuyla zorunlu bir aidiyette oluşmuş olur.

Birey, yaşadığı alan içerisinde bir hakimiyet oluşturamazsa kendisini o alanı içerisinde güvenli hissedemez ve aidiyet oluşturamaz Bireyin kişisel özel alanı ve hakimiyet kurduğu alanlar arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Hakimiyet alanını var edemeyen birey özel alanını da var edemez. Bireysel özel alan, birey, topluluklar ve toplum olmak üzere üç ölçekte ele alınmaktadır. (Edney, 1976:42).

Aile ile oluşturulan aidiyet kolaydır. Toplumla oluşturan aidiyet daha zor ve karmaşıktır. Aile kendi içerisinde çok fazla benzerlik barındırarak ait olmayı kolaylaştırır. Pek çok farklılıkla var olan toplum içerisinde bu farklılıklar aidiyeti zorlaştırır.

Aidiyet, içinde zıtlık tanımları barındıran bir olgudur. Aidiyet içerisinde sadece bütünlük yer almaz, bazı durumlarda ait olmayanın aidiyet içerisinde çıkarılması da aidiyetle ilgilidir. Aidiyet bir bütünlük hali ise bütünlüğün zararına sebep olan bir durumun çıkarılması, ait olduğu yere eklendirilmesi de bir aidiyet oluşturma biçimidir. Bu durum bilinçsiz bir süreçle yaşanan sağlıklı oluşmuş aidiyetin düzeltilmesidir. Toplum kendi içerisinde uyumu bozduğunu düşünen bireyi kabul etmez. Kendi

içerisinde bir genelmesi olan toplum gelenekçi yaklaşımıyla katı kurallarını uygulayarak ortaya çıkabilecek olumlu düşünceleri, yaratıcı bireyleri engellemiş olabilir. Aidiyetin bu baskı gücü sağlıklı bir aidiyetin sağlanabilmesinde engel teşkil edebiliyor. Mikro ölçekteki birey bazında bilinçli olmak hali ait olmaya yetmeyebiliyor.

Aidiyet için tarafların bir bilinç düzeyinde olmaları gerekir. Toplum bazen katı kurallarıyla kendisine fayda sağlayacak bireyin aidiyet oluşturmaya engel olabilir. Bu durum toplumun genel bilinç düzeyiyle ilgilidir. Bilinçli toplum fayda sağlayacak yeni ve farklı bireyi eleştirmek yerine kendisine ait kılmaya çalışır.

Aidiyet teknik tanımlar içinde, kişiliğin oluşması sürecinde toplumsal, mekânsal, dinsel, psikolojik ve sosyolojik olarak bağlı hissetme durumlarının tamamıdır. Kimilerine göre aidiyet bir his, bir prensip iken gerçek anlamda bir etkileşim, değişim doğurabilen tavırlar serisi olarak değerlendirilmektedir. (Mavili ve vd., 2014:31).

Aidiyet hissi bireyde var olan ancak tek başına kazanılabilen bir olgu değildir. Mekânın bireye kendisini ait hissettirmesi için psikolojik ve duygusal bağları oluşturması gerekir. Toplumun içinde yaşadığı bireyin özgürlük ve yaşam haklarını bulabileceği farklılıklar bütünü olması gerekir. Bu farklılıklar uyum içerisinde yer almalıdır çünkü toplumsal aidiyet bütünlük ile mümkündür. Bütün kendi içerisinde mutlaka farklılıklar gösterecektir, esas önemli olan bu farklılığın uyumudur. İnanç ile ilgili aidiyet için de aynı durumlar söz konusudur. İnanca sahip olan birey, benzer inançlar ile farklı inançların bir aradalığı içerisinde kendisine kolay yer bulur ve ait hisseder. Bu ve benzeri aidiyetlerin bütünü sonucu sosyolojik aidiyetinin çoğunu tamamlamış olan birey psikolojik olarak da güven duygusu ile aidiyetini gerçekleştirmiş olur.

Aidiyet duygusu bu bütünlükler içinde çoğu zaman bireysel tercihler ile şekillenir. Bazı farklı durumlar da yok değildir. Bunlardan biri sadakat duygusu. Birey sadakat duygusu ile içinde olduğu topluma psikolojik olarak bir aidiyet oluşturur. Bir başka durum ise bağımlılık halidir. Bağımlı olan bireyin bağımlılığının olduğu her durumdan uzaklaşması aidiyetini azaltacaktır. Bu iki durum genellikle kültürel etkiler ve toplumsal hazır bulunuşlukların empozisi sonucu oluşan sağlıklı olduğu düşünülemeyen aidiyet durumlarıdır.

Kültürel hazır bulunuşlukların olumlu aidiyetler doğurdıkları ve güçlendirdikleri de bir başka süreçtir. Aidiyetin bir saplantıdan uzak sağlıklı bir bağ kurma bütün içinde hissetme hali bireyin bireysel tercihleri ile alakalı olduğu kadar sosyokültürel yapısı ve eğitim düzeyiyle de ilgilidir.

Aidiyet bireysel seçimler ile oluşturulan gruplarla beraber mikro ölçekte kendini gösterirken, toplumun bütününde makro ölçektir. Mikro ölçekte bireysel seçimler ile oluşturulan küçük gruplar, ihtiyaçların benzerliği, duygu ve düşüncenin benzerliği, inanç benzerliği gibi kavramlar çerçevesindedir. Oluşturulan bu mikro aidiyet ile makro aidiyet zıtlık içerir. Makro aidiyet beklentilere cevap vermek zorundadır. Böylece ancak toplumsal aidiyet oluşur. Grupsal aidiyetin mikro halinden çıkılıp Toplumsal aidiyetin makro aidiyetine ulaşılır.

Primitif kitlelerde aidiyet kavramının varoluş süreci ile ilgili yapılan incelemelerde, bireysel ve sosyal öğrenmelerinin aidiyetleri üzerinde güçlü bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. İncelemeler sonucunda primitif toplumlardaki insanın, var olan yaşamsal şartlarını korumak ve iyileştirmek, beslenebilmek, besin sağlayabildiği düzeni ve olanaklarını güven altında tutmak, zarar verebilecek başka bireylere karşı güçlü durabilmek, gibi kavramların gerekliliğinden dolayı beraber olabildiği, yardımlaşabildiği, anlaşabildiği bir topluluğa ait olmak önemli bir özelliktir. (Levett-Jones vd., 2007:212).

Günümüz toplumunda güç artık bireysel bir hal almıştır. Beraber olan ancak gücü sadece bireysellikte isteyen modern zaman insanı daha egosuyla konuya yaklaşmaktadır. Modern zamanın en güçlü sorunu ben merkezci yaklaşımdır. Güçlü olmak bir aradalık gerektirirken aidiyet oluşumuna olumlu katkıları olabilir. Gücü egosuyla bireysellikte arayan birey aidiyeti oluşmuş güçlü bir topluluk karşısında güçsüz kalabilir.

2.2. Sosyolojik Olarak Aidiyet

“Koşulsuz seven ve affeden, sınırsız hoşgörüsü olan, yerleşik kabulün aksine anne-baba değil çocuktur” (Kaya, 2018:23).

Aidiyet toplumun en küçük parçası olan çocuk tarafından koşulsuz ve şartsız başlayan bir süreçtir. Çünkü anne ve babanın çocukla oluşturduğu aidiyet daha planlı bir durumdur. Çocuklarının olacağı, duyguya hazırlanma hali koşullu bir aidiyeti oluşturur. Bilmek koşulludur. Çocuk için bu durum tam tersidir. Plansız ve koşulsuz olarak içerisine doğduğu aileyi şartsız olarak kabul eder.

Bir bakış açısıyla da aidiyet grift olma halidir ve bu iç içe olabilme sürecidir. Bireyin sosyolojik olarak bir yere ait olması birey olabilme gerekliliklerinden biridir. Böylece aidiyet kişiyi içine alan sosyal yaşam alanında direkt veya endirekt kurduğu ilişkilerde kendisini gösterir. (Alptekin, 2011:20).

Sosyolojinin aidiyet üzerine makro ve mikro incelemeleri olabilmektedir. Makro inceleme genel ölçekli olmasına rağmen birey hakkında da bilgi verir. Gündelik yaşam çözümlemesi de yapar. Mikro inceleme de aynı şekildedir, büyük ölçekli durumların izahının yapılmasında temel-birey ilişkisine inebilmek gereklidir. Her iki durumu birbirinden ayrı tutmak mümkün değildir. Birbirine ait olan ve güçlü bağlantıları bulunan makro mikro incelemeler aslında birbirini var etmektedir.

Aidiyetin en önemli sebeplerinden biri de güçtür. Aidiyet ile büyük ve güçlü hisseden birey bu gücün getirdiği avantajları kutsar ve önemser. Güç, doğa içerisinde var olabilmenin temel taşlarından biridir. İçgüdüsel olarak bireyin bir aidiyet güdüsü ile hareket etmesi doğanın kendisi de referans alınarak doğal algılanabilir. Ancak toplum ve gelişen, kültürler içerisinde aidiyetin sağladığı güç artık yok olma sebeplerinden biri haline de gelmiştir. Güçlü olmak isterken birey aidiyetini sağlamak adına verdiği mücadele içinde yok olabilmektedir.

“Aile bencilliği ya da toplum bencilliği, bireysel bencillikten çok daha zararlıdır; ancak kimse onlara toz kondurmazken, çoğunluk, bireyin kendi varlığını savunmasını çeşitli biçimlerde aşağılar.” (Kaya, 2018:49-50).

Sosyolojik olarak bireyin oluşturmaya çalıştığı aidiyet bazı zamanlarda sorgulanır ve eleştirilir. Ait olarak doğduğu aile ve topluma aidiyet hissetmeyen birey haklarını savunarak kendisine yeni bir aidiyet oluşturmak isterken bu davranışı bencilce bulunur ve eleştirilebilir.

Aidiyetini tek başına savunuyor olması bireyi güçsüz kılar. Aile ve toplum gibi kavramlarda aidiyet çoklu ve bütün bir şekilde gerçekleştirildiği için eleştiriden uzak daha kabul edilir hale gelmiştir.

Aidiyetin duygusunun istenmesinin en önemli sebebi “güçlü olma” dürtüsüdür. Gücü elde edebilme sürecinde birey tek başına olunca oluşturmaya çalıştığı aidiyetini geciktirmektedir.

"Ah, işte o güç denen şey ne kısırlaştırıcı ve ne yoksullaştırıcı bir bela! Zira, çok kişiye kendisine sahip olma hakkı tanımaz." (Boethius, 2015:130).

Kişi güç temelinde bir aidiyet oluşturmaya çalışırken hatalar yapabilir. Ait olduğu ile olmak istediği arasındaki farkı göremez veya görmek istemez ve bu şekilde kendisi olmayan, olamayan, olmamayı güç için tercih eden birey zorlama bir aidiyetsizliği aidiyete dönüştürmeye çalışır. Sosyolojik olarak çokça karşımıza çıkan bu ekleme aidiyet biçimi çoğu zaman hastalıklı ilişki biçimlerini beraberinde getirir. Bu zorlama aidiyetini sağlamış olsa da birey, bir süre sonra kendisinin yok olduğunun, artık ait durduğu durumun bir kopyası olduğu gerçeği ile karşılaşır. "İnsanın, Tanrı'nın bir armağanı olan aklıyla zaten tanrısal bir varlıkken, cansız bir dolu ıvır zıvıra sahip olmadıkça mükemmel olamayacağına inanmaması ne büyük karmaşa." (Boethius, 2015:105).

2.3. Psikolojik Olarak Aidiyet

"Psikiyatrik tanımlar da kavrayamadığımız insan kalmasın diye vardır." (Phillips, 2015:57). Adam Philips'in dediği gibi temel olarak insan ve insan davranışlarını konu alan psikiyatri insanın bütün doğasıyla ilgilenirken aidiyetliği üzerine de tanımlar yapmıştır. Psikiyatri bunu özünde insanın kendisini tanıyarak başarmaktadır.

Aidiyet kavramının en derinlemesine incelenen kısmıdır psikoloji. İhtiyaçlar bütünü oluşturduğu bir davranış biçimidir aidiyet. İyi hissedebilmeniz topluma ne kadar ait olduğunuz ile ilgilidir. Güvende hissedebilmeniz var olduğunuz grup içinde kendinizi ne kadar ait gördüğünüz ile ilgilidir. Ruhsal istekler ile fizyolojik isteklerin tamamı aidiyet ile ilişkilidir. Sevgi hissetmek çoklu ve bütünsel aidiyetin sonucudur.

Psikoloji de birçok alan gibi aidiyet duygusunun üzerinde sürekli durmuştur. Psikoloji alanı ilk yıllarından itibaren aidiyeti bireyin gereksinimi olarak değerlendirmiştir. Sosyal hayat içerisindeki ilişkilerin, duygu durumlarının, beklentilerin tamamı ile oluşan tecrübelerden oluşur aidiyet. Sosyal hayat içerisinde ötekileştirilen bireyin ayrıştırıcılığa maruz kalması sonucu aidiyet duygusu ile sorunlar yaşar. Bu sürecin olumsuz dönütleri artık kaçınılmazdır. (Gardner vd., 2000: 488-495).

Aidiyet kavramında iki önemli durum ayırımına rastlayabiliriz. Duyguların istediği aidiyet ve aklın istediği aidiyettir. Bu iki farklı aidiyet beklentisi birbirinin tamamlayıcısı görevindedir.

Akıl daha somut veriler ile beklentilerini sistematik olarak sıralar. İçinde var olduğu toplumun bireye olan saygısı, sevgisi aidiyet beklentisinin ilk olarak olmazsa olmazları arasındadır. Saygı ve sevgi duyulan birey artık farklılıkları ile oluşturduğu aidiyet bütünü bozulmamasını bekler. Kendisi olmakla beraber, kendisinden farklı bireylerin oluşturduğu topluma ait olmayı saygı ile ister.

Eşit sosyoekonomik haklar ile sosyokültürel haklara sahip olmayı beklemek ve bulmak aidiyeti güçlü kılan başka bir faktördür. Psikolojik olarak oluşan bu güven duygusu, sadakat, bağımlılık durumlarını da ortaya çıkartır ve aidiyet duygusunun psikolojik olarak devam ediş biçimi görülür.

Toplumsal aidiyeti sağlanarak güveni kazanılan birey sadakate topluma hizmet eder.

“Bağlanma, taahhüt ifade eden bir söz ya da ahittir. Bağlanmak herhangi bir iş hususunda taahhüt altına girebilmek, o işe bağlanabilmek demektir. Sadakat ise en genel anlamıyla, samimi ve sağlam dostluk, içten bağlılık, "his ve duygulanımlarda sağlamlık, ihanet etmeme, hakikate uygunluk vs. anlamlarına gelmektedir.” (Koç, 2002:49)

Birey varlığını özel ve kabul edilmiş gördükten sonra ait hisseder. Bu aidiyet duygusunun birey üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra toplumun sistemseliği içinde faydaları vardır. Toplumun ayakta kalabilmesini sağlayan, kendisini ait hisseden ve toplumun güçlü bir parçası olan birey artık topluma hizmet eder. Böylece toplumun

sürekliğinde, toplumsal ihtiyaçlara cevap veren başka bir parça daha kazanılmış olur. Sistemin sürekliliği için kendisini ait hissedenden bireyin sisteme hizmeti daha kuvvetlidir. Sistem kendi içerisinde kendisine ait parçalarını sürekli farklı sebeplerden kaybeder. Bu sebepler ekolojik, sosyolojik, psikolojik gibi pek çok kavramdan kaynaklanabilir. Sistemin varlığının devamı için eksilen bu parçalar aynı hızla tamamlanmalıdır.

Psikoloji gereksinimi kişinin ilerleyebilmesi ve içinde bulunduğu toplulukla beraber uyumlu bir şekilde var olabilmesi için duyduğu eksiklik olarak ele alır. Bu eksikliğin hissedilmesine ihtiyaç denir. İhtiyacı karşılamak için kişide oluşan duruma da dürtü denir. Bu dürtü sonucu ihtiyacı gidermek için gösterilen eylemler yönelimlerinin bütününe de güdü denir. Gdülenen birey de artık bazı davranışlar sergiler. (Baymur, 1994: 68-69).

Aidiyet ihtiyacını dürtüsü sayesinde fark eden birey ihtiyaçlarını karşılamak için fark ettiği aidiyetini gerçekleştirme konusunda güdülenir ve eyleme geçer. Bütün bu durumların oluşumunda aidiyet duygusunun varlığını göstermesi bireyin psikolojik zemininin ne kadar iyi olduğunun kanıtıdır. Birey psikolojik olarak aidiyete her şeyi ile hazırsa süreç daha hızlı ilerleyecektir. Bütün gereksinimleri karşılanan birey akli ve ruhi olarak kendisini tatmin edilmiş hissettikten sonra sağlıklı bir psikolojideyse kendisini ait hissetmiştir veya ait olmaya hazırdır.

Hazırlanamayan aidiyet zeminleri, karşılanmayan beklentiler sonucunda durumu samimi bulmayan birey kendisini ait hissetmez ve bu durumun üzerinde yaratacağı psikolojik sıkıntılar süreci daha da zorlaştıracaktır. Şartlar sağlansa bile bireyin aidiyeti daha geciktirecektir.

Psikolojik zeminin aidiyetle ilgili pek çok farklı etkileşimi ve gerekliliği vardır. Ait olmak için kişi kendisini psikolojik olarak tatmin olmuş hissedecektir. Kişinin ait olabilmesi için sağlıklı bir psikolojiye sahip olması da gerekmektedir. Psikolojinin bu değişken rolü ve halleri sanat ve sanatçı içinde farklı dönütlere sebep olur.

Psikolojik olarak kendisini ait hissedemeyen, istekleri psikolojik olarak karşılanmayan sanatçının sanatsal üretimi mutlaka bir birine aidiyet duygusuna ulaşanlardan farklı olacaktır. Bu durum sanat için mikro düzeyde bir tavır olarak makro

etki yapmaktadır ve gelişim sağlamaktadır. Sanat tarihinde binlerce örneği ile kendisini gösteren bu durum sanatçının psikolojik olarak ait olmaması halinde, üzerinde oluşan buhran ile dönemi içerisinde daha özgün kalabilmesine sebep olabilmektedir. Bütün aidiyet zeminleri sağlanmış, fakat buna psikolojik olarak hazır olmayan sanatçının üretimi de makro düzeyde olumlu etkiler sağlamıştır. Psikolojik olarak aidiyet duygusu eksik olan sanatçılar sanat aracılığıyla kendine yönelik yaşadıkları sorgulama sürecinden sonra aidiyet duygusunu bu alanda güçlü hissetmişlerdir.

Sanatçılar sanat üretimleriyle yeni bir aidiyet alanı yaratmış olurlar. Aidiyet kavramın psikolojik olarak mühim ve önemli olan gerekliliği birey üzerinde sağlıklı süreçler var ederken sanat için tam tersi olumsuz mikro süreçlerin olumlu mikro ve makro dönüşümleri görülebilmektedir.

2.4. Sanat - Aidiyet İlişkisi

Bir sisteme doğan birey ilk ve doğal olarak ait olmayı bekler. Güvenliği için, hayatının devamı için ve duygusal tatminlerin tamamı için belki de ilk dürtüsel beklentidir aidiyet.

Bireyin bir sisteme veya topluma aidiyeti bireysel beklentilerin tamamının karşılanması halidir. Sistemin bir parçası olan birey sistem ile olan ilişkisini önemser. Bu ilişki bireyin beklentilerini ne kadar çok karşılıyorsa aidiyet duygusu o kadar güçlü hissedilir. Sistem bunu ne kadar iyi başarırsa sürekliliğini o kadar iyi sağlar. Yani aidiyet sadece bireysellikte bir faydacılık sağlamaz. Makro düzeyde sistemin kendisi için de fayda sağlar. Kendisini oluşturan parçaların bütünü sistemin devamlılığının garantisi gibidir. Buda aidiyet ile olasıdır.

Aidiyette bütünsellik çok önemlidir. Bireye zamanla kendisini ait hissetmesini sağladığı, ona özel oluşturulmuş, sağlamlığı konusunda tereddüt barındırmayan bir yer verilmelidir. Bireye verilen bu yerle beraber birey artık kendisini güvende hissetmeye başlar. Kendisini özel ve ait hisseden birey bu hassasiyet ve tamamlayıcı koşullar sağlandıktan sonra aidiyetin ilk dönütü olan sevgiyi duymaya başlar ve gösterir. Bu nokta aslında aidiyetin kalıcılığının işaretidir.

Sanatçılar toplum içerisinde farklılık yaratan özgün bireylerdir. Özgün olabilmek bazen var olan kuralları değiştirmek veya yıkmaktan geçmektedir.

Bir sanat eserini seyretmek onu anlamak ve yorumlayabilmek sanatla ilgili bir bilinç düzeyi ister. Bilinçli bir seyirci sanat eseri karşısında olumlu bir aidiyet oluşturarak sanat eserinin de aidiyetini oluşturmasında yardımcı olur. Bilinç düzeyinin olmadığı sanat ve izleyici karşılaşmasında birbirlerinden olumlu etkileşimleri artık tesadüfe kalmıştır. (Timuçin, 1998:215).

Sanat ile ilgili başarılı süreçlerin tamamında aidiyetin yoksunluğu da önemli rol oynamıştır. Sanat üretkenliği sisteme benzemekten ziyade sisteme aykırı olmakla da ilişkilidir çoğu zaman. Ait hissetmeyen ve ait olmayan veya oldurulmayan durumlar sanatsal eyleme dönüşür. Sanat bu sorunsalını kendi diliyle topluma ifade eder. Böylece kendisini ve sorununu sergilemiş olur. Bu, sanatın kendisini fark ettirme biçimidir. Böylece aidiyetle ilgili eksiklik halini üretime dönüştürerek olumlu fayda sağlamaktadır.

Döneminin sanatına ve sanatçılara kendisini ait hissedemeyen sanatçının, üzerinde oluşan olumsuz duygu durumları sanatsal sağımında önemli bir yer almaktadır. İncinmiş, mutsuz, güvenmeyen, inanmayan yani ait olamamakla ilgili gelen bütün duygu ve hisleri hisseden sanatçı, kendi içerisinde kendisini var eder. Sanat onun yeni bir aidiyetine dönüşür. Sanatından başka aidiyeti yoktur ve ona güçlü bir şekilde sarılır.

“Uçmanın bir yolu da galiba kuralları birazcık kırmak. Her şeyin yerli yerinde olduğu bir resim yapamam, sıkılırım. Zaten insan kendi karakteri neyse onu yansıtıyor sonunda” (Erten, 2018:65). Can Göknil’in dediği gibi sanatçılar kendilerinden önceki akımlara aidiyet hissetmeyince yeni akımlar oluşturarak yeni aidiyet oluşturmuşlardır. Kendi karakterleri, duygularını en iyi ifade eden biçimleri bularak yansıtmak istemişlerdir.

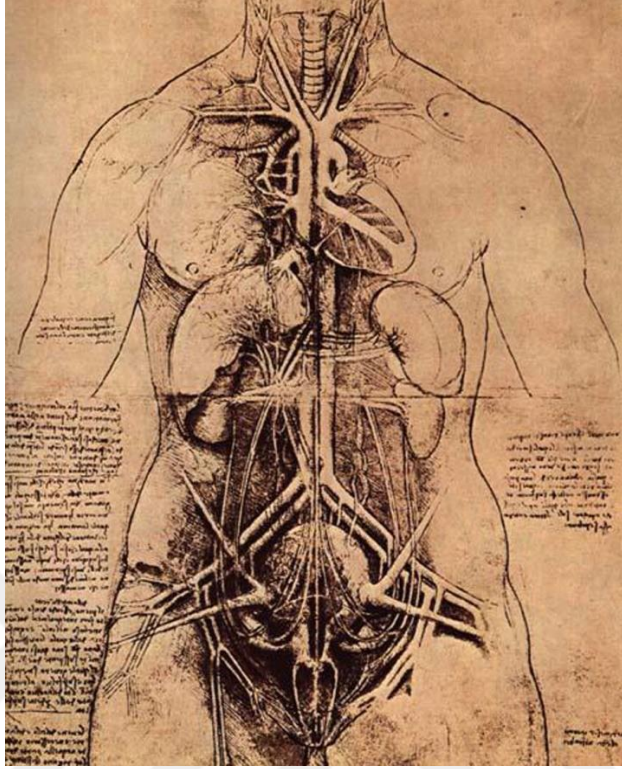
Sanat kendi içerisinde çoğu zaman akımlar ile bunu başarmıştır. Sanatçı, bireysel farklılıkları ile aynı akım içerisinde kendisinden çokça farklı başka sanatçılar ile bir bütün oluşturabilme duygusunun tatminini yaşarken kendisini gerçekleştirmiş hisseder. Aidiyetini oluşturma mücadelesinde sonuca ulaşması diğer aidiyet durumlarında olduğu

gibi çokta kolay olmamaktadır. Toplumsal aidiyet için yaşanan süreç, sanat-aidiyet durumu için de geçerlidir. Süreç olumlu tamamlandığında ona kıymet verilmiştir, farklılığı bütün içerisinde yer almasına engel olmamıştır, özenli davranılmıştır. Bu durumların tamamında sanatçı artık aidiyet duygusunun eksiksiz hissedışı sonucunda ürettikleriyle sistemi var eder ve ayakta tutar.

Bir dönemin benimsenmiş sanat tavrı artık belli bir doyum noktasına gelmesi sonucu ve seyirci üzerindeki istedik, beklendik görevini tamandıktan sonra hem seyirci hem sanatçı hem de sanat için heyecan kaybolmaktadır. Sanatçı sanat eserinin daha büyük etkilere sahip olması için farklı yeni arayışlar içine girmek zorundadır. (Tapiés ve Sempere, 1971).

Sanat tarihine baktığımızda farklı dönemlerin kendi içerisinde kırılmalar yaşadığını görmekteyiz. Sanatçılar ait oldukları dönemleri içerisinde farklı arayışlara yönelmişlerdir. Bu arayışlar sonucunda yeni ve farklı dönemler başlamıştır. Sanat tarihinde bu kırılma Rönesans ile başlamaktadır. Sanat, din ve dinin ihtiyaçlarından kurtulmuştur. Artık bireysel farklılıklar sanat eserlerinde de görülmektedir. Resim kilisenin empozelerinden uzaklaşmıştır. Sipariş resimler yapan sanatçılar zanaatçı olmaktan kurtulmuşlardır. Sosyal hayat içerisinde yer alan günlük figürler resimlerde kendini göstermeye başlamıştır. Bu başlangıç pek çok teknik yeniliği de beraberinde getirmiştir. Rönesans, bu özelliklerinden dolayı sanat tarihinde değişimin en önemli dönemi olarak anılmaktadır.

Leonardo da Vinci

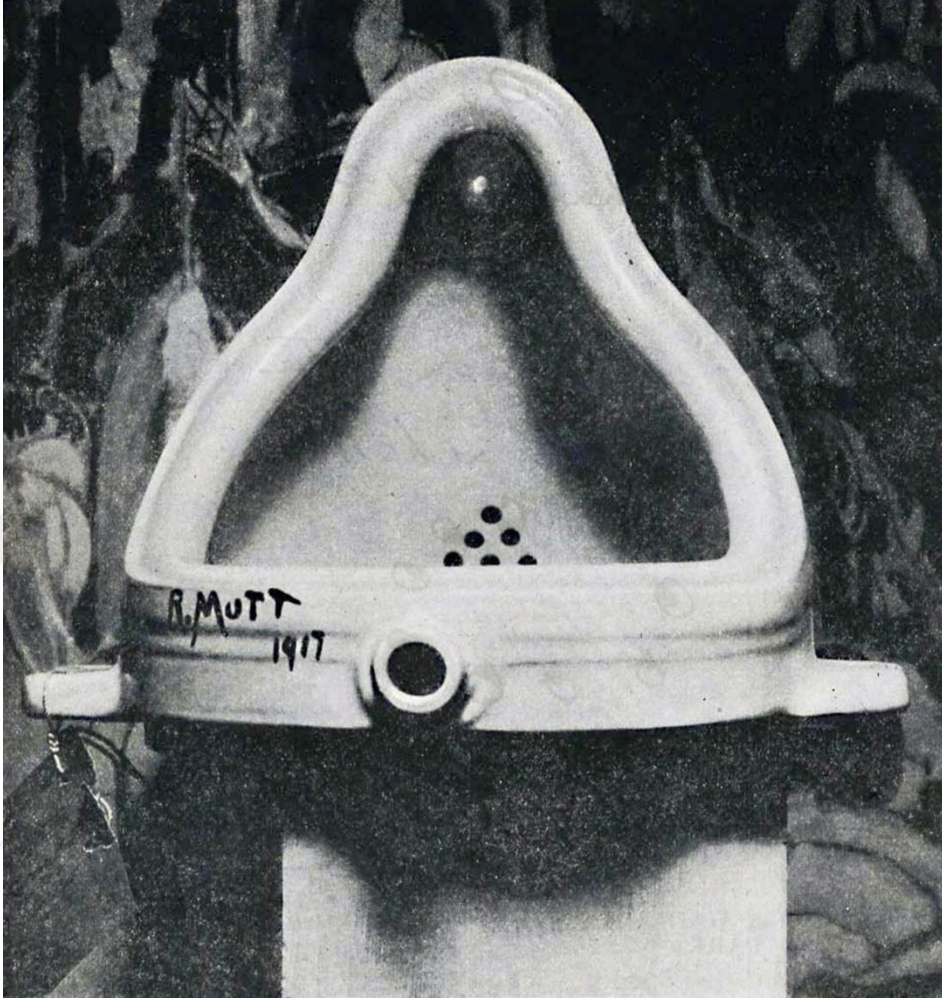

Şekil 2.1. Leonardo da Vinci, Kadın Vücutundaki Organlar, Tarihi bilinmiyor

(Kaynak: <http://leonardo-sochi.ru/anatomist/#gallery-1>, Erişim Tarihi: 11/09/2019)

Sanatçı döneminin yenilikçi isimlerindedir. Bilim ve sanatı beraber kullanarak araştırmacı ruhunu sanatına yansıtmıştır. Sanatta başarı sağlayabilmek için doğanın detaylarıyla ilgilenmiştir. Anatomi bilgisini geliştirmenin yolunu kadvraları inceleyerek ve anatomik eskizler çalışarak bulmuştur (Şekil 2.1). Leonardo, matematiğe olan ilgisini sanat araştırmalarıyla birleştirmiştir. Doğa içerisinde var olan nesnelere sadece görsel olarak incelememiş onları matematiksel çözümlerle ele almıştır. Sanatı tek bir biçimde düşünmek ve ele almak yerine çok yönlü incelemeler ve araştırmalarla beraber yenilikçi yaklaşımları tercih etmiştir. Dönemi içerisinde dinin baskısıyla tek tipleşen sanat Leonardo'nun öncülüğünde daha özgür ve yenilikçi bir yapı almıştır (Bayav, 2009:123-141).

Marcel Duchamp

Şekil 2.2. Marcel Duchamp, Çeşme, 1917.

(Kaynak: <https://khio.no/en/about/news/why-do-up-and-coming-artists-need-theory>, Erişim Tarihi: 11/09/2019)

Sanat Tarihinin önemli değişimlerinden biri de Duchamp ile beraber olmuştur. Sanatçı bütün gelenekleri yıkacak devrimsel sanat eylemlerinde bulunmuştur. Bir sanat eserine dair olan tüm bilinenleri çok sarsıcı bir şekilde eleştirmiş ve sanat algısını değiştirmiştir. Günlük nesnelerin sanat eserine dönüşmesini sağlamış, sanatın estetik kaygısının sorgulanmasına sebep olmuştur. Sanat eseri sergilenme biçimi ve ele alış biçimiyle özellikli ve özenli olmayana evrilmiştir. Sanat eseri sergileme biçimi de dâhil bütün kalıplarından kurtularak seyircisinde de bir sorgulamaya sebep olmuştur. Bir sanat galerisinde tuval üzerinde sergilenen resimler geleneğinin dışında artık sanat

galerisinde bir pisuar sergilenmektedir (Şekil 2.2). Sanat Duchamp'la beraber o zamana kadar var olan bütün hallerinden çıkmış zihinlerde var olmaya başlamıştır (Gürdal, 2018:312-313).

Andy Warhol

Şekil 2.3. Andy Warhol, Campell Çorba Konserveleri, 1962.

(Kaynak:<https://whitney.org/guide/2103?language=english&type=general&page=1&stop=1>, Erişim Tarihi: 11/09/2019)

Warhol modern sanat anlayışının hakim olduğu dönemde yapıtlarıyla postmodern bir anlayışı benimsemiştir. 1960'larla beraber popüler kültürün hızlı tüketim biçimi ve her şeyin kolay ulaşılır olması sanatçının konuları içerisinde yer almaktadır. Tüketim toplumu içerisinde nesnelere gibi kişilerde kolay tüketilir olmuştur. Warhol bu durumun ironisiyle yol alırken tüketim toplumu içerisinde yer alan nesnelere (Şekil 2.3) ve ikonları ele almıştır. Bu ikonlar içerisinde en bilinen çalışması Marilyn Monroe posteridir. Sanatçı bu mekanik sistem içerisinde robotlaşan toplumu anlatır. Sanatçı bir nesneyi günlük hayat içerisinde kullanılan gerçekçiliğiyle seyirciyle buluştururken sanat nesnesine dönüşme biçimini eleştiriyi sağlamaktadır. Çalışmalarında hiçliği hissettiren sanatçı tüketim çağının en büyük eleştirisini yapmıştır.

Warhol'un içinde yaşadığı toplum sanatı eğlence ve para olarak gören kapitalist sistemin bir parçasıdır. Bu duygudan uzak sistemin içerisinde sanat paraya esir olmuştur. Sanat gerçekliğinden uzaklaşmıştır ancak Warhol ile sanat paranın ve sistemin bir parçası haline getirilerek varlığını devam ettirmiştir. Sanatçı sanatın ne olduğu konusunu eleştirirken aynı zamanda içinde bulunduğu dönemde sanatın ne halde olduğunu sergilemiştir (Ataseven, 2017:288-297).

Dönemine çok benzemeyen ait olmayan sanatçı bu olumsuz duyguların bütünü ile üretimine devam ederken samimi duygu ifadeleri sonucu başarılı sanatsal eylemler gösterebilir. Çoğu zamanda sanat içerisinde başarı bu zıtlık ile eş değerdedir. Ait olmaktan çok Ait olmama durumu sanatçı üzerinde sanatsal üretimi konusunda daha başarılı, özgün ve samimi olmuştur.

Sosyolojik ve psikolojik olarak aidiyet yoksunluğu çoğu zaman mikro düzeyde soruna sebep olmuşsa da sanat ile ilgili sanatçının özgün üretiminin varlığı olumlu dönütlere neden olmuştur. Sanatın kendisine de yani sanatın makrosuna da bu mikro durum sağlıklı katkı sağlamıştır.

Sanat, sanatçının bireysel aidiyetinde önemli rol oynarken sanatçıların yarattıkları eserler ilk olarak ait oldukları toplumla var olmuşlardır. Kendi toplumu içerisinde var olan sanatçı ve eseri mikro bir ölçekteyken evrenselleşerek dünya üzerinde bir aidiyet oluşturarak makro bir ölçekte aidiyete ulaşmaktadır.

Sanatın aidiyet durumu çoğu zaman topluluklar tarafından anlaşılmamaktadır ve sorgulanmaktadır. Sanat kendi içerisinde dinamikleri ile sanatçılarla var olurken böyle bir anlaşılmayı beklememektedir. Toplum farklı aidiyet biçimleri hakkında çoğu zaman eleştirel bir dile sahiptir ve kendi bilgisi ile bilmek ister.

Bilgisi yetmeyen ya da bu bilgi türüne sahip olmayan bireyin sanatın aidiyeti hakkında oluşturduğu bencil eleştirel dili en iyi Ulus Baker'in şu sözü açıklamaktadır:

“Her şeyi anlamak zorunda değilsiniz. Anlamak yalnızca dünyayla ilişkimizin bir düzeyinden ibaret, tümü değil.” (Baker, 2014:14).

Sanat dünyasını gerçek dünyadan ayrı düşünmek sadece bilmediğimiz konulardan kaçmaktan ibarettir. Sanat gerçekte gördüğümüzü sandığımız ama metin altı olarak hayatına devam eden başka gerçeklerin görünmesini sağlayan bir olgudur. Sanatın bize gösterdiği gerçek çoğu zaman hoşumuza gitmeyebilir çünkü sanat sadece güzel olan değildir. Sanatın toplumlarda aidiyetini oluşturmasındaki zorluklardan biri de sanatı sadece güzeli betimleyen olarak düşünülmesidir.

Sanat ile toplumun aidiyetini oluşturmak sanata dair bilmediklerimizi kabul etmek ve sanatı anlamaya çalışarak bize ne söylediğinden kaçmamaktan geçer. Sanat kavramsallaşmasıyla beceriden fikre doğru kaymıştır. Kavramsal sanatla beraber fikirler artık eser yoluyla sunulmaktadır. Bu durum sanat içerisinde kendi aidiyetini var etmekte zorlanmazken toplum içerisinde zorlanmaktadır.

“Zihnim bu düşüncelere yöneldikçe, o öteki şeylerden (kötülüklerden) uzaklaşıyor ve kendini yeni bir yol gösterici ilkenin araştırılmasına adanıyor azimle” (Spinoza, 2015:42).

Kavramsallaşan sanat izleyiciyi düşünmeye yönlendirir. Sanatçı ait oldukları dünya içerisinde izleyicinin sorgulanması istediği kavramı sunmaktadır. Seyirci bunu anlamalı ve düşünebilmelidir. Bu şekilde eser ile aidiyetini oluşturarak artık sanatçının sorguladığı kavramı fark etmektedir. Sanat eserinin kişi üzerinde yarattığı düşünme ve sorgulama süreci kişiye olumlu katkılar oluşturmaktadır. Yeni bir bakış açısı ile tanışmış olmakla beraber seyirci belki de anlayamadığı veya yanlış anladığı kavramı sanat eseri sayesinde doğru anlamlandırmış olmaktadır.

Sanat eseri ve seyirci etkileşime geçerek sağladıkları bütünlükle makro bir ölçüğe kavuşmaktadır. Sanatın aidiyeti çoğu zaman böyle devam etmektedir. Sanatçının başka noktalardaki aidiyetsizliğinden ortaya çıkan sanat kendi aidiyetini bilinçli izleyicilerle yeni aidiyetlere dönüştürerek yoluna devam eder.

Sanatın aidiyetinin olmayışı onu yok yapmaz sadece eksik yapar. “Noksanlık şu demektir: birbirine ait olanın henüz bir arada olmayışı” (Heidegger, 2018:243).

Sanat eseri sanatçının üretim sürecinden çıkıp, izleyici ile buluşup vermek istediği mesajını veya bir duygu durumunu verebildiği zaman eksikliğini tamamlamış olur. Sanatçı bir durum karşısında mutlu oluyor, acı duyuyor veya daha başka durumlar içerisinde yer alıyor ve bunları sanatı ile yansıtmayı tercih ederek kendisini ifade etmektedir. Sanatçının bu tercihi sanat yoluyla etkilendiği durumları çözümleyerek aidiyetini var etmektedir. Bu var olma sürecini tamamlayan sanatçı eserinin seyirci ile bağ kurarak yeni aidiyetler oluşturmasını istemektedir.

Her sanatçı ve her sanat eseri her seyirci ile bağ kurmak, beğenilmek ve aidiyet oluşturmak zorunda değildir. Bu yine sanatı ve sanat eserini yok veya başarısız yapmaz.

Sanat, insan uygulaması ve yine insan üretmesi olarak, duygularını ve sorunsallarını ifade etme biçimlerinden biridir. Başka bir tarifile onu, "insanların gördükleri, işittikleri, his ve tasavvur ettikleri olayları ve güzellikleri, insanlarda estetik bir heyecan uyandıracak şekilde ifade etmesidir" biçimindeki tanımlamalar ile de karşılaşmaktayız. Bu tanıma göre, bir üretimin sanat eseri olabilmesi için, sanatsal kaygı taşıması, insan tarafından yapılmış olması, estetik ve özgün olması gibi şartlar aranmaktadır. Sanat ve sanatın kurallarıyla üretim yapabilen kişiler sanatçı olarak değerlendirilirler. Herkesin yapabileceği, sanatsal bilgi barındırmayan işler sanat eseri değildir. Bu biçimde çalışmalar yapan kişilere sanatçı diyebilmek söz konusu değildir. (Akdoğan, 2001:214)

Sanat ve sanat eseri bağlantısında en önemli röle sahip olan sanatçının da bireysel aidiyetliği ile ilgili sorunlar yaşadığı dönemler vardır. Bunun en büyük sebeplerinden biri sanatın toplum açısından anlaşılabilmesi zorluğudur. Sanat yeni ve özgün olanla yoluna devam ederken yeni ve farklı olanı toplumun kabul etmesi kolay olmaz. Ürettiğiyle kabul görmekte ve aidiyetinin oluşmasında sıkıntı yaşayan sanatçı bireysel çözümler aramaya çalışır.

Sanatçı çoğu zaman bu çözümler arasında sanatın var etme ve ifade etme gücünden faydalanır. Sorunsalı artık aidiyetidir ve sanatını bu yönde şekillendirir. Bu şekillendirme biçimi değişkenlikler göstermektedir. Kimi sanatçılar daha yalnız olarak üretmeyi tercih eder yalnızlığı ve eserleriyle yeni bir aidiyet oluştururken kimi sanatçılar da daha protest ve eleştiren bir tavırla aidiyetini kabul etmeyen toplumu

sorgular ve sorgusunu sergiler. Sanatçı aidiyet duygusunu bireysel farklılıklarında da arayabilmektedir. Çünkü sanatçı toplumun farklı bakış açısına sahip yenilikçi ve açık görüşlü bireylerinden oluşmaktadır. Bu kendilerine benzemeyen farklı bireyin kabulünü gerçekleştirmeyen toplum sanatçının ötekileştirmesine sebep olmaktadır. Bireyi öteki yapan pek çok konu bulunmaktadır. Bu konular inanç, yaşam biçimi, cinsiyet ve cinsel yönelim, etnik kültür gibi konulardır. Farklılığı olan sanatçı kabul görmeyişle beraber sanata sığınarak sanatsal eylemleriyle bir aidiyet oluşturmaktadır. Bu çerçeveden baktığımızda pek çok sanatçı örneğini görmekteyiz.

Şekil 2.4. Frida Kahlo “İki Frida” ,Meksiko City Modern Sanat Müzesi, 1939.

(Kaynak: <https://fridakahlo.org/the-two-fridas.jsp>, Erişim Tarihi: 11/09/2019)

Meksika'lı Frida Kahlo yaşadığı yoğun duygusallığı ve dünya ile sorunsallarını resimlerine çok güçlü şekilde yansıtmayı başarabilmiştir. Frida'nın trajik denebilecek bir hayat hikâyesi vardır. Geçirdiği trafik kazası sonrası uzun yıllarca devam eden tedavisi, çalkantılı aşk hayatı Frida'nın sanatını yönlendiren ve etki eden durumlardır.

Frida, hemen her durumda aidiyetini kaybetmiştir. Geçirdiği trafik kazası sonrası sosyal hayatla olan aidiyeti kopmuştur. Uzun yıllar çelik korseler içerisinde yatakta yatmak zorunda kalmıştır. Aldatılan ve sadakatsizliği defalarca yaşadığı büyük aşkı Diego sayesinde duygusal hayatıyla da aidiyeti defalarca kopmuştur.

Frida, bütün kopan aidiyetlerinin sonrasında sanatıyla aidiyetini var etmiştir. Uzun yıllar yatağa bağlı bir şekilde yaşamak zorunda olan Frida bu dönemde pek çok resim yapmıştır. Bu resimlerin büyük bir bölümü otoportrelerden oluşmaktadır. Günlük hayat içerisinde sosyal hayatın ritminden kopan Frida resimleriyle kendisini hayatın içerisinden karelerde resmetmiştir. Aşkını ve duygusunu, Diego'ya olan aidiyetini artık Frida sanatıyla ifade etmektedir.

Bu gördüğümüz “İki Frida” isimli çalışmasını Büyük bir aşkla bağlı olduğu Diego'dan ayrıldıktan sonra yapmıştır (Şekil 2.4). Aşk, Frida'nın hayat ile en büyük bağlantısıdır. Diego'ya büyük aşkıyla oluşturduğu aidiyeti farklı yaşantılar sonucunda zedelenmiştir. Frida zedelenen bu aidiyetini yine sanatıyla var etmeyi tercih etmiştir.

İki Frida vardır bu resimde, birbirinden farklı kıyafetler içinde ve kalpleri dışarda görünen aşkla aidiyetleri kopmuş Fridalar. Frida figürleri birbirinin elini tutarken yalnız kalan Frida'yı yine Frida teselli etmektedir. Meksika yerel kıyafetleri içerisinde olan Frida'nın elinde Diego'nun çocukluk fotoğrafının yer aldığı küçük bir resim bulunmaktadır. İki Frida'nın kalbine giden damar bu resimden çıkmaktadır.

Şekil 2.5. Taner Ceylan, "Ten Kafesi", 2012.

(Kaynak: https://twitter.com/taner_ceylan/status/829004722262700032/photo/1, Erişim Tarihi: 11/09/2019)

Taner Ceylan, Türk sanat tarihine geçmiş ve yaşayan istisna sanatçılardandır. Taner Ceylan sanat hayatının ilk yıllarında eşcinsel kimliğinden dolayı sorunlar yaşamıştır. Toplumun eşcinselliğe karşı bakışını eleştiren ve bunu hiperrealist eşcinsel sahneler resmettiği için sanatçı çalıştığı okuldan ayrılmak zorunda kalmış hatta bazı sergilerinin kataloglarının basımını dahi gerçekleştirememiştir. Ait olduğu kimliğin yaşadığı ve bir aidiyetinin olduğu toplum tarafından eleştirilmesi hatta reddedilmesi Ceylanı sanat ile ait olma yoluna götürmüştür. Bir dönem baskılardan uzaklaşarak yurtdışına yerleşen sanatçı sanat çalışmalarına orada devam etmiştir. Günümüzde

New York ve Türkiye’de iki atölyesi bulunan Ceylan sanat çalışmalarını bu iki atölye arasında gerçekleştirmektedir.

Kendi cinsel kimliği üzerinden sorgulamaları olan sanatçının “Ten Kafesi” isimli çalışmasında kadın üzerinden de resimsel sorgulamasını görmekteyiz (Şekil 2.5). Sanatçı burada oryantalist yaklaşımın kadını ele alış biçimini eleştirir. Kadına yüklenen bütün kurallardan ve dayatmalardan âdete kendi derisinden çıkmaya çalışarak kurtulmaya çalışan bir kadın figürü görmekteyiz. Aidiyetini ten kafesinden kurtularak gerçekleştirmeye çalışan kadın figürü Ceylan’ın bireysel aidiyetlerine ve aidiyetsizliklerine de benzemektedir (Ceylan, “Röportaj”, 2012, <https://www.xoxodigital.com/gallery/12089/ten-kafesi>, Erişim Tarihi:11/09/2019)

Şekil 2.6. Vincet van Gogh, Ulusal Galeri, Londra, 1888.

(Kaynak:<http://www.sanatabasla.com/wp-content/uploads/2017/06/077-Ay%C3%A7i%C3%A7ekleri-Sunflowers-Van-Gogh.jpg>, Erişim Tarihi: 15/09/2019)

“Her neyse, keyifli yaşamak intihar etmekten daha iyi. Evdeki herkese selam”.
(Gogh, 2010:168).

Theo’ya yazdığı gibi Vincet yaşamayı tercih etmişti. Sanat ve aidiyet denince ilk akla gelen isimlerden birisi Van Gogh olduğunu söyleyebiliriz. Var olma sürecinde pek çok psikolojik buhran içerisinde yer alan sanatçı hayata aidiyetini devam ettirebilmenin yolunu sanatta bulmuş ve uzunca bir süre sanat sayesinde direnmiştir.

Vincet çoğu zaman hayatla aidiyetinin zayıfladığını düşünerek psikolojik sorunlar yaşamıştır. Bu sorunlarının sanatsal üretimine olumlu yansımaları olmuştur. Sanatçı sorunu haline gelmiş aidiyet duygusunu kaybetme halini sanatsal üretimine dönüştürerek yaşamsal devamlılığı için mücadele etmiştir. Van Gogh aidiyetini resimlerinde aradığı gibi nesnelere üzerinde de aramıştır. Bunun en güzel örneği sanatçının bir seri halinde çalışmış olduğu “Ay Çiçekleri” resimleridir. Şekil 2.6, bu serinin en önemlilerinden biridir.

Vincet, büyük hayranlık duyduğu Fransız ressam Paul Gauguin’e ayçiçekleri resimlerini beğendirmek istemektedir. Gauguin ile Vincet arasında çıkan anlaşmazlıklar yüzünden iki sanatçının arası açılır. Resimlerinin hak ettiği değeri Gauguin tarafından görmediğini düşünen sanatçı bunu sorun etmektedir. Bütün bu yaşananların ardından Vincet “Ay Çiçekleri” serisine devam aidiyetini sürdürmektedir (Spence, 2015).

Şekil 2.7. Vahap Avşar, Kara Albüm, Son Uyarı, Enstelasyon 1993

(Kaynak:<http://www.banucarmikli.com/wp-content/uploads/2020/04/vahap-av%C5%9Far.jpg>, Erişim Tarihi:15/09/2019)

Şekil 2.8. Vahap Avşar, Kara Albüm, Keçe Üzerine Metalik Gümüş Boya, 2013.

(Kaynak:https://www.istanbulmodern.org/tr/genc-modern/vahap-avsar-kara-album_1391.html, Erişim Tarihi:15/09/2019)

Malatya doğumlu olan Vahap Avşar ailesiyle beraber yaşadığı trajik olay sonrası Malatya'dan göç etmek zorunda kalmışlardır. 1979 senesinde Malatya'nın Kanalboyu semtinde ailesiyle yaşayan Avşar dönemin belediye başkanı ve komşuları olan Hamit Fendoğlu'nun meçhul bir paket içerisinde gönderilen bomba sonrası vefatının ardından yaşananları çocukluğunun trajik anısı olarak tanımlamamaktadır. Sosyopolitik kaosun hâkim olduğu dönemde Malatya'da yaşanan bu acı olay sonrasında "Alevi" olan pek çok aile göç etmek zorunda kalır.

Ancak Avşar ve ailesi bütün olanlara bir süre daha direnir ve mahallerinde yaşamaya devam ederler. Bir gece büyük bir gürültüyle evlerinde uyanan Avşar ailesi oturma odalarında taş parçaları ve cam kırıklarıyla karşılaşır. Yaşanan bu olaydan sonra sanatçının babasının kararıyla İzmir'e göç etmişlerdir.

Bu yaşanan durumun hayatında ve sanatında önemli bir yere sahip olduğunu ifade eder sanatçı. 2013'te verdiği bir röportajda aidiyeti zorunlu olarak koparılan sanatçı Türkiye'ye hala mesafeli durduğundan bahsetmektedir.

Bu yaşadığı kötü anılarını belleğinden çıkararak ve sadece kendisine ait olmaktan kurtararak sanata dönüştüren Avşar, artık bütün bu yaşanmışlıklarını topluma mal etmektedir. (Avşar, "Röportaj", 2013, <http://www.radikal.com.tr/hayat/buranin-ornek-sanatcisi-olmadim-hicbir-zaman-1164344/>, Erişim Tarihi: 15/09/2019)

Şekil 2.7'de geleneksel motifli bir halı üzerinde yere düşmüş bir avize, kırılmış cam parçaları ve büyük taşlar görmekteyiz. Bu imge Avşar'ın Malatya'dan göç etmeden önce evlerine dair aklında kalan son imgedir. Çocukluk anısı olarak bu trajik imgeyi sanatına dönüştürerek sisteminden çıkaran sanatçı bu imgeyi artık topluma mal etmektedir.

Şekil 2.8'de "Kara Albüm" sergisinde yer verdiği eserlerinden ikisini görmekteyiz. Bu iki resim sanatçının 1985-86 yıllarında İzmir'den çıkarak Doğu'ya yaptığı seyahati sonucunda belleğinde kalan görüntülerdir. Sanatçı bu doğu seyahatinde gece yaptığı yolculuklarda Sivas bölgesinde gördüğü ve aklında kalan karlı dağlar imajlarından etkilenmiştir.

Yolculuğu sırasında bu dağlarda m¼cadele eden askerlerle sohbetleri olmuştur. Bu b¼t¼n s¼reç bir d¼nem aidiyetinin koparıldığı Doğu Anadolu B¼lgesi'nden etkilenerek sanat eserine d¼n¼řm¼řt¼r. Sanatçı koparılan aidiyetini sanatıyla yeni ve farklı bir biçimde oluşturabilmeyi başarmıştır.

BÖLÜM 3

3. UYGULAMALAR

(Video art çalışmalarına <https://www.instagram.com/makromikroaidiyet?r=nametag> adresinden ulaşım sağlanabilmektedir.)

3.1. Sanat Uygulamaları Örnekleri ile Teknik ve Kavramsal Açıklamaları

Eser 1.

Eser İsmi: Karanlık Işıksız mısın?

Eser Tarihi: 2019

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 01.08

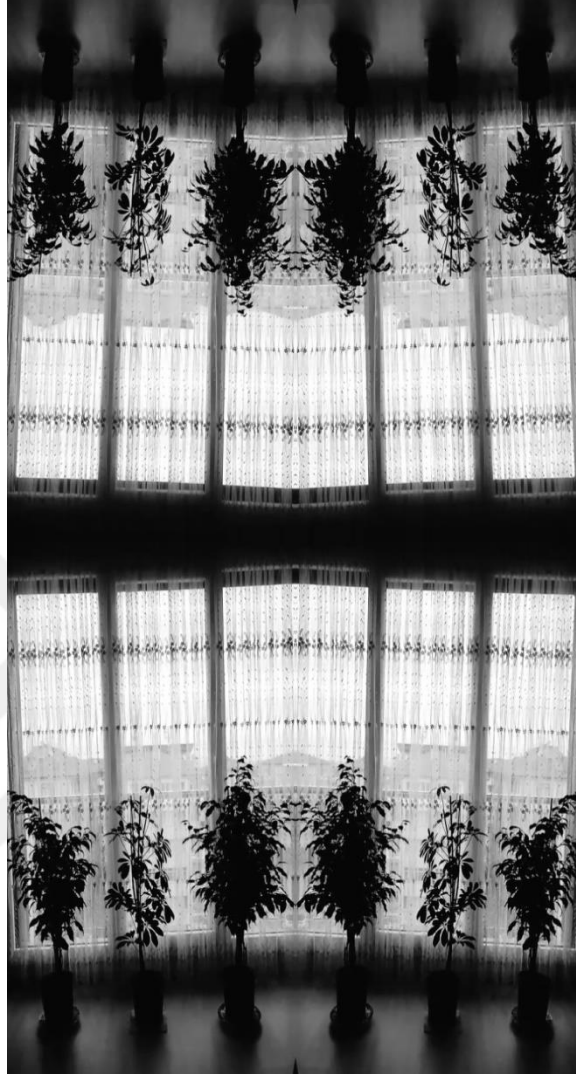
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.1. “Karanlık Işıksız mısınız?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.2. “Karanlık Işıksız mısınız?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 1. Teknik Açıklaması

Görüntüde (Şekil 3.1) bir odanın penceresi ve otomatik açılıp kapanan panjuru önünde çiçekler ve saksılar ile oluşturulan bu videoda çekimlerinde akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. Kamera 18mp özelliğine sahiptir. Çekimi 2019 yılı içerisinde gerçekleştirilen bu videoya farklı zamanlarda video düzenleme programlarıyla ses, kurgu, ışık ve kompozisyon müdahaleleri yapılmıştır.

Pencere önünde yan yana belirli aralıklarla bir simetri oluşturulacak şekilde düzenlenen saksılar video görüntüsün de en koyu leke değerlerini oluşturmaktadır. Ters

ışığın kullanıldığı bu yerleştirmede pencere önündeki nesnelere lekesel etki yarattığından detaysızdır. Videonun çekiminin başlamasının 1. saniyesinden sonra otomatik panjur kapanmaya başlar ve kapanma işlemi tamamlandıktan sonra tekrar açılır. Videonun başlangıcındaki gibi sonunda da panjur açıktır.

Gerçekleştirilen bu ham çekim üzerinde teknik müdahaleler yapılmıştır. “InShot” isimli video düzenleme programı kullanılmıştır. Bu program ile video içerisindeki dinamiğe uygun üst üste müzikler ve farklı sesler eklenerek yeni bir ses elde edilmiştir. Videonun başlangıcında daha yüksek ve agresif bir ses kaydı kullanılmıştır, panjurun açılıma eşlik eden bu ses videonun sonunda kapanmış ve tekrar açılan panjurun kapanmasına yakın tekrar duyulmaktadır. Başlangıç ve sondaki benzer seslerin haricinde devam eden kayıt sırasında daha sakin ve tekrara dönük sesler bütünü kullanılmıştır. Görüntü üzerinde istenilen “makro-mikro kaotiği” sesler üzerinde de uygulanmıştır. Sesler kendi içerisinde birim tekrarı ile başka bütünsel seslere dönüşmüştür. Böylece videoda beraber başlayan, çoklu seslerin üst üste gelerek oluşturduğu yeni bir ses bütünü oluşturulmuştur.

Dönüştürülerek elde edilen sesle “InShot” programı kullanılarak oluşturulan görüntünün simetrisi alınıp birleştirildi. Parça, bütün, ters, düz, simetri, asimetri, birim tekrarı kullanılarak makro mikro sorgulaması gerçekleştirilirken, bu videoda mikro yaklaşımlarla makro bir bütünlüğe ulaşılmıştır.

Eser 1. Kavramsal Açıklaması

Bu videoda (Şekil 3.2) sadeliği esas alarak mikro tavrıyla makro bir konu anlatılmak istenmektedir. Bu makro mikro ilişkisi videonun simetrisi alınarak oluşturulan yeni görüntüde aslında her duruma varlığını uyarlayan, algısını ve kurallarını duruma göre şekillendirerek aidiyetini koruyan bu tür bireylerin gerçekten uzak yapay var olma şekline benzetilmektedir. Çünkü videodaki ışık alan bir pencere ve önündeki saksı çiçekleri ters ışığın etkisinde tek düze ve çoğu zaman doğru algılanmayan evren gibidir. Açılıp kapanmasıyla metafor olarak kullanılan panjur evrenle bağlantısını karanlık ve ışıkla kurmaktadır. Görebilmek için açılan panjur aynı zaman da ışığın girmesine izin verendir. Gerçekler her zaman görünmeyebilir ancak

oradadır. Algınızı ve kurallarınızı açarsanız biraz daha farklı bakmaya başlarsanız. Bakmak kapalı panjursa görmek açık panjurdur.

Panjur kapanırken her şey daha karanlık ve daha koyudur. Gerçeklerin gizlendiği bir kamuflaj gibi. Panjur açılırken, aynı nesne bu defa tam tersi bir duruma sebep olur, her şey daha ışıklı daha görünürdür. İtiraf edilen gerçekler ile kamuflaj artık görünendir.

"Görünen görünmeyen gözüdür." (Hippokrates, 2018:20).

Işık ve ışıksızlık kendi içlerinde tanımlar doğurmuş. Işıksızlık denilmek yerine ışığın yokluk haline "karanlık" demeyi tercih etmişizdir. Bir noktadan (ışıktan) doğan bir durumun iki farklı halinden böylece zıtlık oluşmuştur. Işıksızlık demeyi tercih etmiş olsaydık ışıktan ayırmamış olacaktık ışıksızlığı. Karanlık diyerek ayırmış olmakla beraber ışığın zıttı bir kavrama dönüştürmüştük. Her şeyin kendisinden farklı diğer her şey ile aslında bir bağı olduğunu görmezden gelmek kolayı seçmek gibi... Hayatta görmezden gelmek bir durum tanımlarını çoğu zaman daha kolaylaştırır. Oysa bütün, detayda gizlidir detay da bütünde. Bu karmaşık kaotik ve güncel hayat içerisinde koşurma içerisinde bu kaotiğin izahını aramaya zaman bulamayan insan sadece görünen ile ilgilenmektedir. Aslında gördüğü görünmeyen bize baktığı yerdir.

Işıklı hali ile ışıksız hali farklı değildir bir nesnenin. Söylenmiş veya söylenmemiş gerçekler gibilerdir. Söylenmemiş olması o gerçeği yok yapmaz. Söylenmeyen içinde saklıdır sadece ve varlığına devam eder. Aslında senin bulduğun isimlerden ibarettir haller. Hepsi bir parçanın birden fazla birbiri ile bağlantılı başka halleridir.

Eser 2.

Eser İsmi: Duyduğum sessizin zıttı mı?

Eser Tarihi: 2018

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 03.43

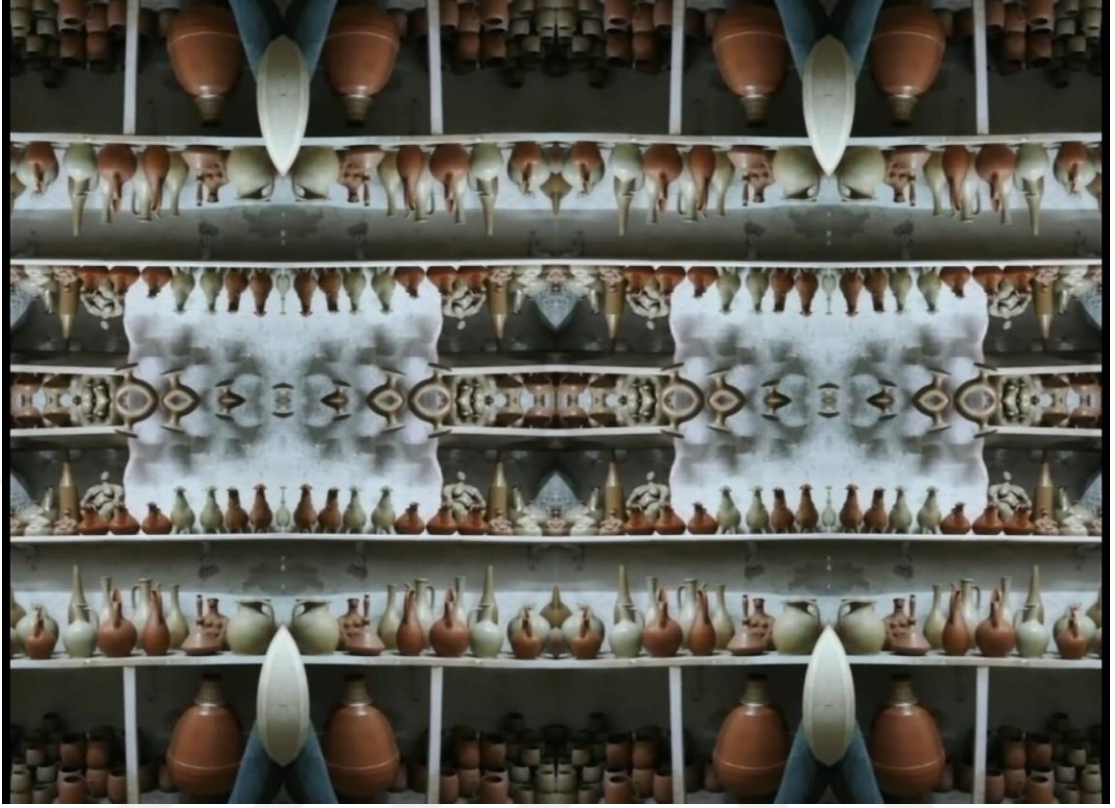
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.3. “Duyduğum sessizin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.4. “Duyduğum sessizin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 2. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.3) çalışmasının çekimlerinde 18 mplik akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. 2018 yılında Kapadokya’da bir seramik atölyesinde gerçekleştirilen çekimde doğal atölye düzeni bozulmadan kayıtlar alınmıştır. Pek çok seramik ürünün olduğu atölye içerisinde yine seramikten yapılmış çalgı aletinin sesi atölyenin doğal akustiği ile değerlendirilerek ele alınmıştır.

Seramik atölyesi içerisinde yapay ışık altında, doğal düzeninde sergilenen seramiklerin oluşturulurken kullanılan toprak, nesnelere bütününde neredeyse aynı tonda görünmektedir. Seramik atölyesinin içerisinde bulunan seramiklerin yanında videoda yer alan ve yine topraktan yapılmış çalgı aletleri de sergilenmektedir. Topraktan üretilen çalgı aletini çalan kişi aynı zamanda enstrümanı yapan kişidir. Bu sebeple aralarında dinamik bir bağ bulunmaktadır ki bu da ritimlere yansımaktadır.

Deneysel olarak çalınan aletin çıkardığı ritmik sesler kendi içerisinde bir bütün halinde duyulurken akustiğin etkisiyle bir yankı oluşturmaktadır.

Kapadokya da gerçekleştirilen bu ham çekimin düzenlemeleri daha sonraki yıllarda belli aralıklarla “InShot” programı ile gerçekleştirilmiştir. Bu müdahaleler içerisinde eklenen sesler videonun kurgulanmasının ilk adımını oluşturmaktadır. Enstrümanın duyulan ritminin üstüne aidiyetini sorgulatacak ancak grift duracak belli deneysel sesler eklenmiştir. Birbirine ait olmayan ve benzemeyen, sadece ses olarak temelde bir aidiyetleri bulunan farklı sesler harmanlanmıştır. Bu sesler içerisinde adım sesleri, daktilo sesleri gibi birim tekrarı olan kayıtlar kullanılmıştır.

Elde edilen görüntünün ve ses bütünlerinin birden fazla simetrisi alınarak, mikro ölçekli parçalardan makro ölçekli yeni bir bütüne ulaşılmıştır.

Eser 2. Kavramsal Açıklaması

Video (Şekil 3.4) çalışmasında makro-mikro sorgulaması ses üzerinden ele alınmıştır. Maddesel olarak makro ve mikro her alanda mevcut ve izlenebilmesi daha kolay olmaktadır. Ses söz konusu olduğunda somut olmayan sadece duyulan bir durum devreye girerken birçok sesin art arda gelerek oluşturduğu ritim ile mikro ölçekteki ses makro ölçeğe ulaşmaktadır

Bu video çalışmasında doğaçlama çalınan enstrümanın aidiyetinin bir yönünde onu yapan ustanın elinde yine çalınıyor olmasıdır.

Hayat içerisinde canlı ve cansız her şeyin var olma süreci aslında çok benziyor birbirine. İki canlının eşleşerek var ettikleri yeni canlı doğduğu ilk anda sağlıklı ve hayatta olduğunu göstermek için sesler çıkarır ağlamak gibi... Cansız olan enstrüman ustasının elinden çıktıktan sonra enstrüman olduğunu ispatlarken bunu çıkardığı sesle başarır.

Topraktan gelen enstrüman görevini ve maddesel ömrünü tamamladığında yine toprak olarak devam edecek varoluşuna. İnsanların dünyaya gelip yaşamaya başlamalarıyla beraber yaptıkları eylemler ve anlattıklarıyla yok oldukları süreç sonrasında hafızalarda kalma haline benzemektedir.

Var olma biçimi ve var olma süreci ile yok olma süreci bu kadar güçlü benzerken canlı ve cansız nesnelere birbirinden ayrı tutmak imkânsızdır. Birbirine ait her şey birbirinin makrosu ve mikrosunu oluşturuyor aslında. Varlık ve hiçlik sorgulamasında yine bir birinin zıttı olan kavramların nasıl güçlü birbirini var ettiğini ve birbirine bağlı olduğunu görebiliriz.

Eser 3.

Eser İsmi: Ayrılık kavuşmanın zıttı mı?

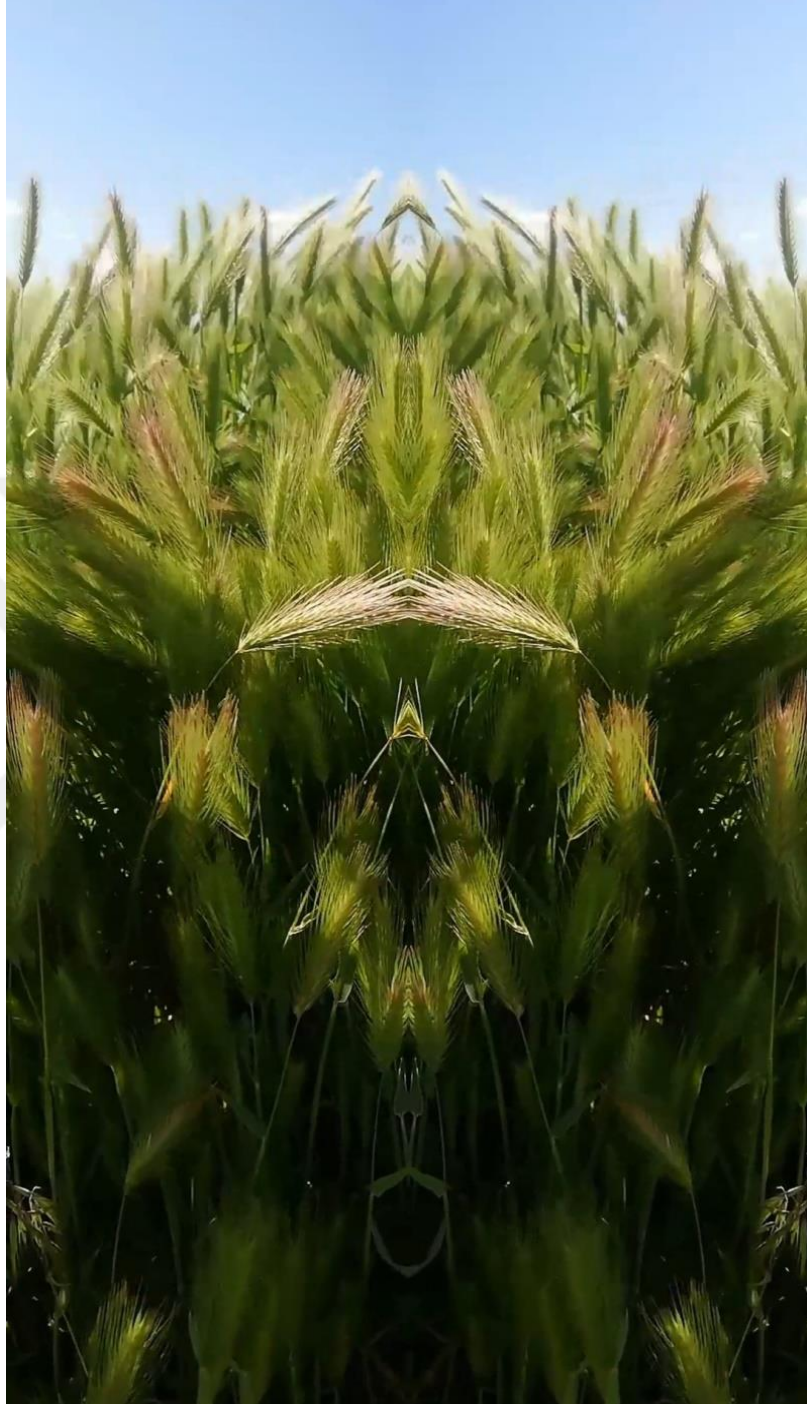
Eser Tarihi: 2018

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 0.44

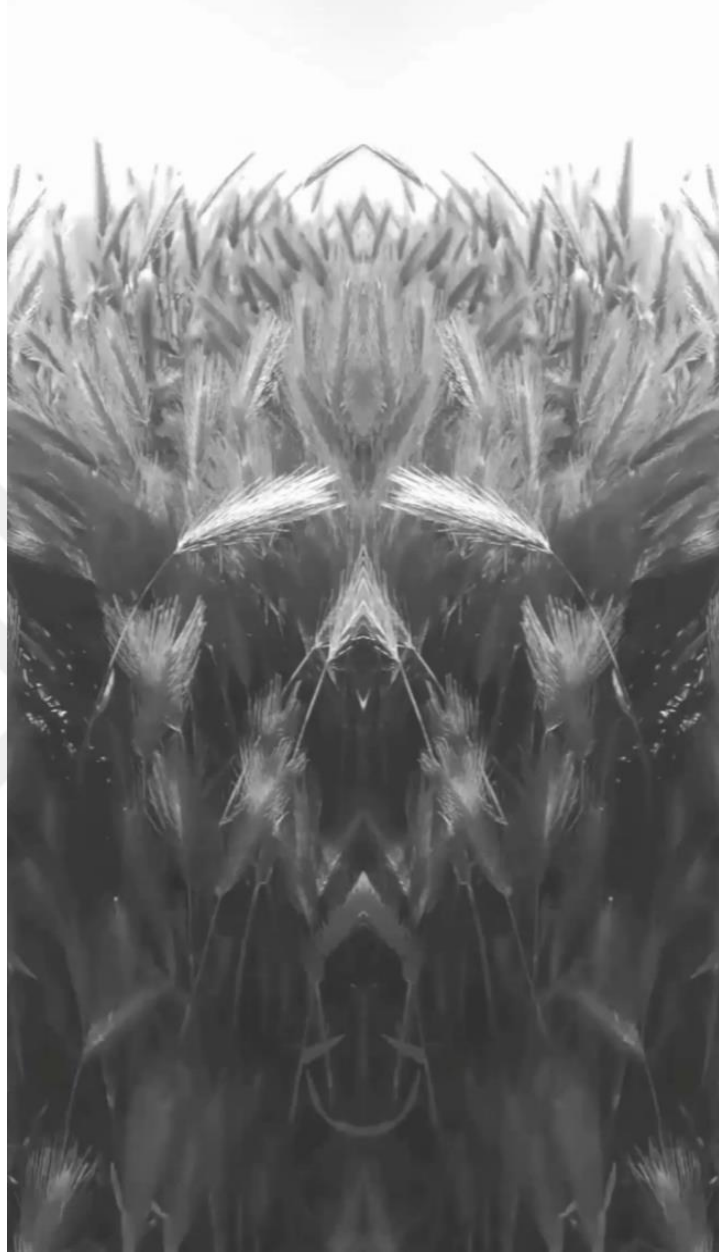
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.5. “Ayrılık kavuşmanın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.6. “Ayrılık kavuşmanın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 3. Teknik Açıklaması

Bu görüntüde (Şekil 3.5) doğal alanında rüzgârın etkisiyle sağa sola sallanan başaklar kullanılmıştır. Video kayıtları akıllı cep telefonu kamerası ile yapılmıştır. Kamera 18mp özelliğine sahiptir. Video çekimi 2018 yılında yapılmıştır. Ham görüntü ve ses üzerine video düzenleme programı ile müdahaleler de bulunulmuştur. Bu

müdahaleler yeni sesler, görüntünün simetrisi alınarak yeni bir görüntü oluşturarak videonun bir kısmının siyah beyaz hale getirilmesidir.

Doğal alanında kendi içerisinde düzensiz yetişen başaklar güneş ışığı altında yer almaktadır. Herhangi bir yapay ışık kullanılmamıştır. Rüzgârın etkisiyle sağa sola sallanan başakların görüntüsünde sadece rüzgârın sesi duyulmaktadır. Bu müdahalesiz çekim üstüne video programları ile ilk olarak renk işlemi yapılmış, video siyah beyaz bir görüntü ile başlamaktadır. Videonun sadece 32. saniyesinde görüntü renkli olarak 2 saniye görünerek tekrar siyah beyaz görüntüsüne dönmektedir.

Görüntü müdahaleleri bittikten sonra video çalışması içerisine doğadan canlı sesleri eklenmiştir. Kuş ve böcek seslerinin farklı halleri üst üste eklenerek yeni bir ses elde edilmiştir.

Oluşturulan yeni ses ve görüntü deki videonun tek bir simetrisi alınarak videonun kompozisyonu da düzenlemiştir. Bu düzenlemelerin tamamı “Inshot” isimli programla yapılmıştır. Video da artık yeni bir renk yeni bir ses ve yeni bir görüntü oluşurken kurgu tamamlanmıştır.

Eser 3. Kavramsal Açıklaması

Bu çalışmada (Şekil 3.6) makro mikro kaotiği çok net bir şekilde başakların hareketleri sayesinde sezilebilmektedir Başakların sağa ve sola olan hareketlerini sağlayan rüzgâr onların dinamiğini sağlarken hayatımız içerisinde ilişkilerin kararsız halini sembolize etmektedir. Her şey aslında birbirinin aynısı ve birbirine bağılyken başakların karşısına yine kendi görüntülerinin simetrini almak biz kavramını doğurmaktadır. Bizlik kavramı artık sen ve benden çıkmış bir bütün olma halidir. Videoda başaklar artık sağa sola sallanan başaklar olmaktan çıkmış birbirine yaklaşan ve uzaklaşan başaklar haline gelmiştir. Yaşam içerisinde birbirine yaklaşan ve uzaklaşan insanların birbiri içerisinde oluşturmaya çalıştıkları aidiyetin arayışını sembolize ederler artık başaklar.

Makronun makro olabilmesi mikroya bağılıdır mikronun mikro olabilmesi ancak makro ile ispatlanabilir. Bu kaotik içerisinde kendi mikrosunu arayan başka bir mikro

makro olma yolunda aslında kendilerini de ispatlamaktadır. Bunu da birbirine olan aidiyetliğini oluşturarak sağlamaktadırlar.

Siyah beyaz başlayan video kendisi için aradığı sevgili sürecinde git gelleri olan ve hayal kırıklıkları yaşayan ruhun bohem sembolüdür. Videoda duyulan doğal canlı sesleri hayatın aslında her duruma rağmen devam eden doğal dengesini ifade etmektedir.

Videonun 32. saniyesinde görünen 3 saniyelik renkli görüntü bulunduğu zannedilen değerli bir şey gibidir. Ama sadece 3 saniye sonra video artık yeniden siyah beyazdır ve birbirine yaklaşıp uzaklaşan görüntü devam etmektedir.

Hareketi sağlayan rüzgâr burada esas belirleyicidir. Bizim ilişkilerimizdeki duygu gibi. Duygularımızla ilişkiler kurar onun yönlendirmeleri ile yakınlaşır uzaklaşırız.

Eser 4.

Eser İsmi: Sanal gerçeğin zıttı mı?

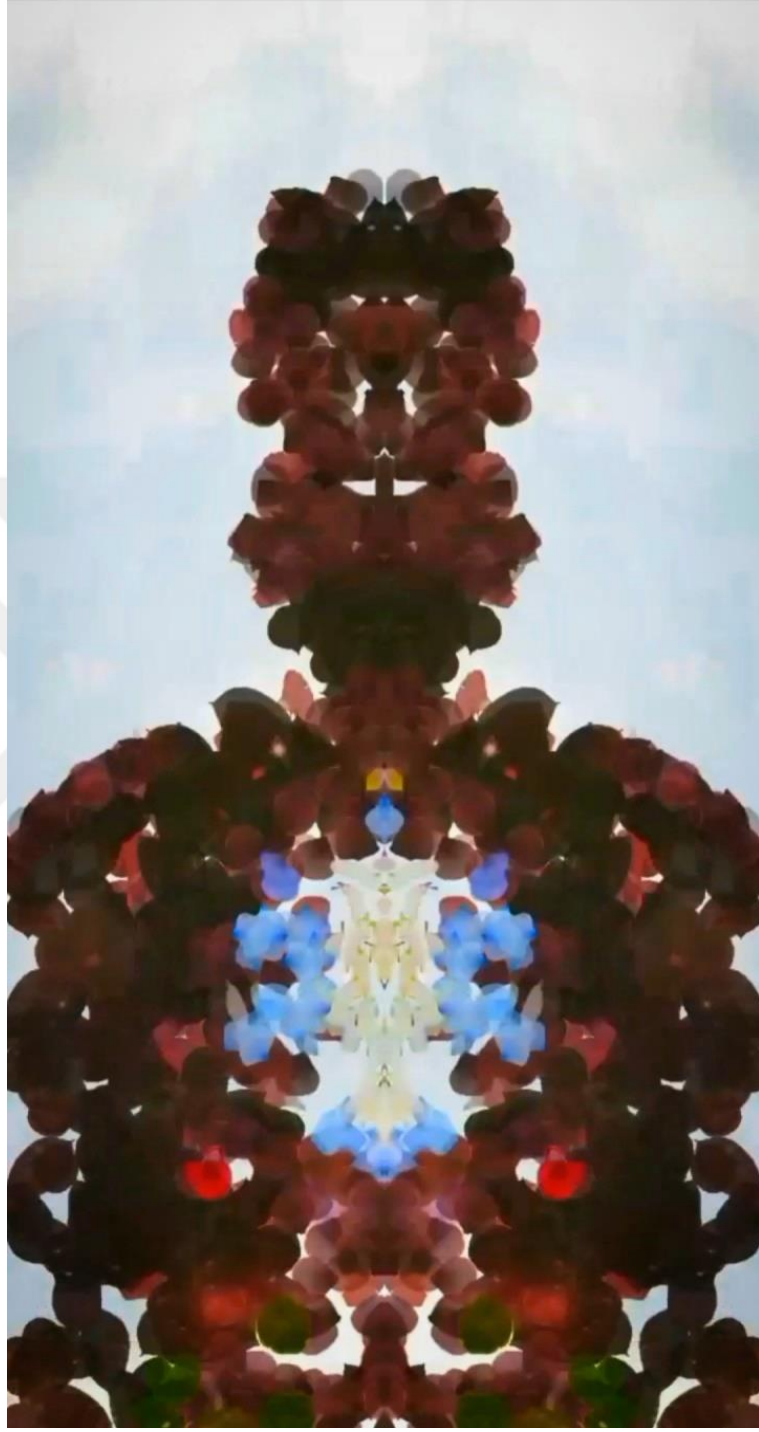
Eser Tarihi: 2019

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 0.37

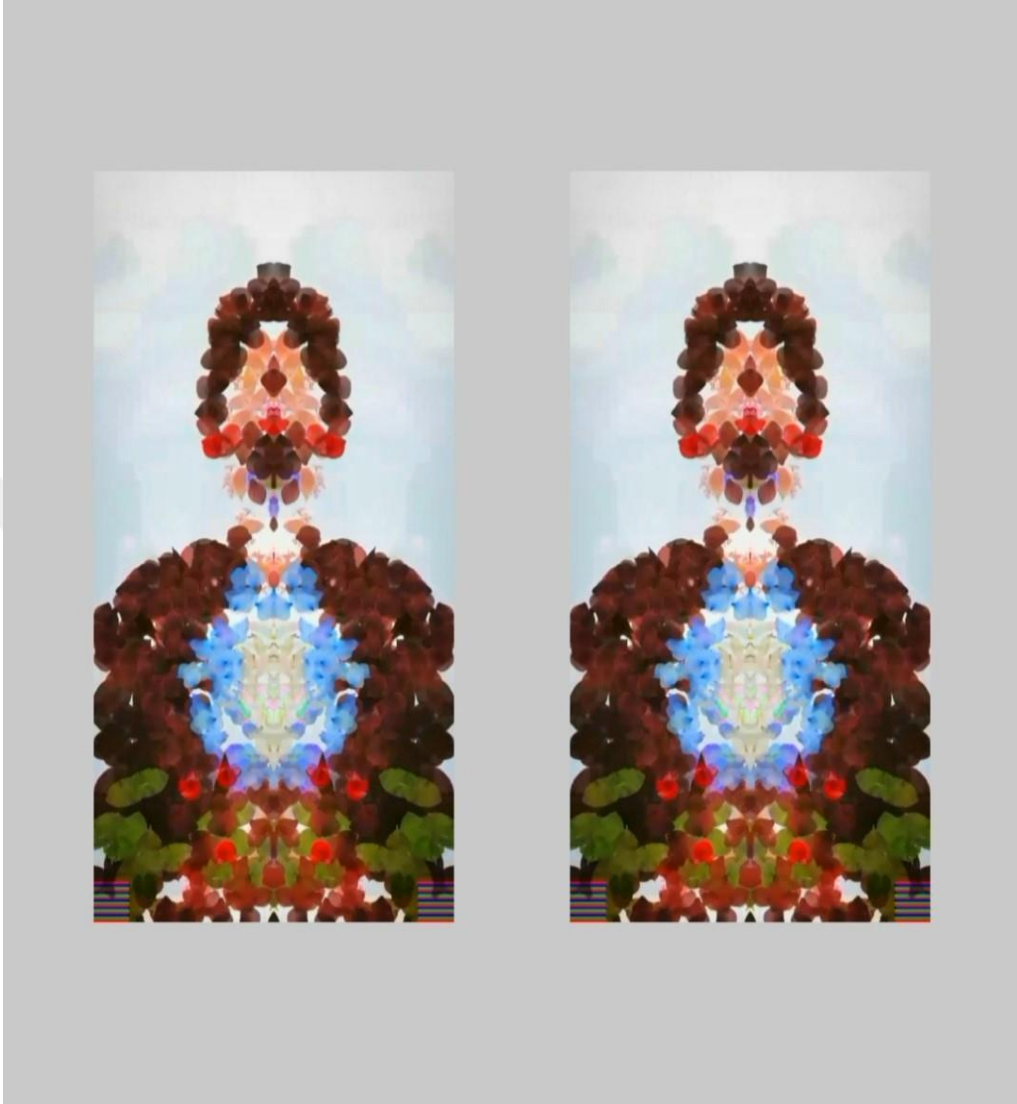
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.7. “Sanal gerçeğin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.8. “Sanal gerçeğin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 4. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.7) çekimlerinde kendi görüntüm kullanılmıştır. Instagram programının filtresi kullanılarak görüntü çiçek, yaprak görüntüleri ile stilize edilerek kaydedilmiştir. Bu çalışmada akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. Kamera 18mp özelliğine sahiptir. Kayıt 2019 yılında yapılmıştır. Kaydedilen sessiz görüntü üzerine video düzenleme programlarıyla teknik müdahaleler yapılmıştır. Bu müdahaleler kaydı alınan görüntünün simetrisi alınarak ve görüntünün arkasına gri bir fon oluşturularak

başlamıştır. Daha sonra görüntü üzerine sesler eklenmiştir. Bazı melodik insan sesleri ve hayvan sesleridir. Bu sesler üst üste ve tekrarlar halinde kullanılmıştır. Çalışmanın içerisinde seslerin tamamı ilk saniyeden başlamaktadır. 5. saniyede seslerin bir kısmı kesilerek sadece uğultu duyulmaktadır. Ses tekrar 31. saniyeden duyulmaya başlayarak videonun sonuna kadar devam etmektedir. Video çalışmasının 22. saniyesinde görüntüye bir hamam böceği görseli girerek 3 saniye görüldükten sonra kaybolmaktadır. Bu düzenlemelerin tamamı “Inshot” isimli programla yapılmıştır.

Eser 4. Kavramsal Açıklaması

Video kaydı (Şekil 3.8) sosyal paylaşım sitesi olan Instagram filtresi ile başlıyor. İnsanların kendini filtreler ile güzelleştirdiği gerçek hayatlarından ve yaşam biçimlerinden uzak, süslü, özel hissettirdikleri paylaşımların olduğu Instagram uygulaması içerisinde süsleyen kusurları kapatan filtreler içinde stilize eden bir filtrenin olması oldukça ilginçtir.

Instagram gibi sosyal medya paylaşım alanları başlangıç amaçlarının dışına çıkmışlardır çoğu zaman. Instagram estetik değerler taşıyan hatta çoğu zaman sanatsal fotoğrafların paylaşıldığı bir mecra iken şimdilerde tamamen egoların tatmin edildiği bir alana dönüşmüştür.

İnsan sürekli aradığı kendini gerçekleştirme durumunu gerçek hayatta var edemediği anda sanal olarak bu gibi mecralarda gerçek olmayan durumları var ederek ve kendi gerçeği gibi göstermektedir.

Bir süre sonra süsleyen, hataları kapatan filtreleri kullanarak güzellik dürtüsünü sanal olarak tatmin eden insan için yeni bir durum ihtiyacı doğmuştur. Farklılık...Farklı ve sıra dışı görünmek isteyen kişi kendi aidiyetini, ait olduğu, benzediği, benzerliğin esas olduğu topluluktan çıkararak yeni bir sanal var olma sürecine girmektedir. Kişiyi yaprak ve çiçeklerden bir görüntüye ulaştıran Instagram video filtresi, kişinin ben farklıyım duygusunu başarıyla tatmin etmektedir. Sürekli arayışı devam eden insan aslında koca bir gerçek içerisinde kaygılı mikrolar ile gerçek olmayan makrolar var etmektedir. Bilgi aslında bu sahtelik içinde gizlidir. Neden yapıyorum sorusu sorulduğu

zaman bulunacak bir cevaptır. Aidiyetini sevmeyen ve kabul etmek istemeyen kaygılı birey kendi gerçeğini ancak bu soruyla bulabilecektir.

Gerçek hayat ve sanal hayata dönüşen interaktif ortam arasında gerçeği bilgiyi arayan birey bilinmez olarak kalmaktadır. Cevap kendine yaşattığı ve yaşatmaya devam ettiği zaman içerisinde gizlidir. Gerçek hayattan sanal hayatına olan yolculuğunda kimse asla hangisi olduğunu bilememektedir. Sanal paylaşım sitelerinde görünen süslü kişi mi gerçek hayatın içerisinde kusurları ve aidiyetiyle var olan gerçek kişimi. Böylece “kişi aslında hangisidir” sorusu bilinmez kalmaktadır.

Videonun başlangıcında duyulan melodik insan sesi gerçek hayattan aidiyeti sembolize eden tek gerçektir. Bu ses ilk saniyelerden sonra kesilir ve yerini bir uğultuya bırakmaktadır. Bu uğultulu süreç videonun son 5 saniyesine kadar devam eder ve sanal hayatın metaforudur.

Videonun 22. saniyesinde görünen hamam böceği görseli kişinin kabul etmediği olmak istemediği gerçekliği rolündedir. Son 5 saniye ile yeniden duyulan melodik insan sesi kaçamayacağı gerçeği ile başladığı yere dönen sürecini anlatmaktadır.

Eser 5.

Eser İsmi: Virüs hayatın zıttı mı?

Eser Tarihi: 2020

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 0.41

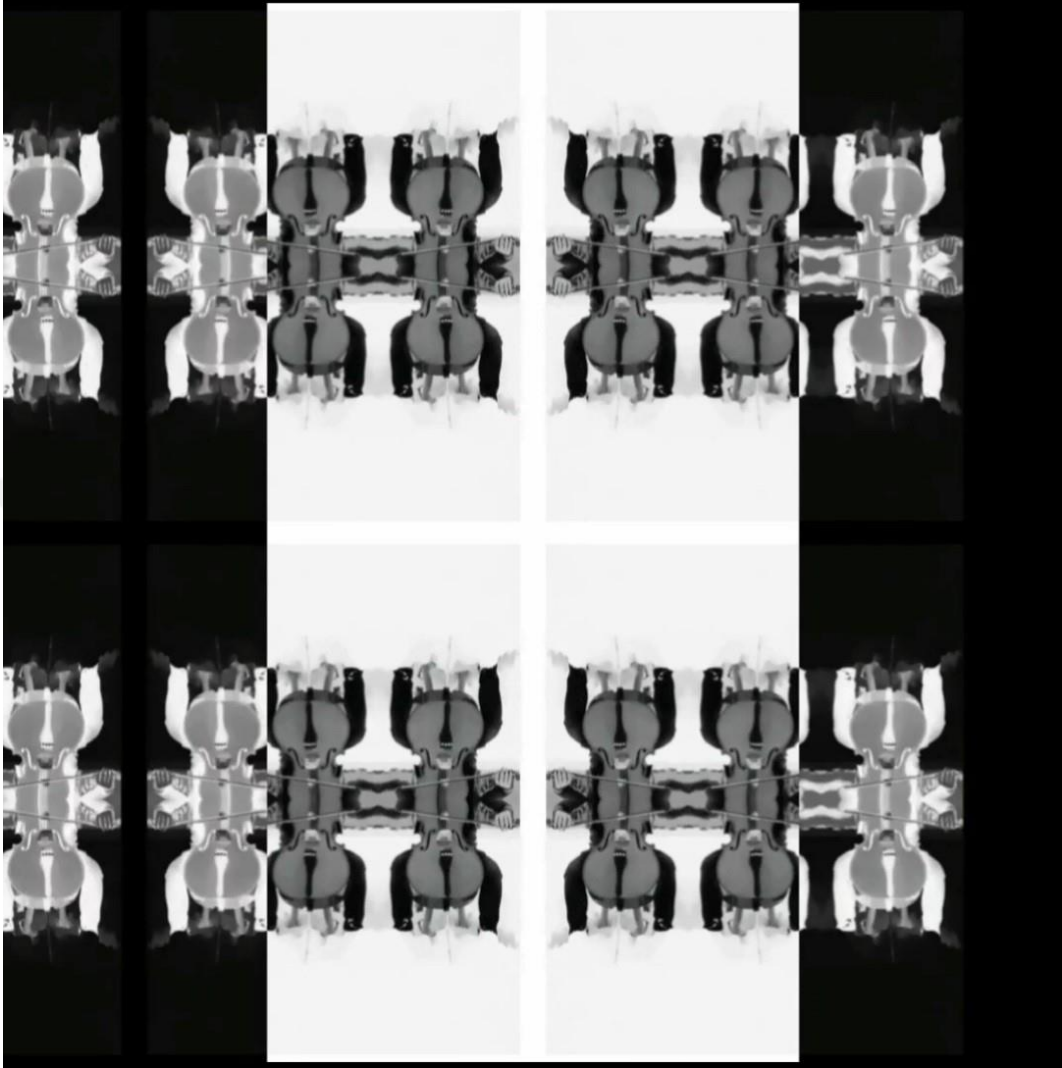
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.9. “Virüs hayatın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.10. “Virüs hayatın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 5. Teknik Açıklaması

Bu videonun (Şekil 3.9) çekimleri 2020 yılının mart ayının sonlarında yapıldı. Pandeminin ilk günleridir. Viyolonsel çalan sanatçı açık havada kar yağarken kayı da alınmıştır. Sanatçının doğaçlama çaldığı enstrümanından başka ses duyulmamaktadır. Bu video çalışmada akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. Kamera 18mp özelliğine sahiptir. Kaydedilen ilk video görüntüsü üzerine video düzenleme programlarıyla teknik müdahalelerde bulunulmuştur.

Görüntünün simetrisi alınarak çekilen ilk kaydın ardından görüntünün pek çok simetrisi daha alınarak birim tekrarı yapılmıştır. Yapılan birim tekrarlarında beyaz fon kullanılmıştır. Görüntünün birim tekrarı içerisinde oluşan çoklu simetriyi asimetrik olarak görünen negatif görüntü kırmaktadır.

Pandeminin ilk günleri içerisinde çekilen videoda hissedilen duygu hallerini yansıtması düşünülerek agresif bilgisayar oyunu sesleri ve kalp atış sesleri eklenmiştir. Videonun ilk görüntüsü videonun ham halinin hızlandırılmış haliyle başlarken daha sonra birim tekrarlarının türevleri ile devam etmektedir. Video 31. saniyede 4 saniyelik bir süre ile hızlanıp sonra yeniden olağan ritmine dönmektedir. Bu düzenlemelerin tamamı “Inshot” programı ile gerçekleştirilmiştir.

Eser 5. Kavramsal Açıklaması

"Kendimizin ikiye bölünmüş, sinsiz ve yalancı olduğunu biliyorduk. Eğer Son, Doğa'nın bize haddimizi bildirme şekli idiye, öğrenmiştik." (Ma, 2018:10).

Bu videonun (Şekil 3.10) ruh halini ve hissettirmek istediğini çok yalın bir dille açıklamaktadır Ling Ma'nın sözleri. Günlük hayatımızda kar altında viyolonsel çalan bir sanatçı görmek neredeyse imkânsızdır. Bu hazır bulunuşluğumuz olan alıştığımız, öğretilmiş hayattır aslında. Mikro ölçekte bir virüsün hayatlarımızı bu kadar makro ölçekte etkileyebileceğini tahmin etmek çok zordu. Makro mikro kaotığı bu defa artık bize çok kolay yok olabileceğimizi göstererek var olmuştur. Mikro ölçekte bir virüsün en büyük acılardan biri olan makro ölçekteki ölüme sebep olmasıyla insanlık buna şahit olmuştur.

Hiç doğal olmayan bir görüntüyle kar altında viyolonsel çalan sanatçı insanlığın dünyaya yaptıklarının bedelini öder gibidir. Soğuk havada kar altında enstrümanını çalmaya mecbur kalmıştır çünkü kapalı bütün konser alanları artık tehlikelidir.

Videoda sanatçının doğal görünen hali ilk saniyelerde görünmektedir. Hızlandırılmış 3 saniyelik bir görüntüdür. Daha sonra sanatçının yüzü görünmeyecek şekilde simetrisi alınan görüntünün çoklu hali görüntüsüyle karşılaşılmaktadır. Yüzü görünmeyen sanatçı pek simetrik görüntüsü ile tek başına bütün insanlığı sembolize

etmektedir. Sanatçının görünmeyen yüzü insanlığın dünyaya verdiği zararlar sonucunda hiçbir savusunun olmadığını ve utancı ifade etmektedir.

Video kaydının tamamının da görünen görüntünün asimetrik negatif görüntüsü insanlığın bozulan düzenini ve ona ait olan ama onu yok eden virüsün metaforudur.

Video içerisinde duyduğumuz tiz ve agresif bilgisayar oyunu sesi pandemi sürecinde birer oyuncağa dönüşen insanlığın kafa tasları içindeki kaygıların duyumsamasıdır. Aynı zamanda duyulan kalp atım sesleri yaşanan korkunun sembolüdür.

Eser 6.

Eser İsmi: Anneannem (bebek benim) zıttım mı?

Eser Tarihi: 2018

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 1.15

Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.11. “Anneannem (bebek benim) zıttım mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.12. “Anneannem (bebek benim) zıttım mı? İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 6. Teknik Açıklaması

Bu çalışmanın (Şekil 3.11) kayıtları 2018 yılın da yapıldı. Bir su deposunun içerisinde akan suyun görüntüsü ile başlayan ilk kayıt içerisinde sadece akan suyun çıkardığı ses duyulmaktadır. Bu çalışmada akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. Kamera 18mp özelliğine sahiptir. Kaydedilen video görüntüsü üzerine video programlarıyla görsel ve işitsel olarak teknik müdahalelerde bulunulmuştur.

Kaydedilen akan su görüntüsünün birden fazla simetrisi alınarak yeni bir kompozisyon oluşturulmuştur. Oluşturulan yeni görüntüde renkler biraz soldurularak parlak görünen mavinin etkisi azaltılmıştır. Oluşturulan görüntü üstüne anneanne(min) fotoğrafının simetrisi alınarak yeni bir görüntü eklenmiştir. Görüntünün orta kısmına yerleştirilen fotoğraf sonrası video çalışmasına sesler eklenmiştir. Sadece akan suyun çıkardığı sesin üstüne melodik insan sesi ve gülen çocuk sesleri dâhil edilmiştir.

Video da 32. saniyede sesin hızlanmasıyla beraber görüntü hızlı aralıklarla bulanıklaşmaya başlamaktadır. 38. saniyede bulanıklaşma durmaktadır. Bu görüntüden sonra kompozisyonun tam ortasında 1 saniye süreliğinde bebek (ben) fotoğrafı görünerek kaybolmaktadır. Ardından ses ve görüntü hızlanmaktadır ve bu hıza uyumlu olarak birer saniyelik bebek (ben) fotoğrafı düzensiz aralıklarla ekranda görünerek yeniden kayboluyor. Video bu ritminde sonlanmaktadır.

Bu düzenlemelerin tamamı “Inshot” programı ile gerçekleştirilmiştir.

Eser 6. Kavramsal Açıklaması

Video (Şekil 3.12) çalışmasında bütün kavramsalın oluşmasına sebep olan akan sudur. Su, bir su deposu içerisinde ve kendi içerisinde bir devinime sahipken ait olduğu depodan uzaklaşarak başka yerlerde sürecine devam etmektedir. Aidiyetimizin oluştuğu kaybettiğimiz yakınlarımız gibi...

Akan suyun görüntüsü; çocukluğumdan gençlik dönemlerime kadar benim için çok önemli olan anneannemin yokluğu ile hissettiklerim arasında güçlü bir bağ oluşturmuştur. -Ben adeta suyun aktığı o depo gibiydim ve benim içimde var olan su (Anneannem) beni ben yapan (anneannem) bir süre sonra gitmek zorunda kalmıştır.

Depo içerisinde mikro etkide olan su artık depodan çıkarak pek çok insana veya toprağa ulaşarak hayat vericiliğiyle makro etkiye ulaşmaktadır. Bu süreç doğum ve yaşama benzetilmektedir. Su doğduğu kaynaktan depoya gelmiştir, birikerek kullanılabilir olgunluğa ulaşmıştır ve yeni hayatlar var edebilmesi için artık görev alma sırası gelmiştir. Depodan çıkan su yeni hayatlar için ait olduğu hayat biçimine son vermektedir. Su artık böylece başka bir hayat biçiminde devamlılığını sağlamaktadır. Onu içen insanın hücrelerinde, onunla yetişen bitkilerin yapıtaşlarında ve hatta buharlaşarak ulaştığı gökyüzünde yağmur olarak kendisine dönüşmesini bekleyerek yine yeniden devam etmektedir.

Anneannem benim için böyleydi, hatta bütün herkes kendisinden sonraki nesli için böyledir. Var oldu ve varlığı ile bir hayat süreci yaşadı var etme olgunluğuna erişti kendisinden varlıklar oluşturdu. Anneannemin var ettikleri varlıklarını geliştirirken ilerletirken, anneannem varlık sürecinin sonuna yaklaşıyordu. Bebek ben büyürken yaşlı anneannemi öldürüyordum. Büyümesem bebek kalsam anneannem ölmeyecekti. Akıp giden su gibi anneannem ile yaşadığım kısa günlerden şikâyet ederken anneannem ile yaşadığım günlerde farkına varmadan geçen giden zamanın üzüntüsü geri dönülmezliğin gerçeğidir.

Makro mikro kaotiğiyle daha trajik bir şekilde karşılaşmaktayız. Gerçek ve Acı, yaşlı ve bebek durumları bize bu trajik durumu hissettirmektedir.

Bu video da tek simetrisi olmayan görüntü bebek (ben) fotoğrafının görüntüsüdür. Su deposunda kaydedilen su metaforu ile bütünleştirilen anneanne (min) birçok simetrisinden oluşan görüntüler yer almaktadır.

Eser 7.

Eser İsmi: Skorlar kendinin zıttı mı?

Eser Tarihi: 2019

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 0.30

Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.13. “Skorlar kendinin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.14. “Skorlar kendinin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 7. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.13) kaydı 2019 yılında bilardo oyun salonunda yapılmıştır. Bu çalışmada akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. Kamera 18mp özelliğine sahiptir. Kaydedilen video görüntüsü üzerine video programlarıyla görsel ve ses olarak teknik müdahalelerde bulunulmuştur.

Bilardo oyun salonunda skoru gösteren sayaç görüntüsü kaydedilmiştir. Skor sıfırlanmıştır ve değişmeden dururken 12.51 olarak zaman dilimi sabit kalmıştır. Skor sayacının etrafında yanan renk değiştiren efektif ışıklar görülmektedir. Kayıt sırasında ortamın doğal sesi de kaydedilmiştir. Oyun sesleri ve insan sesleri duyulmaktadır. Bu ilk video kaydının pek çok simetrisi alınarak yeni bir kompozisyon oluşturulmuştur. Videonun sağ tarafına bir örümcek görseli yerleştirilerek görsel düzenleme bitirilmiştir. Oluşturulan kompozisyon sonrası videonun zeminine siyah renkte bir fon eklenmiştir.

Videonun bu görsel düzenlemesinin ardından sesler ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Birçok elektronik müzik sesleri üst üste eklenerek ritmi yüksek bir sese ulaşılmıştır. Bu seslerin üstüne çalan telefon sesi eklenerek seslendirme çalışması sonlandırılmıştır.

Sesin ve görüntünün ritimleri birbirine uyumlu hale getirilerek video çalışmasının teknik düzenlemeleri tamamlanmıştır. Çalışmanın kayıtları 2019 yılında yapılmıştır Bu video çalışmasında düzenlemelerin tamamı “Inshot” programı ile gerçekleştirilmiştir.

Eser 7. Kavramsal Açıklaması

Bu video (Şekil 3.14) çalışmasında görünen bilardo oyun skor sayaçları insanın zorlandığı ve mecbur bırakıldığı durumları sembolize etmektedir. Doğarak varlık sürecine başlayan insan pek çok mikro yaşamsal durum ile bir makro bir hayata sahip olacağına inandırılır çoğu zaman.

Hazır bulduğu kültür ve inançlara aidiyet oluşturmali, eğitimlenmeli, meslek sahibi olmalı, para kazanmalı, üremeli... Bu durumlar insana günümüz dünyasında dayatılan durumlardan bazılarıdır. Orta yaşlarına gelmiş insanların şu şekilde hayat skoruna bakılır. Nereli ve neye inanıyor, nerede nasıl bir eğitim almış, nasıl bir mesleği var ve ne kadar para kazanıyor, evli mi evliyse nasıl bir eşi var, bu eşinden kaç çocuğu var... Çünkü toplum kendisinin ve geleneklerinin devamı için bu skorları önemsemektedir.

Video da görünen sıfırlanmış skor ve 12.51 zaman diliminde kalmış saat ölüm raporlarına işlenen kayıtları sembolize etmektedir. Kişi bütün skorlarını gerçekleştirmiş

ve hayatın içerisinde ki bir zaman (12.51) diliminde ölmüş bütün skorlar artık anlamını yitirerek sıfırlanmıştır.

Hayat o kadar dinamik ve renklidir ki skor sayacı etrafında yanıp sönen ve renk değiştiren ışıklar gibidir. Skor sayacı, sıfırlanmış bir skor görüntüsü, 12.51'de son bulmuş bir oyun ama etrafında rengârenk yanan ışıklar ile devam eden hayatın metaforudur.

Mikro ölçekte var olan birey bütün skorlarını gerçekleştirerek toplumca makro ölçөгüne kavuşmuş ve yok olarak tekrar mikro ölçekte var olmaya devam etmektedir. Yok olmak yeni bir var olma biçimini doğuruyor, yokluğunu bilmek, bunu düşünmek bunu konuşmak, kişinin yokluk halinin bahsi artık kişinin yeni var olma biçimi haline dönüşmektedir. Bu kişiyi ekranın sol tarafında ki örümcek sembolize etmektedir.

Eser 8.

Eser İsmi: Kırmızı tutkunun zıttı mı?

Eser Tarihi: 2017

Eser Tekniğı: Video art

Eser Süresi: 0.44

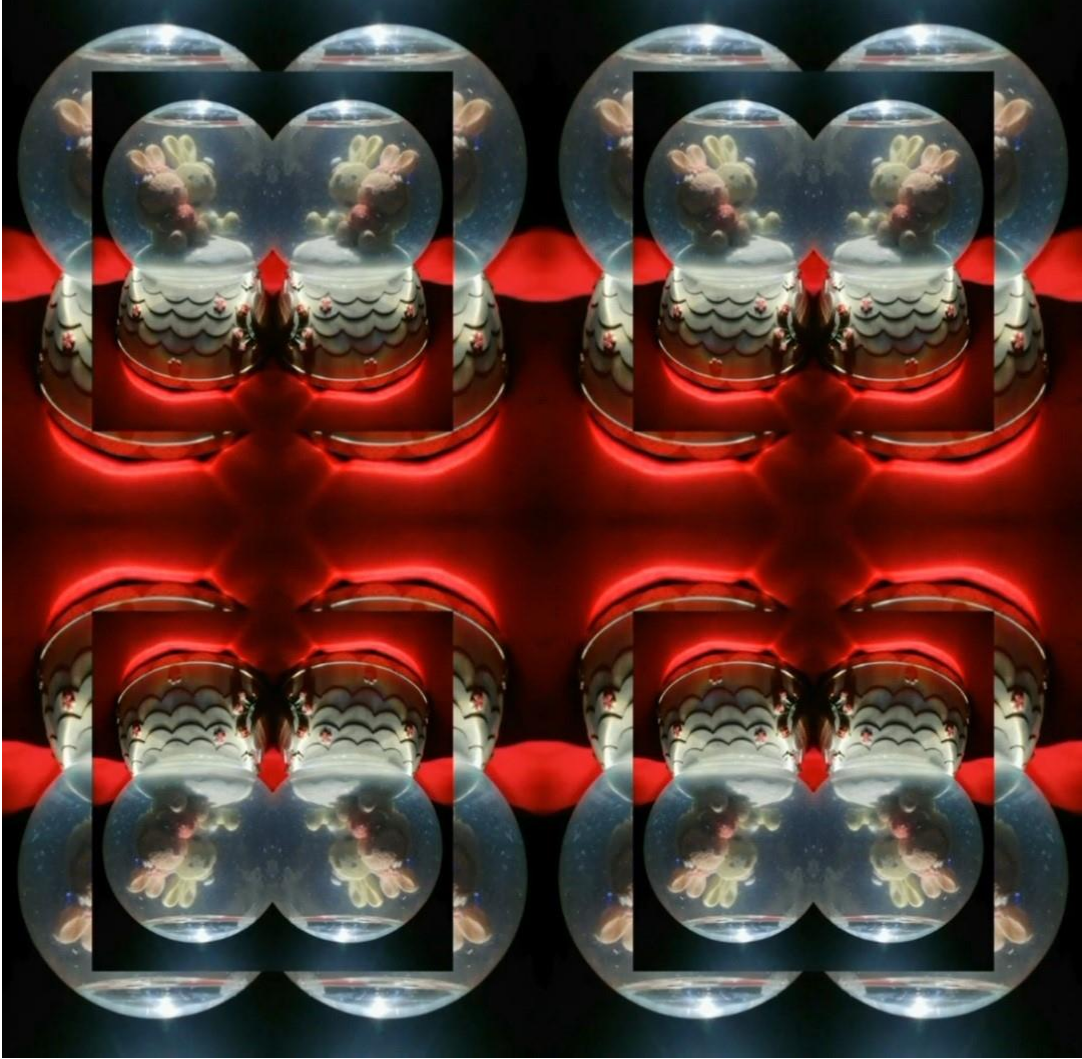
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.15. “Kırmızı tutkunun zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.16. “Kırmızı tutkunun zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 8. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.15) çalışmasının kaydı 2017 yılında yapılmıştır. Müzik çalan cam küre görüntüsü kırmızı zemin üzerinde kaydedilmiştir. Tek yönden yapay ışık alan video kaydında kırmızı rengin etkisini arttırmak için ve kontrastlık oluşmasını sağlayabilmek adına kırmızı zeminin arka planında lacivert kullanılmıştır. Bu video kaydında akıllı cep telefonu kamerası kullanılmış ve kamera 18mp özelliğindedir.

Yapay ışık kullanılarak müzik çalan ve içerisinde hareket eden nesnelerin kaydedildiği cam küre görüntüsü üzerine video düzenleme programı ile görsel ve ses olarak müdahalelerde bulunulmuştur.

Kaydedilen görüntünün birden çok simetrisi alınarak yeni bir kompozisyon oluşturulmuştur. Oluşturulan görüntü üzerine sesler eklenmiştir. Bu sesler melodik insan sesleri, konuşma sesleri, cep telefonlarında aradığımız kişiye ulaşılamıyor bilgisi veren ses kaydı, daktilo sesleri, doğadan böcek sesleri ve ritmik seslerdir. Bu sesler kendi içerisinde üst üste eklenerek yeni bir ses oluşturmuştur. Ses ve görüntü uyumu çalışmanın kendi disiplini içerisinde sağlanarak tamamlanmıştır.

Bu video çalışmanın düzenlenmelerinin tamamında “Inshot” isimli program kullanılmıştır.

Eser 8. Kavramsal Açıklaması

Müzik çalan ve içerisinde hareket eden figürleri ile cam küre hemen herkesin karşılaştığı dekoratif bir nesnedir. Yuvarlak formu ve belirlediği alan içerisinde müzik eşliğinde dönüp duran nesnelere dünya ve dünya üzerindeki insanları sembolize etmektedir.

Mikro ölçekte dünya üzerinde ki hayat, her canlı için farklılık gösterse de makro ölçekte aynı döngüye sahiptir. Hatta bir kısır döngüdür.

Doğar, yaşar ve ölürüz. Makro ölçekte cansız nesnelere de dâhil bu döngü içerisinde yer almaktadır ve birbirimize benzemekteyizdir. Mikro ölçekte bu süreç içerisinde farklı deneyimler, farklı yaşantılara sahip olsak da makro ölçekte aynıyızdır.

Bu video (Şekil 3.16) kaydında pek çok simetrisi alınan cam küre görüntüsü çoklu bir görüntüye sahip olurken bir görüntüden çoğaltılması sebebiyle kendi görüntüsünün bir varyasyonudur. Kırmızı zemin yaşadığımız ortak makro sürecin metaforudur. Doğmak, yaşamak ve ölmek ortak sürecinde var olan bireyler aslında birbirine benzemektedir ve birbiriyle bağlantılıdır.

Video içerisinde duyulan sesler hayatın nerdeyse her alnanından alınan ses kayıtlarıdır. Böcek sesleri, melodik insan sesleri, konuşma sesleri, nesnenin (daktilo) çalışırken çıkardığı sesler cansız bir nesneye vurularak çıkarılan ritmik sesler canlı ve cansız olmak üzere hayatın içerisinde bulunan her formun sesleridir. Bu sesler bütününden oluşan yeni ses hayatın metaforudur.

Kırmızı zemin üzerinde doğum, yaşam ve ölüm ortak döngüsünde yer alan bireyler aynı dünya içerisinde olmalarına ve birbirlerine benzemelerine rağmen bir o kadar uzaklardır birbirlerinden. Makro ve mikro ölçekte bu kadar büyük paydaları, benzerlikleri ve bağlantıları bulunan bireylerin birbirine olan uzaklığını “aradığınız kişiye ulaşamıyor” diyen operatör ses kaydı sembolize etmektedir.

Tek bir zeminde birleşmiş olması, ortak bir yaşam sürecini deneyimliyor olması ve fiziksel ve kimyasal olarak birbirine benziyor olmaları bireylerin birbirinden uzak kalmasını engelleyememiştir. Makro ölçekte bu kadar aidiyeti olan bireyler mikro ölçekteki farklılıkları sebebiyle birbirinden uzaklaşmayı tercih etmiştir.

"Asla teselli bulamayacağız." (Breger, 2002:314).

Mikronun makro üzerinde ki büyük etkisini gösteren bu durum bireyin yaşam süreci içerisinde bu kadar ortak paydaya rağmen yaşadığı yalnızlıkla zıtlık oluşturmaktadır. Bu zıtlık nerdeyse evrenin varoluşundan beri kendini göstermiş ve günümüze kadar devam etmiştir.

Eser 9.

Eser İsmi: Köpük altı köpük üstünün zıttı mı?

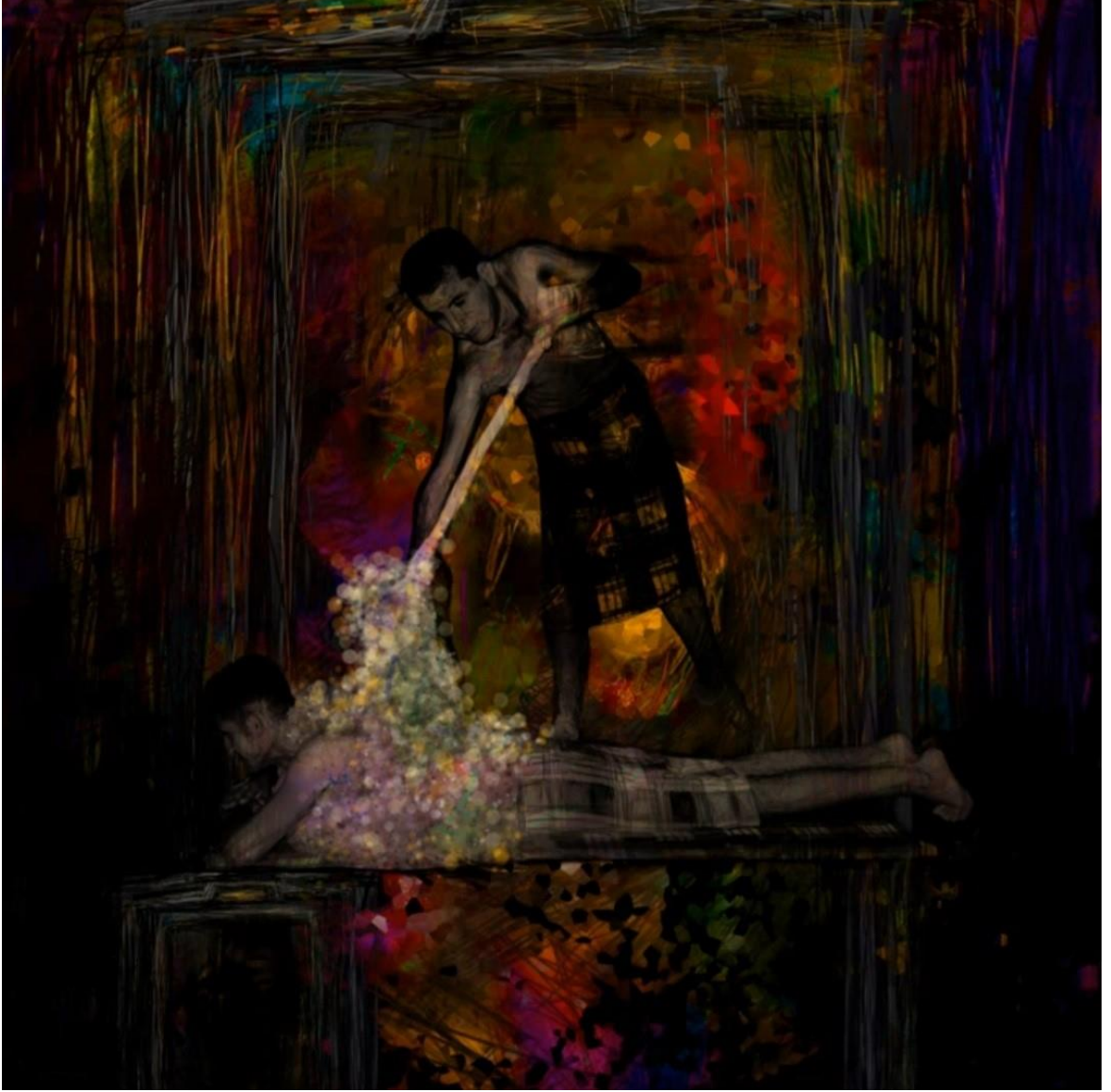
Eser Tarihi: 2020

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 1.59

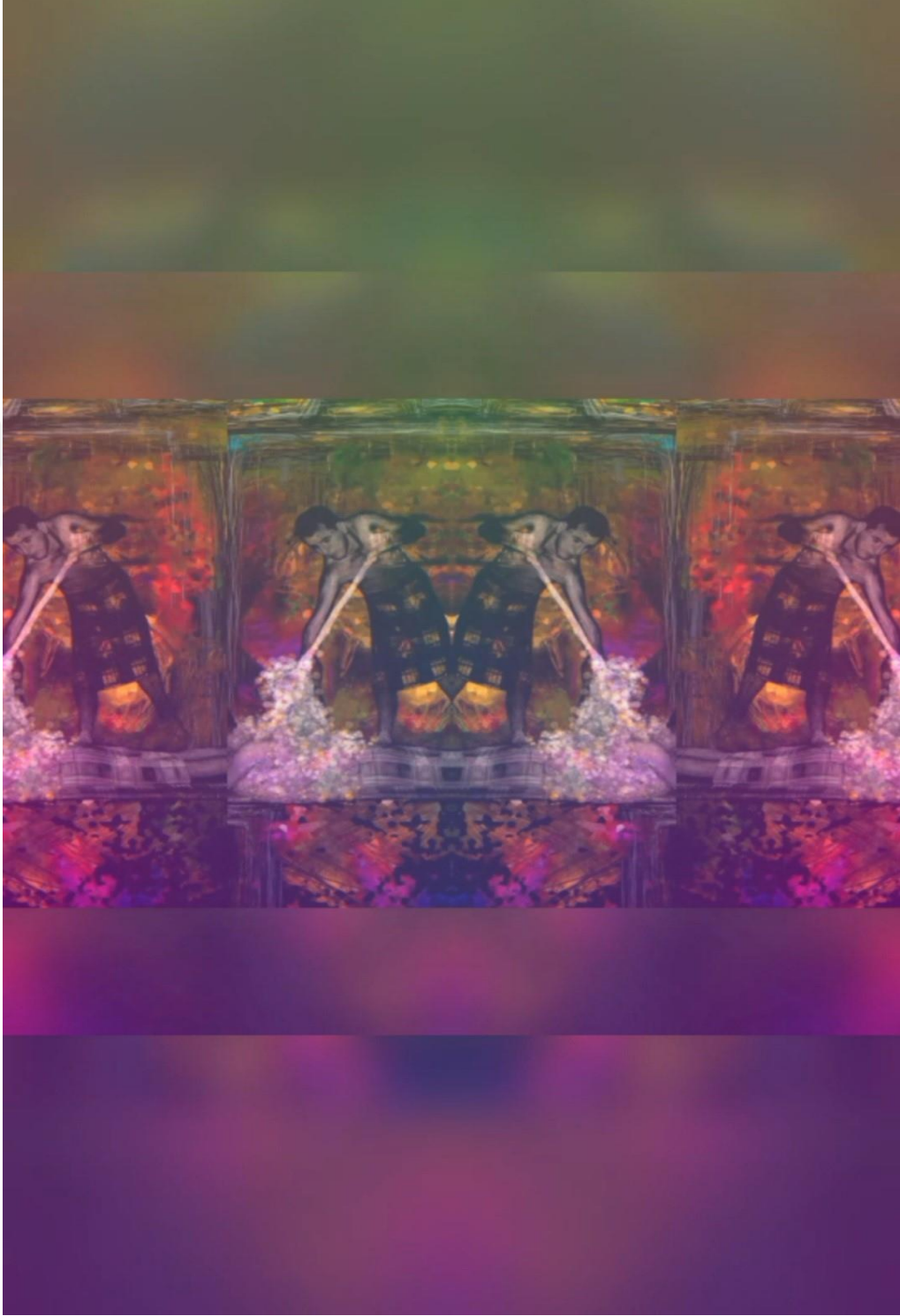
Eser Malzemeleri: Akıllı Telefonu Djital çizim programı (ibis Paint X), Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.17. “Köpük altı köpük üstünün zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.18. “Köpük altı köpük üstünün zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 9. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.17) çalışması akıllı telefonda dijital çizim programı kullanılarak yapılan tek bir resim çalışmasının video düzenleme programıyla düzenlenerek oluşturulmuş halidir. Akıllı telefon da “ibis Paint X” programı kullanılarak yapılan resimde soyut bir zemin üzerinde klasik tük hamamı figürleri yer almaktadır. Yere uzanmış halde yüz üstü yatan erkek figürün üstüne köpük sıkın diğer erkek figürden oluşan kompozisyonun fonu soyut ve çok renklidir.

Yapılan resim çalışması “Inshot” isimli video düzenleme programında düzenlenmiştir. Aynı görüntünün simetrisi alınarak birden çok tekrarı ile devam eden çalışmanın 42 ve 47. saniyeleri arasında birden çok simetrisi alınmış görüntüler yer almaktadır. Görüntüler üzerinde video düzenleme programı kullanarak pek çok efekt uygulanmıştır. Bu efektler farklı ve art ardadır. Görüntünün hareketlenmesini sağlayan bu efektler sayesinde dinamik bir görüntü elde edilmiştir. Görüntünün hareketlenmesini sağlayan video efektlerinin tamamlanmasının ardından genel olarak renk ve ışık düzenlemeleri yapılmıştır.

Görsel olarak düzenlenmesi tamamlanan video çalışmasının içerisine birden çok ses eklenmiştir. Çocuk gülme sesleri, kuş sesleri, çalışan saat sesleri, melodik insan sesleri ve enstrüman sesleri eklenmiştir. Bu sesler üst üste ve belli ses düzeylerinde kullanılarak yeni bir ses oluşturulmuştur. Oluşturulan ses video görselinin akış ve değişkenlik durumuna göre ritim olarak uyumlu hale getirilmiştir.

Video çalışması tek görselden oldukça dinamik bir görsele dönüşmüştür tıpkı hamamdaki ritüeller gibi. Renkli bir fon, pek çok sesin bir araya gelmesiyle ritmi yüksek yeni ses ve video düzenleme programlarıyla uygulanmış ekran hareketleriyle video dinamiktir.

Bu video çalışmada kullanılan dijital resim 2020 yılında çalışılmış ve video haline yine 2020 yılında dönüştürülmüştür.

Eser 9. Kavramsal Açıklaması

Bu video (Şekil 3.18) çalışmasının tek görüntüsü hamam sahnesinden iki erkek figürdür. Türkiye'nin yerel kodlarını barındıran hamam ve hamam içi figürlerin görüntüleri ikonik bir hal almıştır. Hamam kültürü kendi içerisinde pek çok ritüel barındırmaktadır. Bu ritüellerden biri temizlenecek kişinin üzerine sıkılan köpüktür.

Bir erkeğin başka bir erkek tarafından temizleniyor olması ortak kaygıları en iyi anlayacak ve yine aynı cinsten gelmenin aidiyetiyle güvenilir hemcinsi tercih etme durumunun ifadesidir. Birey kendi cinsiyle rahat hissederek utanma duygusunu daha az hissetmektedir.

Bir mekân içerisinde bir aidiyet oluşturarak birbiriyle yardım odaklı bağ kuran, etkileşen bireyler mekânın mikroları gibidir. Mekân kendi içerisinde ona ait olunan eylemler bütünü gerçekleştirilmesiyle makro ölçekte yer almaktadır. Hamam kendi içerisinde hamamda yapılan temizlenme eylemlerinin bütün ritüellerinin yapılmasıyla hamam olarak var olabilmektedir. Bu ritüelleri gerçekleştiren mikro bireyler sadece hemcinslerinin olmasıyla mikro bir aidiyet de oluşturmaktadır.

En küçük eylem olan temizlenme eyleminde bile bireyin başka bir bireye ihtiyaç duyması ve bağ kurarak bunu gerçekleştirmesi hayatın içerisinde hissettiğimiz her durumu paylaşma ihtiyacının metaforudur. Mutlu olunca, üzülünce, sevinince paylaşmak isteriz bir başka bireye ihtiyaç duyarız. Bu hissettiğimiz durumların tamamı da diğer bireylerle ilişkilerimizin sonucunda yaşadığımız durumlardır. Mikro ölçekteki temizlenme ihtiyacındaki kurulan iletişimle beraber makro ölçekteki duygu durumlarının oluşmasına sebep olan iletişim bireyin ta kendisidir. Birey ilişkilerinden ibarettir.

Eser 10.

Eser İsmi: Kolay, aidiyetin zıttı mı?

Eser Tarihi: 2018

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 0.51

Eser Malzemeleri: Akıllı Telefonu Ekran Kayıt Programı, Video Düzenleme Programı
(InShot)

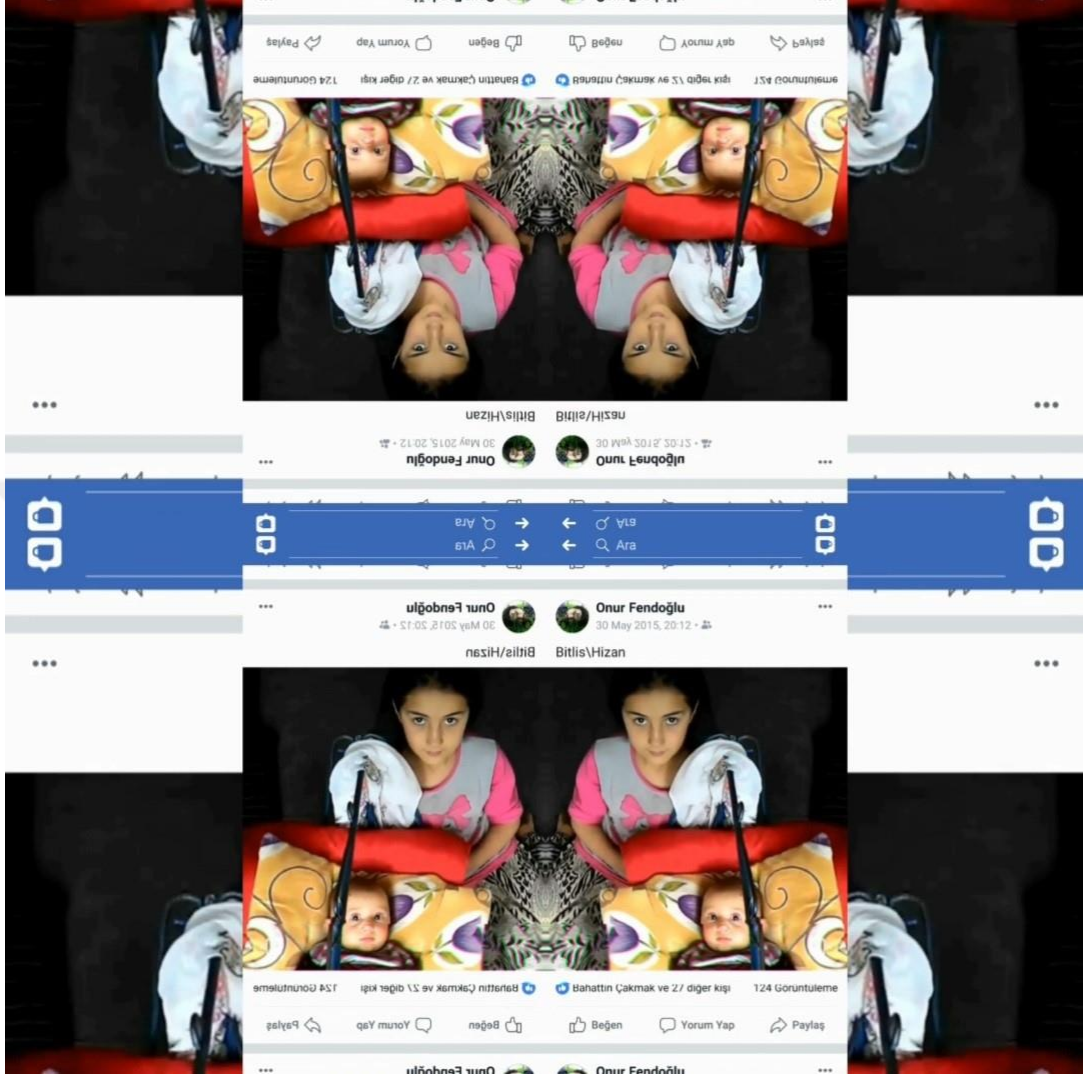

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.19. "Kolay, aidiyetin zıttı mı?" İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.20. “Kolay, aidiyetin zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 10. Teknik Açıklaması

Bu çalışmanın (Şekil 3.19) ilk kaydı 2018 yılında akıllı cep telefonu ekran kaydı özelliği kullanarak yapılmıştır. Görüntüler sosyal medya hesabı olan facebook hesabının (benim) en son paylaşım tarihinden başlayarak ilk paylaşım tarihine kadar ekranın kaydırılmasıyla alınan video kayıdır.

Ekran kaydı alınan videonun birçok simetrisi alınarak yeni bir kompozisyon oluşturulmuştur.

Video başlangıcında kalp atım sesi duyulmaktadır. Bu ses videonun 29. saniyesine kadar devam etmektedir. 29. saniyede video ilerleyişi durarak geçmiş zamanlarda paylaşılan bir kız çocuğunun beşik içerisinde bebeği salladığı görüntü 7 saniye boyunca görünmektedir. Bu süreç içerisinde yeni bir melodik ses duyulmaya başlamaktadır. 7. saniyeden sonra video ilerleyişi devam ederek kalp atım sesi tekrar duyulmaya başlamaktadır. Videonun sonuna gelinirken son 3 saniyesin de bitişi sembolize eden bir çan sesi duyulmaktadır.

Video çalışmasında görüntü ve ses üzerinde yapılan müdahalelerin tamamı “InShot” isimli video düzenleme programıyla yapılmıştır.

Eser 10. Kavramsal Açıklaması

Zaman içerisinde binlerce mikro paylaşım oluşturduğumuz sosyal medya hesapları bir süre sonra yerini başka hesaplara bırakarak özelliğini yitirmiş oluyor. Facebook hesabımı 2008 yılından itibaren kullanırken 2018 in son aylarına doğru kullanmamaya ve paylaşım yapmamaya başladığımı fark ettim. Hesabımı kapatmaya karar verdiğim anda oluşan aidiyetimi belgelemek için ekran kaydı almaya karar verdim ve bunu bir video çalışmasına dönüştürdüm (Şekil 3.20). Binlerce mikro paylaşım yaparak oluşturduğum makro Facebook hesabım geçmişin fotoğraf albümlerinin görevini görmekteydi. Facebook hesabımda paylaştığım bütün fotoğraflar bilgisayarımda yedeklenmiş olarak duruyordu. Bu güvence ile hesabımı kapatmak, oluşan aidiyetimi kolayca bitirmek vazgeçmenin metaforudur. Hayatı kolaylaştıran teknoloji, oluşan sanal ve türevli bağlarıyla da kolay vazgeçilen olmaktan kurtulamamıştır.

Eski fotoğraf albümlerimizin bir alternatifi bir türevi olmadığı için yıllarca saklandığı hatta nesiller arası aktarıldığı bilinmektedir. Bu mecburiyet güçlü bir aidiyet oluşturmaktadır. Mecburiyetin ana sebeplerinden biri o dönem teknolojinin ancak bu kadar yedekleyebilme ve saklama olanaklarını tanınmasıdır. Gelişen teknoloji sağladığı kolaylıklarla kolayca aidiyeti bitirebilme gücünü vermiştir. Güç bireye acımasız olmayı sağlamıştır. Tek kararlar yıllarca paylaştığı biriktirdiği anılarını fotoğraflarını silebilme hakkına sahiptir.

Günün benzer yansımaları günlük hayatta karşımıza çıkmaktadır. En büyük güç hayatın istediği anda, yıllarca aidiyeti olan canlıyı birden kendi sistemi çıkarmasıdır. Öldürebilmek hayat için gücün verdiği bir durumdur. İsteddiğiniz kadar çoğaltıp kopyalayabildiğiniz fotoğraflarınız gibi hayatta istediği kadar canlı var edebilir, saklayabilir. Hayat, sonunda işine yaramadığını düşündüğü yıllarca aidiyeti olan işlevsiz kalan canlıyı yok etmektedir.

Fırsat tanınırsa aslında hayat kadar acımasız ve kötüyüzdür.

Eser 11.

Eser İsmi: Kış sığının zıttı mı?

Eser Tarihi: 2019

Eser Tekniğı: Video art

Eser Süresi: 0.45

Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.21. “Kış sığının zıttı mı?” İsmli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.22. “Kış sığağın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 11. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.21) çalışmasının çekimleri 18 mp’lik akıllı cep telefonu kamerası kullanılarak yapılmıştır. 2019 yılının ocak ayında kar yağarken gerçekleştirilen çekimlerde ağaçlar üzerine çok sayıda konmuş kargaların uçuş anlarının görüntüsüyle başlamaktadır. Çekilen video görüntüsünün simetrisi alınarak yeni bir görüntüye ulaşılmıştır. Görüntüye daha sonra renk müdahaleleri yapılmıştır. Videonun sıcaklık ayarı arttırılarak kırmızı renk biraz daha öne çıkarılmıştır.

Video 22. saniyesine kadar alınan simetrisi ile devam ederken 22. saniyeden itibaren çoklu simetrlili görüntüleriyle 38. saniyeye kadar devam etmektedir.

Videonun görsel düzenlenmesinin ardından videoya sesler eklenmiştir. Bu sesler böcek sesleri, melodik enstrüman sesleri, ateş eden silah sesleri ve gök gürültüsü sesleridir. Eklenen sesler üst üste getirilerek yeni bir ses elde edilmiştir. Ses ve

videonun değişimleri senkron hale getirilerek videonun teknik düzenlemeleri tamamlanmıştır.

Video üzerinde yapılan bütün teknik düzenlemeler “Inshot” programıyla gerçekleştirilmiştir.

Eser 11. Kavramsal Açıklaması

Bu videoda (Şekil 3.22) soğuk havanın zıttı olan sıcaklık kavramını uçuşan kargalar sembolize etmektedir. Soğuk ve karlı hava tek başına makro ölçekte bir mekân oluşurken içerisinde bulunduğu sıcak ve canlı pek çok karga mikro ölçekte yer almaktadır. Kargalar tek başına sıcaklığın mikrosunu da oluştururken hepsinin bir araya gelerek kondukları ağaç üzerinde oluşturdukları aidiyetle beraber makro bir sıcaklık sağlamaktadırlar.

Soğuk güçlü ve tehlikelidir tek başına. Kargalar tek başına soğuğa karşı güçsüz ve savunmasızdır. Soğuk, kargalar üzerinde zorunlu bir aidiyet oluşturmaktadır. Bu zorunluluk sıcağı güçlü var edebilmek içindir. Bir arada ağaçların tepesinde konumlanmış kargalar siyah bir leke oluşturmaktadır. Kargalardan oluşmuş koyu siyah lekenin mikrosunun karga olduğunu anlamak mümkün değildir. Uçmaya karar veren kargalar siyah lekenin içerisinden çıkarken varlık ispatlarının metaforudur.

Soğuk, ezici, güçlü doğaya karşı bir arada olarak mücadele eden kargalar zorunlu oluşturdukları aidiyetlerinde gücü bulabilmişlerdir.

“Kuzey denizlerindeki balıkları soğuğa karşı koruduğu tespit edilen proteinleri üreten bazı balık genleri, özel yöntemlerle alınıp domateslere verilmiş ve böylece soğuğa dayanıklı domatesler üretilmeye çalışılmış.” (Canan, 2019:167).

İnsanoğlu gücü bulabilmek için balıklardan aldığı soğuğa dayanıklı genleri domateslere dayanıklı olabilmeleri için transfer ederken kargaların benzer ve basit bir yolla çözüm bulduklarını doğaya bakarak görebilmemiz mümkündür.

Eser 12.

Eser İsmi: Çocuk Anne-Babanın zıttı mı?

Eser Tarihi: 2018

Eser Tekniği: Video art

Eser Süresi: 0.15

Eser Malzemeleri: Akıllı Telefon Video Kayıt Kamerası, Video Düzenleme Programı (InShot)

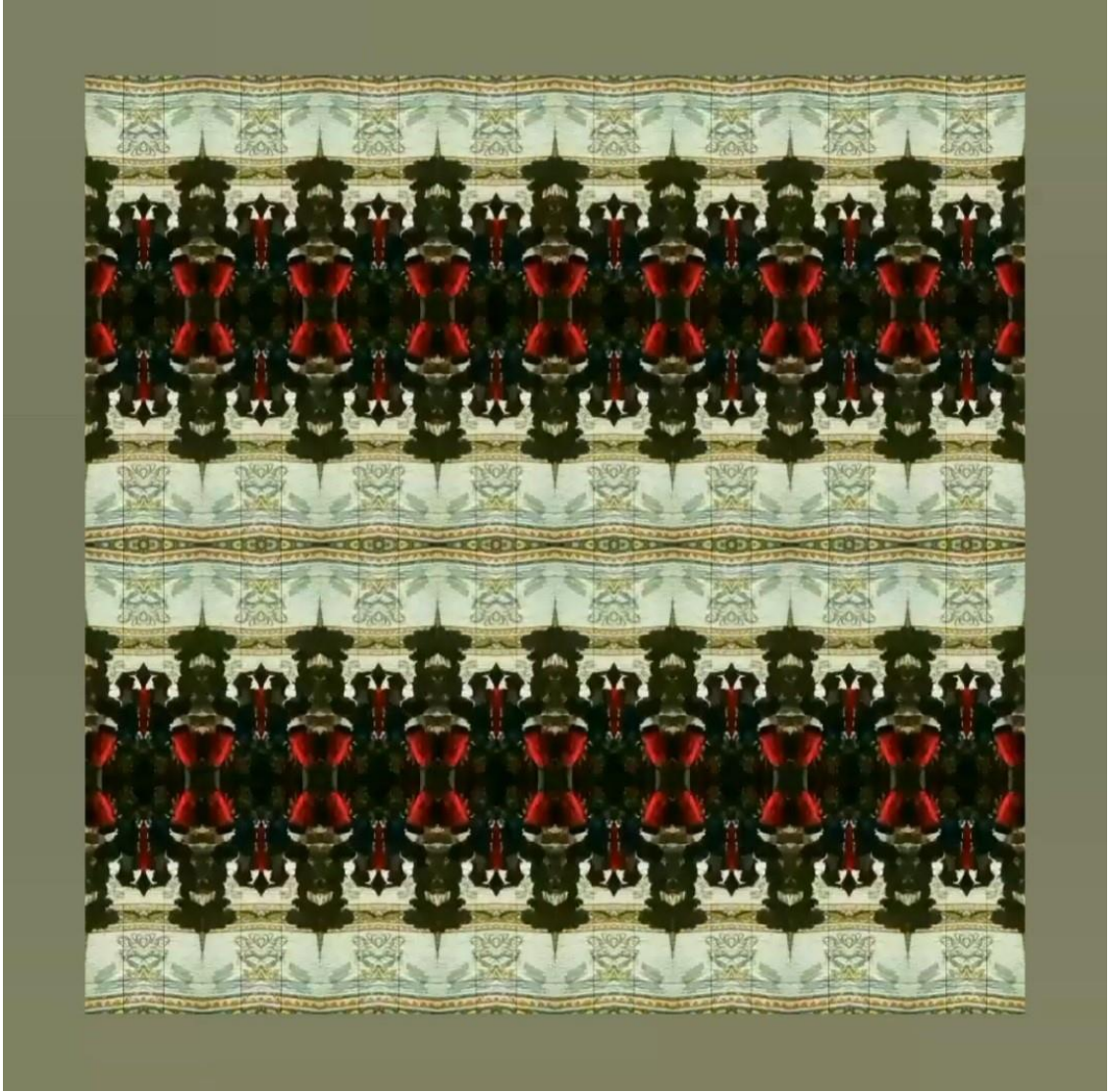

Düzenlenmemiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.23. “Çocuk Anne-Babanın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.24. “Çocuk Anne-Babanın zıttı mı?” İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 12. Teknik Açıklaması

Bu video (Şekil 3.23) çalışmasının görüntüleri 2018 yılında Gaziantep Arkeoloji Müzesinde kaydedilmiştir. 18 mp’lik akıllı cep telefonu kamerası kullanılmıştır. Müze içerisinde müzenin zeminine yansıtılan mozaik simülasyonlarının görüntüsü üzerinde hareketli çocukların görüntülerinin simetrisi alınarak video kaydedilmiştir. Kaydı yapılan çocukların sesleri video da duyulmaktadır.

Simetrisi alınarak yapılan ilk kayıttan sonra pek çok simetrisi alınarak görüntünün yeni hali düzenlenmiştir. Düzenlenen görüntünün arka planında videonun geneline hâkim olan yeşil renk kullanılmıştır.

Mikro ölçekli tek görüntünün pek çok simetrisinin oluşturduğu yeni makro ölçekli görüntü üzerine ses efektleri uygulanmıştır. Üst üste gelecek şekilde daktilo ve zil sesleri kullanılarak duyulan çocuk sesleriyle beraber yeni bir ses elde edilmiştir.

Bu görsel ve işitsel müdahalelerin tamamı “Inshot” programıyla gerçekleştirilmiştir.

Eser 12. Kavramsal Açıklaması

Yere yansıtılan simülasyon, üzerinde hareket eden nesneye göre şekil alarak değişen bir simülasyondur. Üzerinde koşuşturan çocukların etkisiyle simülasyon olduğu görüntüden çok daha farklı bir görüntüye ulaşmaktadır.

Bu çocuklar için bir eğlenceyken simülasyon içinde görevini yerine getirebilme durumudur. Mozaik binlerce mikro ölçekli parçadan bir araya gelerek oluşturulan makro ölçekli yeni bir görüntüdür. Bu durum üzerinde koşuşturan çocukların hep beraber mozaik simülasyonu üzerinde oluşturdukları makro ölçekli görüntünün sembolüdür (Şekil 3.24).

Ebeveynlerin üreyerek oluşturdukları küçük mikrolarla birleşerek aile makrosunu oluşturmaktadır. Günlük hayatımızdaki bu durum videonun en güçlü metaforudur. Mozaik ve aile kavramı kendi içlerinde kendi oluşumlarının makro ölçeğiyle çocuk ve mozaik parçaları mikro ölçeğidir.

Eser 13.

Eser İsmi: Vahap Avşar, Malatya'nın zıttı mı?

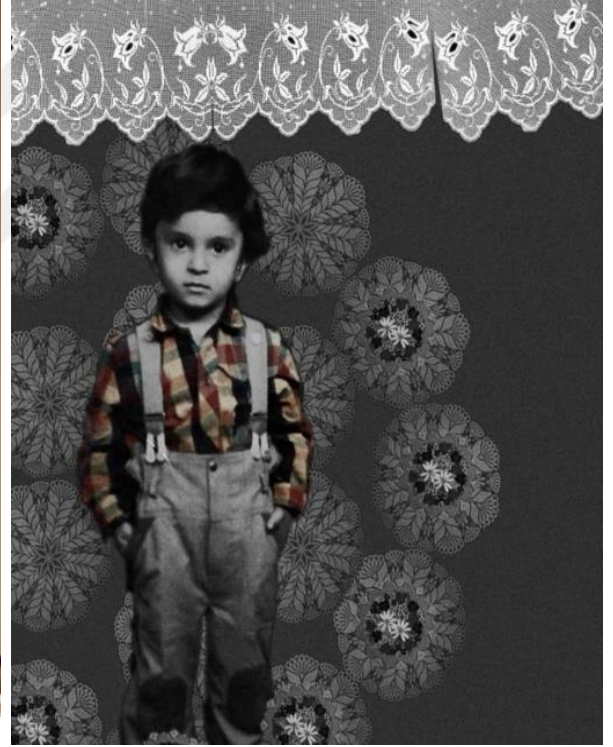
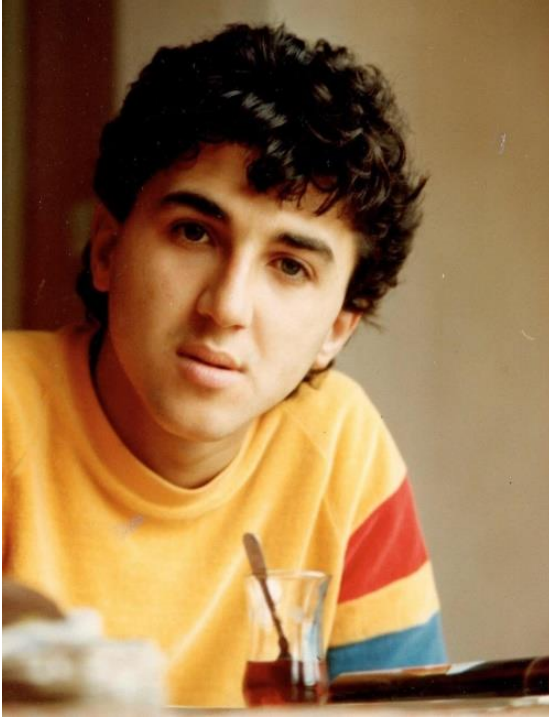
Eser Tarihi: 2020

Eser Tekniği: Video Art

Eser Süresi: 0.54

Eser Malzemeleri: Akıllı Telefonu Dijital çizim programı (ibis Paint X), Video Düzenleme Programı (InShot)

Düzenlenmemiş Video Art Kaydına Ait Görüntüler

Şekil 3.25. “Vahap Avşar, Malatya'nın zıttı mı? İsimli Eserin Düzenlenmemiş Hali

Düzenlenmiş Video Art Kaydından Bir Ekran Görüntüsü

Şekil 3.26. “Vahap Avşar, Malatya’nın zıttı mı? İsimli Eserin Düzenlenmiş Hali

Eser 13. Teknik Açıklaması

Bu video çalışmasında sanatçı Vahap Avşar’a ve bana ait iki fotoğraf karesi kullanılmıştır. Bu fotoğraflar Avşar’ın gençlik ve benim çocukluk portrelerimizin fotoğraflarıdır (Şekil 3.25). Avşar’ın fotoğrafının pek çok simetrisi alınarak yeni bir görsel oluşturulmuştur. Oluşturulan görsel içerisine bana ait olan fotoğrafın simetrisi alınarak yerleştirilmiştir. Fotoğrafların bütünü siyah beyaz yapılmıştır. Bu oluşan görüntünün pek çok farklı stilize edilmiş çalışmaları yapılmıştır. Oluşturulan bu görüntünün fonunda Malatya şehrinin harita görseli kullanılmıştır. Bu çalışmaların tamamı (ibis Paint X) isimli dijital çizim programıyla yapılmıştır.

Görsel düzenlemenin sonlandırılmasının ardından video düzenleme programında bütün görüntüler belirlenen sırayla art arda eklenmiştir. Bu eklemelerin bitirilmesiyle videoya sesler eklenmiştir. Bu sesler kanarya sesleri, Avşar ile bana ait konuşma sesleri ve melodik enstrüman sesleridir. Video, Vahap Avşar'ın fotoğrafıyla beraber kanarya sesiyle başlamaktadır. Videonun devamında diğer görüntüler devam ederken melodik enstrüman sesi ve Avşar ile benim konuşma seslerim yer almaktadır. Video yeniden Avşar'ın görüntüsü ve kanarya sesiyle son bulmaktadır.

Bu müdahalelerin tamamı “Inshot” programıyla gerçekleştirilmiştir.

Eser 13. Kavramsal Açıklaması

Vahap Avşar'ın ve ailesinin Malatya'dan göç etmek zorunda kalmalarının hissettirdikleriyle Vahap Avşar'a karşı hissettiğim sorumluluk ve aidiyet duygumun dürtüsüyle bu video çalışmasını yapmaya karar vermişim.

Avşar ve ailesi 1978 döneminde belediye başkanı olan büyük amcam Hamit Fendoğlu'nun meçhul bir paket içerisinde gönderilen bomba sonucu vefat etmesiyle oluşan kaos sonucu göç etmek zorunda kalmışlardır. Türkiye sosyopolitik bir karışıklık içindeyken yaşanan bu üzücü olay sonrasında Malatya'da iç karışıklık artmıştır. Avşar ailesi bu karışıklık içinde bir gece evlerinin camından atılan taşlar sonucunda Malatya'dan göç etmeye karar verirler.

Aidiyeti oluşmuş birinin böylesi bir zorunlulukla göç ederek aidiyetinin koparılması fazlasıyla trajiktir. Avşar'ın ailesi ve benim ailem o dönemin en büyük mağdurları arasındaydı. Amcamın evine gönderilen bomba ile iki torunu ve geliniyle vefat etmişlerdir. Böylece daha büyük bir karışıklığa sürüklenen Malatya'dan Avşar ve ailesi göç etmek zorunda kalmışlardır. Avşar, ailemin başına gelen olaylar sonucu artan kaos sonrasında böyle bir durum yaşamak zorunda kalmıştır. Avşar uzun zaman sonra benimle ve Malatya ile bir aidiyet oluşturabilirdi. Sanat bunu sağlayabilirdi. Avşar ve benim fotoğraflarımı Malatya haritasının üstünde kullandığım video çalışmam (Şekil 3.26) Avşar'ın aidiyetini oluşturma çabalarımıdır. Avşar bir ailenin başına gelen üzücü olaylardan sebep yine üzücü olaylar yaşamak zorunda kalmıştır ve aynı aileden başka bir birey (ben) bu üzücü durumu Avşar ile ortak dilimiz olan sanat ile hafifletebilirdim.

İç içe geçmiş fotoğraflarımız, bu fotoğrafların hayatın her halini sembolize eden stilize edilmiş halleri, seslerimizin üst üste gelerek oluşturduğu yeni seslerle Malatya haritası üzerinde ilerleyen video baharın başlangıcının sembolü olan kuş sesleri ve Vahap Avşar'ın görüntüsüyle başlayarak yine aynı şekilde son bulmaktadır.

SONUÇ

Güncel sanat sınırları zorlaması ve hatta sınırları kaldırmasıyla sanatı ve sanatçıyı özgür kılmıştır. Sanatçılar bu özgürlük sayesinde güncel sanat akımıyla güçlü bir aidiyet oluşturmuşlardır. Aidiyet toplumun her alanında karşımıza çıkan önemli bir gereksinimdir. Aidiyet bireyin var olma sürecinde ve kendini gerçekleştirebilmesinde en önemli kavramlardandır. Makro ve mikro ölçekli aidiyetler birbiri ile ilişkili ve birbirine bağlıdır. Kendisini mikro ölçekte (aile) ait hissedeni birey makro ölçekteki (toplum) aidiyetini de önemsemektedir.

Sanatçılar mikro ölçekte var olurken aidiyet ve aidiyetsizlik durumlarından etkilenererek her iki durumda da sanatla kendilerine aidiyetler oluşturabilmektedirler. Aidiyet durumunda sanat içinde bulunduğu toplumun sistemine fayda sağlayarak devam etmektedir. Aidiyetsizlik durumunda sanatçı aidiyetini yine sanat diliyle bulur, tercih ettiği bu anlatım diliyle eleştirir ve mesajlar verir. Sanattaki bu tavırla toplumun diğer bireylerinin üzerinde farkındalık yaratılarak sorgulamaları sağlanmaktadır. Sorgulayan bireylerden oluşan toplum bilinçli bir toplum haline dönüşür. Bilinçli olan toplumun sistemin kendisine fayda sağlayacak yeni ve farklı bireyi kendisine ait etmesi daha kolaydır. Mikro ölçekte ki bu etkileşimle toplum adına makro ölçekte bir fayda sağlanmıştır. Sanatçılar güncel sanatla beraber basit günlük hayat nesnelere sanat eylemlerine dönüştürürken mikro ölçekli bir eylemle makro ölçekli bir etki yaratmaktadırlar. Güncel sanat içerisinde aidiyet ve aidiyetsizlik durumları her haliyle üretim biçimine dönüşebilmekte ve sanata hizmet edebilmektedir. Güncel sanat, sanatın sınırlarını genişletmesi ve kurallarını azaltması hatta kuralları ortadan kaldırmasıyla sanatçıların daha kolay ve güçlü aidiyetler oluşturmasını sağlayabilmektedir. Sanatçı, kendisinin hissettiği bütün aidiyetsizlik durumlarını sanat dili ile üretimde bulunarak ifade etmiş ve kendisine yeni bir aidiyet oluşturmaktadır. Bu yeni aidiyet biçimiyle eleştiren, sorgulayan, mesaj veren sanatçı ürettiği sanat eseriyle ait olamadığı topluma ve onun bireylerine ulaşarak bağ kurmuş, yeni bir aidiyet biçimi daha oluşturmayı başarabilmektedir.

Güncel sanatın sınırsız denilebilecek uygulama biçimleriyle sanatçılar hemen her şeyden faydalanarak eser üretebilmektedirler. Bu teknik özgürlük, kavramsallıkla

beraber konulara da yansımıştır ve sanatçı hemen hemen her konu üzerinde eleştiri yapabilmekte, mesaj verebilmekte ve sorgulama gerçekleştirebilmektedir.

Bu çalışma içerisinde yer alan konu doğrultusunda üretim yapan sanatçılardan örnekler vererek kavram açıklamaları yapılmıştır. Tezin genel kapsamında güncel sanatçılar ve eserlerine yer verilmiştir. Bu sanatçıların büyük çoğunluğu eser üretirken mikro ölçekteki günlük nesnelere kullanarak makro ölçekte etkiler yaratmıştır.

Bu tez kapsamında üretilen uygulamalarda video çalışmalarına yer verilmiştir. Uygulanan video çalışmalarında hayat içerisinde yer alan nesnelere, durumlar, kişiler v.b. durumlar üzerinden aidiyet ve aidiyetsizlik kavramı sorgulanmıştır. Bu çalışmada, araştırmacının kendi hayatında yaşadığı durumları uygulamalarına yansıtarak teknik ve kavramsal tanımlar da bulunmaktadır. Araştırmacı oluşturduğu aidiyeti, aidiyetsizliği ve kaybettiği aidiyetleri üzerine video uygulamalarında sorgulamalar gerçekleştirmektedir. Kendi aidiyeti haricinde toplum ve evrensel aidiyet ve aidiyetsizlik konularına da değinen araştırmacı, bu yönde uygulamalarda gerçekleştirmiştir.

Araştırmacı, güncel sanatın tanıdığı özgürlükle hemen hemen her durumun ve nesnenin üzerinden mikro ölçekli araçlarıyla makro ölçekli konularını ifade eden aidiyet kavramı üzerine zıtlıklar oluşturarak makro ölçekli bir etki yaratmak istemektedir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, B. (2001). Sanat, Sanatçı, Sanat Eseri ve Ahlak. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 42(1), 213-245.

Alptekin, D. (2011). “Toplumsal Aidiyet Ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”, (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Konya. Türkiye.

Ataseven, S. Y. (2017). Andy Warhol’un Resimlerinde Popüler Kültürün Etkisi. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 9(16), 288-297.

Avşar, V., (2013). “Röportaj”. <http://www.radikal.com.tr/hayat/buranin-ornek-sanatcisi-olmadim-hicbir-zaman-1164344/>, Erişim Tarihi: 15/09/2019.

Baker, U., (2014). Sanat ve Arzu. İletişim Yayınları. İstanbul.

Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*, 117(3), 497.

Bayav, D. (2009). Leonardo da Vinci’de sanat, bilim ve etkileşimi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 123-142.

Baynes, K., (1981), Toplumda Sanat, (Çev. Yusuf Atılgan), Karacan Yayınları, İstanbul.

Baymur, B., F., (1994). Genel Psikoloji. (11. Baskı). İnkılap Kitabevi. İstanbul.

Boethius, (2015). Felsefenin Tesellisi. (Çev. Çiğdem Dürüşken). (3. Baskı). Alfa Yayıncılık. İstanbul.

Breger, L., (2002). Freud Görüntünün Ortasındaki Karanlık. (Çev. Aslı Biçen). Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.

Canan, S., (2019). İFA: İnsanın Fabrika Ayarları 1. Kitap BEDEN. Tuti Kitap. (1. Basım). İstanbul.

Canatan, K. (2017). Kitap tanıtım, eleştiri ve değerlendirme: Sanat nedir?. Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi, 5(10-11),249-258.

Ceylan, T., (2012). "Röportaj". <https://www.xoxodigital.com/gallery/12089/ten-kafesi>, Erişim Tarihi:11/09/2019.

Danto, A. C. (2010). Sanatın Sonundan Sonra, (Çev. Zeynep Demirsü). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Edney, J. J. (1976). Comment on Functional Properties. *Environment and behavior*, 8(1), 31-47.

Ersen, L. (2010). Türkiye'de 1990 Sonrası Güncel Sanat ve Kültürel Kimlik Kavramı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(6), 47-53.

Erten, O., (2018). Can Göknil Yaşamı ve Sanatı. (Çev. Feride Eralp). Bozlu Art Project. (1. Basım). İstanbul.

Erzen, J. N. (1991). Modernizm Sonrası Sanat. *Çağdaş Düşünce ve Sanat, Plastik Sanatlar Derneği Yayın Dizisi*, (1).

Gardner, W. L., Pickett, C. L., & Brewer, M. B. (2000). Social exclusion and selective memory: How the need to belong influences memory for social events. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(4), 486-496.

Gogh, V., V., (2010). Theo'ya Mektuplar. (Çev. Pınar Kür). Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.

Gürdal, N., (2018). Sanat Alanında Andy Warhol Hadisesi. *Art-Sanat Dergisi*, (9), 311-321.

Hauser, A. (2011). *The sociology of art*. Routledge.

Heidegger, M. (2018). *Zaman ve varlık üzerine*. (Çev. Kaan H. Ökten). Alfa Yayıncılık.(1. Basım). İstanbul.

Hippokrates, (2018). Hippokrates Külliyyatı. (Çev. Nur Nirven). Pinhan Yayıncılık. (1. Basım). İstanbul.

İnam, A., (2017). *Hayatımızdaki İnce Şeylere Dair*. Pan Yayıncılık. İstanbul.

Jennings H. (1870). The Rosicrucians Their Rites and Mysteries. (<https://www.sacred-texts.com/sro/rrm/index.htm>, Erişim Tarihi:07/12/2019).

Kaya, N., (2018). İyi Aile Yoktur. İthaki Yayınları. (1. Basım). İstanbul.

Koç, E. (2002). İnsan ve sadakat. *Felsefe Dünyası Dergisi*, 1(35), 49-57.

Levett-Jones, T., Lathlean, J., Maguire, J., & McMillan, M. (2007). Belongingness: A critique of the concept and implications for nursing education. *Nurse Education Today*, 27(3), 210-218.

Ma, L., (2018). Salgın. (Çev. Sıla Okur). İthaki Yayınları. (1. Basım). İstanbul.

Mavili, A., Kesen, Ö. G. D. N. F., & Daşbaşı, Ö. G. D. S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).

Metin, B.,P., (2015). “Spinoza ve Özgürlük”, (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın. Türkiye.

Philips, A., (2015). Kaçırıklarımız, Yaşanmamış Hayata Övgü. (Çev. Selin Sıral). Metis Yayıncılık. İstanbul.

Spence, D., (2015). Büyük Ressamlar Van Gogh, (Çev. İlker Sevinç). (3. Baskı). Beta Yayınları. İstanbul.

Spinoza, de B., (2015). Anlama Yetisinin Düzeltilmesi Üzerine Bir İnceleme. (Çev. Emine Ayhan). (2. Basım). Dost Kitabevi.

Stallabrass, J. (2009). Sanat A.Ş. Çağdaş Sanat ve Bienaller, (Çev. Esin Soğancılar). İletişim Yayınları. İstanbul.

Tàpies, A., & Sempere, J. (1971). La práctica del arte (La práctica de l'art, span.) Trad. castellana de Joaquim Sempere. Ed. Ariel.

Timuçin, A. (1998). *Estetik*. (1. Baskı). İnsancıl Yayınları. İstanbul.

<https://sanatkaravani.com/yayoi-kusamanin-garip-ve-renkli-dunyasi/>,

Erişim

Tarihi:07/08/2019.

<http://www.tempomag.com.tr/detail/yayoi-kusama-sinir-tanimayan-obsesyon>, Erişim Tarihi: 07/08/2019.

<https://seyahatgunlukleri.com/2014/01/08/ben-anish-kapoor-gordum/>, Erişim Tarihi: 07/08/2019.

<https://news.artnet.com/art-world/marina-abramovic-ulyay-relationship-interview-1045136>, Erişim Tarih: 07/08/2019.

<https://www.yatzer.com/mike-kelley-memory-ware/slideshow/5>, Erişim Tarihi: 07/08/2019.

<https://fortune.com/2019/03/28/jeff-koons-rabbit-auction/>, Erişim Tarihi: 07/08/2019.

<https://der-farang.com/de/pages/raeume-fuer-tonnenschwere-kunst-kunstsammlung-nrw-zeigt-ai-weiwei>, Erişim Tarihi: 08/08/2019.

<https://www.sartle.com/artwork/untitled-portrait-of-ross-in-l.a.-felix-gonzalez-torres>, Erişim Tarihi: 08/08/2019.

<http://www.sanatblog.com/doris-salcedo-hafiza-duraklari/>, Erişim Tarihi: 08/08/2019.

<https://inhabitat.com/nele-avecedos-melting-ice-figures-beautifully-pay-tribute-to-civilians-killed-in-wwi/nele-azevedo-ice-sculptures-2/>, Erişim Tarihi:10/08/2019.

<http://leonardo-sochi.ru/anatomist/#gallery-1>, Erişim Tarihi: 11/09/2019.

<https://khio.no/en/about/news/why-do-up-and-coming-artists-need-theory>, Erişim Tarihi: 11/09/2019.

<https://whitney.org/guide/2103?language=english&type=general&page=1&stop=1>, Erişim Tarihi: 11/09/2019.

<https://fridakahlo.org/the-two-fridas.jsp>, Erişim Tarihi: 11/09/2019.

<https://www.vogue.co.uk/arts-and-lifestyle/article/frida-kahlo-documentary>, Erişim Tarihi: 11/09/2019.

https://twitter.com/taner_ceylan/status/829004722262700032/photo/1, Erişim Tarihi: 11/09/2019.

<http://www.sanatabasla.com/wp-content/uploads/2017/06/077-Ay%C3%A7i%C3%A7ekleri-Sunflowers-Van-Gogh.jpg>, Erişim Tarihi: 15/09/2019.

<http://www.banucarmikli.com/wp-content/uploads/2020/04/vahap-av%C5%9Far.jpg>, Erişim Tarihi:15/09/2019.

https://www.istanbulmodern.org/tr/genc-modern/vahap-avsar-kara-album_1391.html, Erişim Tarihi:15/09/2019.

